

วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2561
Volume 6 Number 1 January - April 2018

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช.
กาญจน์ปณชิต สนนุช จุมพล หนิมพานิช และ สมบูรณ์ สุขสำราญ

สถาปัตยกรรมทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21
สมาพร คนทน

การนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ
เจนจิรา เดชะรัฐ และ ศิริวัฒน์ เป็ลยนบางยาง

การพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในพื้นที่คุ้มครองทางธรรมชาติ
พงษ์ทิพัฒน์ เสน่ห์ดี และ เจนจิรา ผั่นเต็ม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษาผ้าไหมลายขิด
ตำบลนาข้า จังหวัดอุดรธานี
ฤทธิพร แสงใจั่ว และ ศรัณย์ อิตติลักษณ์

บทบาทผู้นำชุมชนกับการธำรงอัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาวบ้านท่าแร่ ตำบลท่าแร่
อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
วิจิต สุขศิริ และ ชาญชัย จิวจินดา

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกองทุนกับความสำเร็จของการบริหารจัดการ
กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
จิตติรัตน์ ปากวิเศษ และ สมคิด ดวงจักร์

ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอเยี่ยม
ของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง
สุดาร์ตน์ บัวเนียม

ประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
จันทร์จิรา ไยญาติ และ เพ็ญศรี ฉิรินัง

พฤติกรรมเลือกชมภาพยนตร์ของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ฉันทนา ปาปัดถา สายธาร สุภาพร ชินศักดิ์ หอมดิบ และ บัลลังค์ คงแคล้ว

วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ

JOURNAL OF ADMINISTRATIVE AND MANAGEMENT

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2561

Vol. 6 No. 1 January - April 2018

เจ้าของ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ที่ปรึกษา

ผศ.ศิวะ วสุนธราภิวัฒก์
ศ.ดร.อรุณ รักธรรม
รศ.ดร.อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ
ดร.สำเนียง อ่องสุพันธ์กุล
อาจารย์รพี ม่วงนนท์
รศ.ดร.สมพร เพื่องจันทร์
รศ.ดร.ยุทธ ไถยวรรณ
ผศ.ดร.พนาสันธ์ เกาะสุวรรณ
ผศ.ดร.กุสุมา ผลาพรม
ผศ.ดร.เพชรรัตน์ ไสยสมบัติ
ดร.หรรษา ชูเพ็ญ
ดร.อริช สิริวิศรา

ข้อมูลติดต่อ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
96 หมู่ 3 ถ.พุทธมณฑลสาย 5 ต.ศาลายา
อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
โทรศัพท์/โทรสาร 02-441-6067

ข้อความและบทความในวารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ เป็นแนวคิดของผู้เขียน ไม่ใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

บรรณาธิการ

ดร.วิทยา เจียรพันธุ์

รองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ชงโค แซ่ตั้ง
ผศ.ดร.วีระพล แจ่มสวัสดิ์

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.นิยม รัฐอมฤต
รศ.ดร.จุมพล หนิมพานิช
รศ.ดร.ดำรงศักดิ์ จันทิพย์
รศ.ดร.ดวงตา สราญรัมย์
รศ.ดร.ศิริรัตน์ ชุณหะลาชัย
รศ.ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง
ผศ.ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย
ผศ.ดร.สมคิด ดวงจักร
ดร.รักเกียรติ หงส์ทอง
ดร.ชุมภูณัฐ หนุนาค
ดร.ภคมน โภคะธีรกุล
ดร.ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง
ดร.สุภาพร เพ่งพิศ

- ❖ บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
- ❖ มีผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกประจำกองบรรณาธิการมากกว่าร้อยละ 50
- ❖ บทความจากนักวิชาการและนักวิจัยภายนอกลงตีพิมพ์ทุกฉบับมากกว่าร้อยละ 50
- ❖ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ควรระบุแหล่งอ้างอิงจากวารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ

JOURNAL OF ADMINISTRATIVE AND MANAGEMENT

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2561

Vol. 6 No. 1 January - April 2018

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ

ศ.ดร.กฤษ เพิ่มทันจิตต์

ศ.ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

ศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ रामสูต

ศ.ดร.อรุณ รักธรรม

รศ.ดร.จุมพล นิยมพานิช

รศ.ดร.เพ็ญศรี ฉรินง

รศ.ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์

รศ.ดร.สมพร เพื่องจันทร์

รศ.ดร.สุทนต์ ศรีไสย์

รศ.ดร.อิสระ สุวรรณบล

ผศ.ดร.การุณันท์ รัตนเสนวงษ์

ผศ.ดร.ชงโค แซ่ตั้ง

ผศ.ดร.ภาวิน ชินะโชติ

ผศ.พ.อ.ดร.วรสิทธิ์ เจริญพัฒ

พล.อ.ดร.เกษมชาติ นเรศเสนีย์

พ.ต.ท.ดร.สุวิทย์ แสงวงมกล

ดร.ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง

ดร.ไพศาล สุขปัญญา

ดร.มานิตย์ มณีธรรม

ดร.สุทธิพร ชินะผา

ดร.สมเจตน์ พันธุ์โชติ

ดร.ณัฏพล นิลนพคุณ

ดร.ฤทธิชาติ อินโสม

ศ.ดร.ไชยยศ เหมะรัชตะ

ศ.พล.ต.ท.หญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย

ศ.ดร.พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ

ศ.พิเศษ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี

รศ.ดร.ปฐม มณีโรจน์

รศ.ดร.ฤาเดช เกิดวิชัย

รศ.ดร.วิพร เกตุแก้ว

รศ.ดร.สุจิตรา เหลืองอมรเลิศ

รศ.ร.อ.ทพญ.ดร.สุพัตรา วรรณสืบเชื้อ

รศ.ดร.อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ

ผศ.ดร.กฤษฎา ตันแป้ว

ผศ.ดร.ประจักษ์ ปฏิทัศน์

ผศ.ดร.วัชรินทร์ อินทพรหม

ผศ.ดร.สุติเทพ ศิริพิพัฒนกุล

พล.ท.ดร.ประสานโชติ ยวนุติ

น.ต.ดร.สหัชชัย มหาวิระ

ดร.ดวงใจ คงคาหลวง

ดร.พิมพ์ สุศลัมพันธ์

ดร.พรสรร โรจนพานิช

ดร.รัชดา จิวาลัย

ดร.หรรณ ชูเพ็ญ

ดร.นำพล ม่วงอวยพร

ดร.ศิริวัฒน์ เปลียนบางยาง

ศ.ดร.ติน ปรัชญพฤทธิ

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ศ.ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ

รศ.ดร.กัญญาณ อินทว้าง

รศ.ดร.ปธาน สุวรรณมงคล

รศ.ดร.วนิดา สัจพันธุ์

รศ.ดร.สมบูรณ์ ศิริสรวิทย์

รศ.ดร.สุนิตดา เทคนิยม

รศ.ดร.อภิรักษ์ จันทะนี

รศ.ปภาวดี มนตรีวัต

ผศ.ดร.กอบกุล จันทโคติกา

ผศ.ดร.ประยงค์ มีใจชื่อ

ผศ.ดร.วีระพล แจ่มสวัสดิ์

ผศ.ดร.เพชรรัตน์ ไสยสมบัติ

พ.ต.ท.ดร.สัณฐาน ชยพันธ์

ดร.คชาวุฒิ สังฆมาศ

ดร.ธำรง รัตนภานุเดช

ดร.พรชัย สุริเวช

ดร.ฟ้าใส สามารถ

ดร.วิทยา เจริญพันธุ์

ดร.ชมภูณัฐ ทุ่งนาค

ดร.ภคมน โภคะธีรกุล

ดร.สุภาพร เพ่งพิศ

บทบรรณาธิการ

วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนารูปแบบและเนื้อหาสาระภายในเล่มให้มีคุณภาพติดต่อกันมา เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2561) บทความวิชาการและบทความวิจัยฉบับนี้ยังคงมีความเข้มข้นและเป็นประโยชน์ต่อสังคมในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะทางด้านสังคมศาสตร์ การบริหารและการจัดการ โดยได้รับเกียรติจากนักวิชาการ นักวิจัย และนิสิตนักศึกษาจากสถาบันการอุดมศึกษาต่างๆ นำส่งผลงานมาให้พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. โดยกาญจน์บัณฑิต สนุช จุมพล หนิมพานิช และสมบูรณ์ สุขสำราญ สถาปัตยกรรมทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 โดยสมาพร คนทน การนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติโดยเจนจิรา เดชะรัฐ และศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง การพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในพื้นที่คุ้มครองทางธรรมชาติ โดยพงษ์พัฒน์ เสน่ห์ดี และเจนจิรา ฝันเต็ม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น : ศึกษาผ้าไหมลายซิด ตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานี โดยฤทธิพร แซ่โจ้ว และศรัณย์ ธิติลักษณ์ บทบาทผู้นำชุมชนกับการธำรงอัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาวบ้านท่าแร่ ตำบลท่าแร่ จังหวัดสกลนคร โดยวิจิต สุขศิริ และชาญชัย จิวจินดา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกองทุนกับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยจิตติรัตน์ ปากวิเศษ และสมคิด ดวงจักร์ ประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยสุดาร์ตน์ บัวเนียม ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร โดยจันทร์จิรา ไยญาติ และเพ็ญศรี ฉิรินัง พฤติกรรมการเลือกชมภาพยนตร์ของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยฉันทนา ปาปัดถาสายธาร สุภาพร ชินศักดิ์ หอมดิบ และบัลลังค์ คงแคล้ว

บรรณาธิการหวังว่าบทความวิชาการและบทความวิจัยที่น่าเสนอในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านตามสมควร หากท่านผู้อ่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะใดๆ ต่อการปรับปรุงและพัฒนาวารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ ก็สามารถแจ้งได้โดยตรงตามข้อมูลติดต่อที่ได้ให้ไว้ในวารสารฉบับนี้

ดร.วิทยา เจียรพันธุ์

บรรณาธิการวารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

สารบัญ

หน้า

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช.	1
กาญจน์บัณฑิต สนุช จุมพล หนิมพานิช และ สมบูรณ์ สุขสำราญ	
สถาปัตยกรรมทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21	10
สมาพร คนทน	
การนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ	19
เจนจิรา เดชะรัฐ และ ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง	
การพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในพื้นที่คุ้มครองทางธรรมชาติ	28
พงษ์พิพัฒน์ แสนหัตถ์ และ เจนจิรา ผั่นเต็ม	
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษาผ้าไหมลายขิด ตำบลนาข้า จังหวัดอุดรธานี	40
ฤทธิพร แซ่โจ้ว และ ศรัณย์ อิตติลักษณ์	
บทบาทผู้นำชุมชนกับการธำรงอัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาวบ้านท่าแร่ ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร	47
วิจิต สุขศิริ และ ชาญชัย จิวจินดา	
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกองทุนกับความสำเร็จของการบริหารจัดการ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี	57
จิตติรัตน์ ปากวิเศษ และ สมคิด ดวงจักร์	
ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอเยี่ยมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง	65
สุदारัตน์ บัวเนียม	
ประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร	79
จันทร์จิรา ไยญาติ และ เพ็ญศรี ฉิรินัง	
พฤติกรรมทางเลือกชมภาพยนตร์ของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	89
ฉันทนา ปาปัดถา สายธาร สุภาพร ชินศักดิ์ หอมดิบ และ บัลลังค์ คงแคล้ว	

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช.

The Increase Efficiency the Management of Corruption Suppression

of Office of the National Anti-Corruption Commission

กาญจน์บัณฑิต สนนุช¹ จุมพล นิมพานิช² และ สมบูรณ์ สุขสำราญ³

Karnbandit Sonnuch Jumpol Nimpanich and Somboon Suksamran

¹นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

²อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

³อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

Email: sheriff4@hotmail.com

บทคัดย่อ

ปัญหาการดำเนินการปราบปรามการทุจริตที่ผ่านมาไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ มีความล่าช้า ทำให้บุคคลที่ทุจริตไม่มีความเกรงกลัวกฎหมาย ส่งผลให้เกิดความเสียหายอย่างมากเพราะการปราบปรามการทุจริตยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) จะเป็นองค์กรอิสระสามารถดำเนินการต่างๆ ได้มากกว่าหน่วยงานปกติทั่วไปของรัฐ แต่ก็ยังคงมีคดีการทุจริตที่ค้างการพิจารณาอยู่เป็นจำนวนมาก องค์กรอิสระแม้เป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบหน่วยงานของรัฐตามแนวคิดการจัดการภาครัฐใหม่ที่เน้นให้มีความอิสระ มีความคล่องตัว ประหยัดค่าใช้จ่าย แต่การดำเนินการที่ผ่านมายังพบว่าสำนักงาน ป.ป.ช. ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการดำเนินการด้านการปราบปรามการทุจริต โดยงานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดการจัดการภาครัฐใหม่มาใช้ และแนวคิด Reinventing Government มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อที่จะศึกษาถึงแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช.

ผลการวิจัยพบว่าบริบททางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและการบริหาร สังคมและวัฒนธรรม มีผลต่อการดำเนินการของสำนักงาน ป.ป.ช. และปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ ขั้นตอนการปฏิบัติงานมาก อำนาจมีไม่เพียงพอ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่มีความสมบูรณ์ การเผยแพร่ข้อมูลน้อย การจัดโครงสร้างองค์การปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. จะต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่มุ่งผลสำเร็จเป็นสำคัญ การแก้ไขกฎหมายเพิ่มอำนาจให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีอำนาจเพียงพอที่จะดำเนินการหรือการตัดสินใจ การตัดทอนสิ่งที่ไม่จำเป็นที่จะต้องดำเนินการ การให้ความสำคัญกับลูกค้า และการขจัดความล่าช้าในประเด็นต่างๆ เช่น การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน การเพิ่มอัตรากำลังในส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

คำสำคัญ: การบริหารจัดการภาครัฐใหม่ ปฏิรูปรัฐบาล

Abstract

Previously, the problems relating to the suppression of corruption cannot be completely eliminated by delays. The corrupted people do not obey to the law because of its ineffectiveness in implementing the law concerning to corruption, which may result in the voluminous damages. The National Anti-Corruption Commission is an independent agency which is able to undertake more tasks and operations comparing to the other government agencies, however; there are still a great number of the undecided corruption cases. As an independent agency, reforming the organizational structure to emphasize on its independence, flexibility, and economical operation is a concept under the New Public Management, still; lacking efficiency in suppression of corruption is one of the hindrances in combating corruption. The concept of New Public Management is used in this research. Also the concept of

Reinventing Government is the framework to study for approaches to improve corruption case management for the NACC.

The result from the research demonstrates that economical, political, administrative, social, and cultural factors play an important role in the NACC operations. Such challenges comprise of numerous procedures, including necessary and unnecessary ones, inadequacy of power and authority, inefficiency of information and technology system, ampleness of disclosure of information, and inappropriateness of organizational structure and remuneration. Guidelines in improving the efficiency in corruption case management are to encourage NACC officers to achieving their tasks, amend relevant laws to provide adequate power to NACC officers in undertaking practical decision, reduce unnecessary procedures, prioritize customers, and lessen delays by publishing working guidelines, and increasing human resources as well as man power.

Keywords: New Public Management, Reinventing Government

บทนำ

ปัญหาการทุจริตถือเป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างมากที่ต้องแก้ไข การทุจริตดังกล่าวได้มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น โดยมีลักษณะการกระทำการทุจริตที่ซับซ้อนขึ้นเรื่อยๆ และมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามสถานการณ์ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงของรัฐบาลระบบเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม รวมทั้งระบบการเมืองและการบริหาร ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดการสะสมปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมด้านต่างๆ จนทำให้ประเทศประสบกับปัญหามากมายที่เกิดขึ้น ส่งผลให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างช้า ๆ งบประมาณที่ใช้ในการพัฒนามีไม่เพียงพอ

จากปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้มีแนวคิดในการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการต่อต้านการทุจริตในอดีตได้มีการจัดตั้งหน่วยงานในการตรวจสอบการทุจริตขึ้นตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนเมื่อปี พ.ศ. 2494 ได้จัดตั้งคณะกรรมการปฏิปรัชาการตามมติประชาชน (ก.ป.ช.) เพื่อรับเรื่องราวร้องทุกข์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ มาตั้งแต่สมัยอดีตรวมไปถึงปัญหาการทุจริตด้วย เพียงแต่ไม่ได้ใช้ชื่อหน่วยงานเฉพาะที่แสดงถึงการต่อต้านหรือการปราบปรามการทุจริต ต่อมาได้มีการพัฒนารูปแบบหน่วยงาน ภารกิจต่างๆ จนปัจจุบันได้มีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะทางที่ทำหน้าที่ดังกล่าวขึ้น หากเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมเรื่องค่านิยมที่ถูกต้องนั้นสามารถที่จะจัดตั้งเป็นหน่วยงานในลักษณะใดก็ได้ตามความเหมาะสม แต่หากทำหน้าที่ในการปราบปรามการทุจริต สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องจัดตั้งเป็นหน่วยงานอิสระ เพื่อให้ปลอดจากการแทรกแซงทางการเมือง ทั้งนี้ปัญหาการทุจริตถือเป็นปัญหาที่สำคัญมากเรื่องหนึ่ง การปรับเปลี่ยนดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่ายที่สามารถทำได้ในระยะเวลาอันรวดเร็วโดยเฉพาะการปลูกฝังการมีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ซึ่งต้องใช้ระยะเวลา มาก การปราบปรามการทุจริตอย่างเดียวยังไม่เพียงพอต่อการลดปัญหาการทุจริตลงได้ แม้จะมีการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมานานแล้ว แต่ปัญหาดังกล่าวไม่ได้ลดน้อยลงไปแต่กลับมีความรุนแรงมากขึ้น พร้อมทั้งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ วิธีการทุจริตให้มีความแนบเนียนมากขึ้น ยกแก่การตรวจสอบ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เห็นได้ชัดเจนประการหนึ่งคือการออกกฎหมายมาบังคับใช้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตและมีบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับบุคคลที่กระทำความผิด ทั้งนี้ ในอดีตที่ผ่านมาได้มีการจัดตั้งหน่วยงานหรือการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลดน้อยลงไปได้

แม้ว่าจะมีกฎหมายออกมาบังคับใช้อย่างมาก แต่ปัญหาการทุจริตยังลดลงได้ไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งลักษณะของการทุจริตจะมีหลายรูปแบบ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนไปในทางที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นใด เป็นต้น จากประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตที่มากมาย ส่งผลให้เรื่องร้องเรียนได้ส่งเข้ามาที่สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นจำนวนมาก การจัดการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนตั้งแต่ขั้นต้น จนถึงการมีมติหรือการชี้มูลจากคณะกรรมการป้องกัน

และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) มีขั้นตอน กระบวนการในการดำเนินการเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเรื่องร้องเรียนที่มีเข้ามาตลอดทำให้จำนวนของการจำหน่ายเรื่องเสร็จแล้ว กับจำนวนเรื่องที่ค้างอยู่ และจำนวนเรื่องที่รับเข้ามาใหม่ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

หากพิจารณาถึงคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของสำนักงาน ป.ป.ช. ในระยะเริ่มแรกเมื่อปี พ.ศ. 2542 ช่วงแรกมีคดีที่จะต้องพิจารณาในช่วงปี พ.ศ. 2542 - พ.ศ. 2543 เป็นคดีเก่าที่ค้างจากการพิจารณาของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (คณะกรรมการ ป.ป.ป.) จำนวน 2,084 เรื่อง และเรื่องที่รับเข้ามาใหม่จำนวน 1,789 เรื่อง และสามารถดำเนินการเสร็จได้ จำนวน 1,275 เรื่องและปัจจุบันคดีที่ค้างการพิจารณาก็ยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก และเมื่อพิจารณาถึงรูปแบบ วิธีการที่จะสามารถช่วยให้เกิดการจัดการเพื่อช่วยในการบริหารคดีให้เกิดความรวดเร็วขึ้นได้ จะต้องมีการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้การพิจารณามีความล่าช้า และขจัดสาเหตุความล่าช้าเหล่านั้นออกไป ต่อมาต้องพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะดำเนินการในขั้นตอนอื่นๆ เพื่อสกัดให้เหลือกระบวนการที่สำคัญอย่างแท้จริง นอกจากนี้การให้อำนาจในการตัดสินใจ การให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหา ประกอบกับใช้วิธีในการบริหาร การจัดการที่เหมาะสม จะเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะช่วยให้การบริหารคดีเกิดประสิทธิภาพที่สูงขึ้นได้ การดำเนินการที่รวดเร็วและสามารถนำบุคคลที่กระทำผิดมาลงโทษได้รวดเร็ว นอกจากเป็นการแสดงออกถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแล้ว ยังจะสามารถป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสังคม ประเทศชาติได้อีกเป็นจำนวนมาก และเมื่อมีมติจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. และจากคำพิพากษาของศาลแล้วสามารถเรียก आयัตทรัพย์สินของผู้ที่กระทำผิดให้ตกเป็นของแผ่นดินได้ด้วย จะเห็นได้ว่านอกจากคนที่ทำผิดจะถูกลงโทษแล้ว สังคม ประเทศชาติ จะได้รับการชดเชยจากบุคคลที่กระทำผิดอีกด้วย เป็นการแสดงให้เห็นว่าหากสามารถนำตัวบุคคลที่กระทำผิดมาลงโทษได้รวดเร็วเท่าใด ประโยชน์ที่จะได้รับก็จะเร็วขึ้นตามมา

ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของระบบการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมคือความล่าช้า ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงานในหน่วยงานใด ขั้นตอนใดหากต้องเกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกยุติธรรม หรือการผดุงความยุติธรรมแล้วมักจะไม่สามารถหลีกเลี่ยงคำว่า “ความล่าช้า” ได้เลย เช่น หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาตัดสิน หรือการดำเนินคดีต่างๆ เนื่องจากแนวคิดของความยุติธรรม คือ การที่ต้องปฏิบัติต่อทุกคน ทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ ทางด้านเพศ ฐานะ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน ฯลฯ เพื่อให้การพิจารณาดำเนินไปด้วยความยุติธรรมมากที่สุด

คำว่าความยุติธรรมสามารถหมายความถึงได้หลายอย่าง เช่น ความสุจริต ความเป็นธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยกฎหมายความถูกต้องตามกฎหมาย สิทธิตามกฎหมาย การปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนประเพณี และการปฏิบัติตามหน้าที่ (โสภณ รัตนกร, 2526, หน้า 307) เมื่อความยุติธรรมต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างก็ย่อมต้องทำให้เกิดความล่าช้า ทั้งนี้ ได้มีข้อความอย่างหนึ่งที่ถูกลำเอียงกันมาในทุกๆ สมัย คือ “ความล่าช้าคือความไม่ยุติธรรม” ข้อความดังกล่าวถือเป็นความจริง เพราะเวลาผ่านไปนานเท่าไรความยุติธรรมก็มักจะถูกละเลยลงไปตามนั้น และประเด็นความยุติธรรมที่ต้องคำนึงถึงอย่างถี่ยิบหลายด้านแล้ว ยังได้มีการอธิบายขยายความถึงความยุติธรรมไว้เพิ่มเติมโดย อมร รักษาสัตย์ (2546: 31) ได้อธิบายไว้ว่าจะไม่เกิดความยุติธรรมถ้าขัดกับหลักแห่งความเที่ยงธรรม ความเป็นธรรม หรือความเสมอภาค หรือมีพฤติกรรมลำเอียง การฝ่าฝืนนโยบายและกระบวนการที่ใช้กันมานานเป็นที่รู้จักและยอมรับแล้ว การแสดงให้เห็นว่าละเลยหรือขาดการดูแลเอาใจใส่ เมื่อไม่มีการแจ้งให้ทราบว่าจะไม่มีการจ่ายค่าชดเชยหรือการรับทราบว่าได้มีการละเลย

สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระ ไม่ต้องยึดติดกับความเป็นระบบราชการเหมือนหน่วยงานอื่นแต่ด้วยความที่เป็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ความยุติธรรมจึงถือเป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งที่จะต้องทำให้เกิดขึ้น แต่ความยุติธรรมที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการพิสูจน์และต่อสู้ระหว่างผู้ที่กระทำความผิดและผู้ที่ยึดถือหรือผู้ดำเนินการ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจึงต้องใช้ระยะเวลาในการพิสูจน์นานอันส่งผลต่อความล่าช้าในการดำเนินการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. ตั้งแต่ก่อนการก่อตั้งสำนักงาน ป.ป.ช. จนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร สังคมและวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช.
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช.

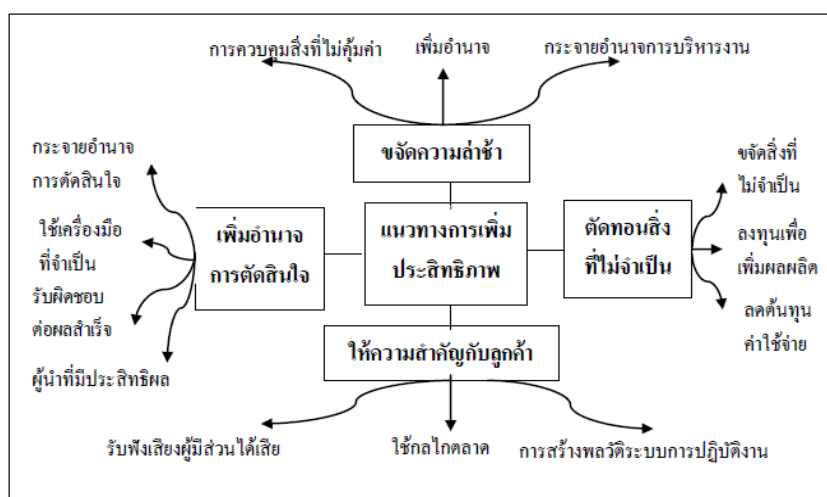
สมมติฐานการวิจัย

การดำเนินการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. ทำให้ทราบถึงบริบททางเศรษฐกิจ การเมืองและการบริหาร สังคมและวัฒนธรรม ที่มีผลต่อการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช.
3. ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช.
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช.
5. เพื่อนำผลของการศึกษามาประยุกต์ใช้ต่อการวางแผนงานในการการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช.

กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : ผู้วิจัยพัฒนามาจากการปรับปรุงประสิทธิภาพราชการของสหรัฐอเมริกาในยุค Reinventing Government (ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558, ออนไลน์)

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับแนวทางการวิจัยที่ผู้วิจัยออกแบบและนำมาใช้เพื่อตอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประเภทกรณีศึกษา คือ สำนักงาน ป.ป.ช. โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากข้อมูลจากเอกสาร (Documents) โดยแบ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากแหล่งปฐมภูมิ ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน คำพิพากษา หรือคำวินิจฉัยของศาล และจากแหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับการจัดตั้งหน่วยงาน รายงานหรือข้อมูลจากแหล่งข่าวอื่นๆ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยแบ่งเป็นกลุ่มต่างๆ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยกรรมการ ป.ป.ช. และผู้บริหารสำนักงาน ป.ป.ช.

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. หรือบุคคลที่เป็นคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน

กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยนักวิชาการที่ทำงานหรือมีผลงานเกี่ยวกับการวิจัยการทุจริต

กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วยกลุ่มสมาชิกวุฒิสภา

กลุ่มที่ 5 ประกอบด้วยองค์กร หรือเครือข่ายการต่อต้านการทุจริต และกลุ่มเครือข่ายที่มีการรวมตัวกันและเคลื่อนไหว เพื่อรณรงค์ในการป้องกันการทุจริต การปราบปรามการทุจริต

ผลการวิจัย

การดำเนินการปราบปรามการทุจริตที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการตั้งแต่สมัยสุโขทัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน มีการจัดตั้งเป็นหน่วยงานหรือการออกเป็นกฎหมายเพื่อใช้บังคับ ลงโทษกับผู้ที่ทุจริต มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการ วิธีการ และกฎหมายที่ใช้ตลอดเวลาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการดำเนินการแต่ในสมัย โดยก่อนหน้าที่จะจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอยู่ก่อนแล้ว คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (สำนักงาน ป.ป.ป.) แต่ทั้งสองหน่วยงานนี้มีข้อที่แตกต่าง อย่างชัดเจนในเรื่องของอำนาจของสำนักงาน และคณะกรรมการ กล่าวคือ สำนักงาน ป.ป.ป. เป็นหน่วยงานของรัฐอยู่ภายใต้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี อีกทั้งอำนาจในการดำเนินการยังมีไม่มาก เช่น การค้น อายัด หรือการตรวจสอบผู้ที่ดำรงตำแหน่งระดับสูงได้ ด้วยข้อจำกัดเหล่านี้ทำให้เมื่อมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้มีการจัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ช. ขึ้น เป็นองค์กรอิสระ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลหรือการแทรกแซงทางการเมือง มีอำนาจในการดำเนินการด้านการปราบปรามการทุจริตมากขึ้นเช่น การค้น อายัด การตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง เป็นต้น

จากการศึกษาของ นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ (2547) พบว่า การปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 มีกระบวนการดำเนินงานที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ กล่าวคือ กระบวนการสืบสวน สอบสวนการทุจริตและวินัยความผิดข้าราชการทุกระดับใช้กระบวนการเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงสถานะ อิทธิพล และอำนาจของผู้ถูกสอบสวน ทำให้การสืบสวนสอบสวนไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ป. ไม่สามารถสอบสวนความผิดของข้าราชการและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งไปเกินหนึ่งปีได้ และคณะกรรมการ ป.ป.ป. ไม่ได้มีหน้าที่ในการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากข้อจำกัดหลายประการโดยเฉพาะอำนาจที่มีไม่เพียงพอ ภายหลังจึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขึ้นมาแทนคณะกรรมการ ป.ป.ป. โดยมีสำนักงาน ป.ป.ช. ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยปัจจุบัน คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจในการดำเนินการทั้งทางด้าน การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทำให้มีภาระหน้าที่ที่สำคัญเป็นจำนวนมาก ประกอบกับปัญหาการทุจริตที่มีมาอย่างต่อเนื่องจึงทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. และพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ต้องดำเนินการปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจัง แม้ว่าสำนักงาน ป.ป.ช. จะเป็นองค์กรอิสระที่ถูกจัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยนันต์ อัครฤทธิกุล และ สุภาพร เพ่งพิศ (2560) ที่ทำการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของ

การเปลี่ยนแปลงองค์การที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษาธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งในประเทศไทย โดยผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงองค์การมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันปัจจัยทางด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อมภายนอกยังคงมีผลต่อการดำเนินการของสำนักงาน ป.ป.ช. ทั้งด้านของเศรษฐกิจ การเมืองและการบริหารสังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ ในด้านเศรษฐกิจ หากเศรษฐกิจดีรัฐจัดเก็บงบประมาณได้มากก็ส่งผลให้การจัดสรรงบประมาณสู่หน่วยงานต่างๆ ได้มากขึ้น ทำให้หน่วยงานของรัฐต่างๆ สามารถดำเนินการตามแผนงานได้อย่างเต็มที่ ทั้งทางด้านการพัฒนาบุคลากร การสรรหา การดำเนินการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง บริบทด้านการเมืองและการบริหาร จะเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. กล่าวคือ ฝ่ายการเมืองจะเป็นฝ่ายที่สามารถกำหนดงบประมาณให้กับหน่วยงานของรัฐได้ รวมถึงองค์การอิสระ แม้ว่าป็นองค์การอิสระแต่ก็ยังต้องได้รับงบประมาณจากฝ่ายการเมือง หากฝ่ายการเมืองไม่สนับสนุนย่อมส่งผลให้อันดับงบประมาณน้อย ทำให้สำนักงาน ป.ป.ช. ไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนงานได้ครบถ้วนอีกทั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. แม้จะมีอำนาจหน้าที่ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ไม่มีอำนาจที่จะสั่งให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความเห็นได้ ที่ผ่านมาจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ คำแนะนำของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือผู้บริหารสำนักงาน ป.ป.ช. หากต้องการให้ทุกหน่วยงานดำเนินการต้องอาศัยมติคณะรัฐมนตรีสั่งการให้หน่วยงานต่างๆ นำไปปฏิบัติ อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่มีเพียงพอที่จะบังคับให้หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการได้ทุกเรื่อง นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม รูปแบบสังคมและวัฒนธรรมของไทย ยังคงยึดติดกับระบบอุปถัมภ์ การยึดถือเอาประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม การมีความเชื่อที่ต้องปฏิบัติตามผู้ใหญ่หรือผู้ที่เคยปฏิบัติมาแล้ว การที่สังคมยังคงมีพฤติกรรมดังกล่าว ย่อมส่งผลให้เกิดการทุจริตขึ้นได้ เมื่อมีการทุจริตมากขึ้น สำนักงาน ป.ป.ช. ต้องรับภาระดำเนินการมากขึ้นด้วย และการที่สำนักงาน ป.ป.ช. รับเรื่องร้องเรียนเป็นจำนวนมากย่อมส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินการได้

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่เป็นปัจจัยภายในที่พบแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. ปัญหาการรับเรื่องร้องเรียน ปัญหาที่พบคือการร้องเรียนบางครั้งเป็นบัตรสนเท่ห์มีข้อมูล ข้อเท็จจริงไม่เพียงพอ ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องใช้เวลาในการแสวงหาข้อเท็จจริงนาน และอีกส่วนหนึ่งคือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่นี้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งบรรจุเข้าทำงานได้ไม่นาน ประสบการณ์มีไม่มากหากเจอกรณีที่ซับซ้อนยังต้องใช้เวลาในการพิจารณานาน

2. ปัญหาในการแต่งตั้งอนุกรรมการ บุคคลภายนอกที่เข้ามาเป็นอนุกรรมการเพื่อช่วยเหลือในการพิจารณาคดี ปัญหาที่พบคือบางครั้งบุคคลภายนอกไม่ได้มีความรู้ หรืออาจไม่มีความรู้ในเรื่องที่การทุจริตอย่างเพียงพอ ส่งผลให้การพิจารณาไม่สามารถดำเนินการไปอย่างรวดเร็วได้ นอกจากนี้อนุกรรมการส่วนหนึ่งคือพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นอนุกรรมการ ผลที่เกิดขึ้นคือ พนักงานเจ้าหน้าที่คนดังกล่าวไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ในการเป็นอนุกรรมการเท่านั้น แต่ยังต้องทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการด้วย อีกทั้งยังมีงานที่ได้รับมอบหมายอื่นๆ นอกจากการเป็นอนุกรรมการ เท่ากับว่าพนักงานเจ้าหน้าที่หนึ่งคนต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน

3. ปัญหาด้านกฎหมาย ปัญหาในด้านนี้คือมีการกระจายอำนาจน้อย เนื่องจากการดำเนินการบางอย่างพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการได้ เช่น การลงนามในหนังสือบางประเภท ซึ่งต้องส่งเรื่องให้ผู้บริหารระดับสูงลงนาม ดังนั้นจะส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ล่าช้าออกไปได้รวมถึงอำนาจในการตัดสินใจ หรือวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนในบางกรณี เช่น กรณีมีการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วและได้มีการร้องเรียนเกี่ยวกับอนุกรรมการ จะต้องส่งเรื่องดังกล่าวให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา รวมไปถึงการที่สำนักงาน ป.ป.ช. มีวิธีการคุ้มครองพยานที่ล่าช้า และหากมีการชี้มูลความผิดทางอาญา คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาล คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สามารถฟ้องคดีต่อศาลได้เอง กฎ ระเบียบ ที่ใช้ในการปฏิบัติงานยังคงมีความซ้ำซ้อนกัน การดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งส่วนใหญ่ต้องศึกษาระเบียบที่มากกว่าหนึ่งฉบับ ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานได้

4. ปัญหาด้านกระบวนการปฏิบัติงาน การมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับผิดชอบภาระงานในหลายส่วนทำให้ไม่สามารถดำเนินการในส่วนใดส่วนหนึ่งได้อย่างรวดเร็วหรือเต็มที่ โดยพบว่าการสืบหาข้อเท็จจริงมักไม่ยึดถือสำนวนเดิมมาเป็น

ข้อมูลพื้นฐานในการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือไต่สวนข้อเท็จจริง เพราะบางครั้งเรื่องที่หาข้อเท็จจริงอยู่นั้นส่งมาจากหน่วยงานอื่น ซึ่งได้ดำเนินการรวบรวมพยาน หลักฐานมาแล้วบางส่วน แต่พนักงานเจ้าหน้าที่มักจะดำเนินการขั้นตอนต่างๆ ใหม่ จึงทำให้สูญเสียระยะเวลาไปทั้งกระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงาน ป.ป.ช.

5. ปัญหาด้านสนับสนุนการปฏิบัติงานการกำหนดตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานมักเน้นเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ สำหรับปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคือ งบประมาณ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่างบประมาณของสำนักงาน ป.ป.ช. จะต้องทำคำขอยไปยังรัฐบาล เพื่อให้อนุมัติงบประมาณ ที่ผ่านมาสำนักงานป.ป.ช. มักถูกลดจำนวนงบประมาณซึ่งจะส่งผลกระทบต่อโครงการ กิจกรรมที่สำนักงาน ป.ป.ช. จะต้องดำเนินการ

นอกจากนี้ปัญหาเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่มีเสถียรภาพเท่าที่ควร ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภายนอกอย่างครบถ้วน ส่งผลให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องใช้ระยะเวลาในการค้นหาข้อมูล ขอลข้อมูลมากขึ้น อีกทั้งการประชาสัมพันธ์ของสำนักงาน ป.ป.ช. รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลให้บุคคลภายนอกได้รับทราบยังมีไม่มากทำให้ขาดการเฝ้าระวัง การแจ้งข้อมูล เบาะแสการทุจริตจากบุคคลภายนอก ส่งผลให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการค้นหาข้อมูล ข้อเท็จจริงเอง และในด้านการสนับสนุนงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ กล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเสนอเรื่องต่อที่ประชุม คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณเรื่องที่น่าเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในส่วนนั้นไม่สามารถดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็ว

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคดีการปราบปรามการทุจริต

1. การจัดการความล่าช้า ประการแรกต้องมีการกำหนดกฎหมาย ระเบียบให้ชัดเจน เมื่อข้อความที่อยู่ในระเบียบไม่มีความชัดเจนทำให้ต้องมีการตีความอีก ทำให้ส่งผลกระทบต่อระยะ เวลา คุณภาพ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในส่วนการปฏิบัติงานต้องมีคู่มือในการปฏิบัติงานเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้ด้วยความถูกต้องทุกขั้นตอนการปฏิบัติงาน โครงสร้างสำนักด้านการปราบปรามการทุจริตต้องมีการปรับโครงสร้างแบ่งสำนักออกเป็นประเภทของการทุจริต พร้อมทั้งให้มีสำนักพิเศษขึ้นเพื่อดำเนินคดีที่มีความสำคัญ หรือมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการกำหนดตัวชี้วัดของพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องมีความเหมาะสมเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ จึงจะก่อให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ตรงไปตรงมาได้ โดยตัวชี้วัดบุคคลจะต้องมีความเสมอภาคกัน ใช้เกณฑ์วัดอย่างเดียวกัน และกำหนดให้มีการจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสมตามผลการปฏิบัติงานที่ได้ รวมถึงต้องมีการปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความทันสมัย ลงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันเพื่อสะดวกในการค้นหา และเพิ่มอัตรากำลังพนักงานเจ้าหน้าที่ในสำนักอำนวยการคณะกรรมการให้มากขึ้น

2. ตัดทอนสิ่งที่ไม่จำเป็น ต้องส่งสำนวน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดำเนินการเรื่องนั้นๆ เพราะไม่มีความจำเป็นที่สำนักงาน ป.ป.ช. จะต้องรับเรื่องดังกล่าวไว้ดำเนินการเองหากว่ามีหน่วยงานอื่นที่ทำหน้าที่นั้นอยู่แล้ว

ในด้านกระบวนการปฏิบัติงานควรยกเลิกขั้นตอนการปิดหมาย เนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ส่งเอกสารรายละเอียดทางไปรษณีย์แล้ว การที่ยังมีขั้นตอนนี้อยู่ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่สูญเสียระยะเวลาในการปฏิบัติงานมากขึ้น อีกทั้งเป็นการสูญเสียทรัพยากรต่างๆ อันเป็นภาระ ค่าใช้จ่ายของสำนักงาน ป.ป.ช. และที่สำคัญสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานที่ใช้กฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่หลายฉบับ ทั้งกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันการทุจริต การปราบปรามการทุจริต และการปฏิบัติงานด้านอื่นๆ การที่มีกฎหมาย ระเบียบ หลายฉบับย่อมก่อให้เกิดการใช้ระยะเวลาในการศึกษาหรืออ้างอิงกฎหมายหลายฉบับ จึงต้องมีการปรับปรุงให้กฎหมาย ระเบียบ มีความชัดเจน ลดความซ้ำซ้อนของกฎหมาย ระเบียบนั้นๆ เช่น การรวมเอาประเด็นที่สำคัญๆ ไว้ในฉบับเดียวกัน เป็นต้น

3. ให้ความสำคัญกับลูกคำ เป็นการให้ความสำคัญกับผู้ร้องเรียน ผู้แจ้งเบาะแสประชาชนทั่วไป โดยเป็นความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นกับบุคคลต่างๆ การให้ความสำคัญกับลูกคำถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนา ปรับปรุงการปฏิบัติงานได้ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องนำสำนวนเดิมที่ได้ข้อมูลมาแล้วในขั้นก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริง นำมาใช้ในขั้นการไต่สวนข้อเท็จจริงด้วย เพื่อช่วยลดระยะเวลาในการดำเนินการ อีกทั้งเป็นการให้ความสำคัญต่อลูกคำที่ว่าจะสามารถ

ดำเนินการได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วขึ้น นอกจากนี้การดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการที่มีบุคคลภายนอกมาเป็น
อนุกรรมการ จะต้องมีการเปิดกว้างมากขึ้นเพื่อสรรหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถมาช่วยปฏิบัติงานในสำนักงาน ป.ป.ช.

ในส่วนของการดำเนินการภายนอก จะต้องมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานให้มากขึ้นที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ
หน้าที่ เช่น การประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางปฏิบัติงาน และสำนักงาน ป.ป.ช. จะต้องมีการเผยแพร่ข้อมูลให้มากขึ้น เพื่อให้
บุคคลภายนอกได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริต วิธีการเฝ้าระวัง การติดตาม การแจ้งเบาะแสการทุจริต เพื่อให้บุคคลต่างๆ
ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมากขึ้น

4. เพิ่มอำนาจการดำเนินการ ควรเพิ่มอำนาจให้กับคณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถฟ้องคดีต่อศาลได้เองโดยไม่ผ่าน
อัยการสูงสุด และเพิ่มอำนาจให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ให้สามารถดำเนินการได้ในทันที เช่น การดำเนินการในขั้นตอนก่อนการ
ไต่สวนข้อเท็จจริงตั้งแต่ต้น หากพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการ ให้สามารถดำเนินการได้
ภายในหลักเกณฑ์ วิธีการที่เหมาะสม และต้องเพิ่มอำนาจให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่สายอื่นให้สามารถมาช่วยปฏิบัติงานด้านการ
ปราบปรามการทุจริตได้ โดยการกำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. พนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องมีการอบรมให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ครอบคลุม เพียงพอที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
อย่างเต็มที่ และควรเปิดโอกาสให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในสายอื่น ที่ไม่ใช่สายกระบวนการยุติธรรมสามารถเข้ารับการอบรมด้าน
การปราบปรามการทุจริต และทำหน้าที่ดังกล่าวได้ เพื่อเป็นการลดการจ้างบุคลากรใหม่เข้ามาอันจะทำให้รัฐต้องสูญเสีย
งบประมาณมากขึ้น นอกจากนี้ยังต้องมีการกำกับกำกับการปฏิบัติงานโดยใช้ตัวชี้วัดและจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน
เพื่อให้เกิดการกระตุ้นในการปฏิบัติงาน พร้อมกับกำหนดโทษหากไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. กฎหมาย พิจารณากฎ ระเบียบนั้นมีความซ้ำซ้อนในส่วนใด หรือมีข้อความที่เข้าใจยาก อันจะส่งผลให้เกิดความ
สับสนในการปฏิบัติงาน ก็จำเป็นต้องมีการแก้ไข ปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงานให้มากที่สุด แต่ถ้าหากสิ่งที่
กำหนดไว้ในกฎ ระเบียบ จะสามารถตัดทอน ลดขั้นตอนได้ก็จะช่วยให้ระยะเวลาการดำเนินคดีนั้นสั้นลง เวลาที่พนักงาน
เจ้าหน้าที่ที่จะใช้ต่อเรื่องก็ลดลงด้วย

3. เทคโนโลยี ต้องมีการปรับปรุงระบบเทคโนโลยีให้ทันสมัย ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน เพื่อช่วยในการปฏิบัติ
หน้าที่ให้มีความรวดเร็วมากขึ้น และมีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอกอย่างเพียงพอ

4. ผู้บริหาร ต้องมีการควบคุมอย่างเข้มงวดในเรื่องของผลการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ และกำหนด
บทลงโทษหากพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย เพราะผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการที่พนักงานเจ้าหน้าที่
ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมเกิดผลกระทบต่อประชาชนทุกคนในประเทศ หากเป็นเรื่องของนโยบาย
จะต้องมีความชัดเจน แน่นนอน ซึ่งจะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องมากขึ้น และต้องมีการปรับเปลี่ยนอัตรา กำลังของ
พนักงานเจ้าหน้าที่ให้เกิดความเหมาะสมกับปริมาณงานของแต่ละภารกิจรวมถึงการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของสำนักงาน
ป.ป.ช. ให้เกิดความเหมาะสมมากขึ้นในการที่จะสร้างให้พนักงานเจ้าหน้าที่เกิดความชำนาญในการตรวจสอบการทุจริต
ประเภทนั้นๆ

นอกจากนี้ทุกภาคส่วนจะต้องให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจึงจะสามารถทำให้ปัญหาการ
ทุจริตลดน้อยลงไปได้ และมีส่วนที่จะช่วยให้การดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. มีความรวดเร็วขึ้นได้ด้วย เนื่องจากได้รับความ
ร่วมมือในการดำเนินการต่างๆ เช่น การเฝ้าระวัง การแจ้งเบาะแส เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

จุฬพล หนีพานิช. (2553). การบริหารจัดการภาครัฐใหม่ หลักการ แนวคิด และกรณีตัวอย่างของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3.

นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- นวนน้อย ตรีรัตน์ และคณะ. (2547). การตรวจสอบการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ สนับสนุนการวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ปิยชน ตั้งอัครธากุล และ สุภาพร เฟ่งพิศ. (2560). อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงองค์การที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษานาคราพพาณิชย์แห่งหนึ่งในประเทศไทย.
- วารสารนวัตกรรมกรรมการบริหารและการจัดการ. 5(1), 41-50.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2518/A/052/1.PDF>. (สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2559).
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2530/A/215/1.PDF>. (สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2559).
- มารุต บุณนาท. (2520). วิจารณ์กฎหมาย ป.ป.ป. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. 17(3), หน้า 435-447.
- วิชา มหาคุณ. ซีรีย์บททวน 15 ป้องค์กรอิสระ ตอนที่ 1: บทบาท ป.ป.ช. ในมุมมองวิชา มหาคุณ. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก <https://prachatai.com/journal/2013/02/45284>. (สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2559).
- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. โครงการประเมินประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด แบบบูรณาการ. เข้าถึงจาก <http://www.stabundamrong.go.th/research/research4.htm>. (สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2558).
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2559). รวมกฎหมาย ระเบียบ ประกาศที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต. ม.ป.ท.
- โสภณ รัตนกร. (2526). ความยุติธรรม. เอกสารประกอบการศึกษาวิชานิติปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มิตรนราการพิมพ์.
- อมร รักษาสัตย์. (2546). ปรัชญารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วี เจพรีนติ้ง.
- National Partnership for Reinventing Government. (2016). **Reinventing Government**. [Online]. Available: <http://govinfo.library.unt.edu/npr/index.htm>. (2016, April 3).

สถาปัตยกรรมทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 Human Resource Architecture, 21st Century

สมาพร คนทน

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

บทคัดย่อ

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เปรียบเสมือนงานสถาปัตยกรรมทรัพยากรมนุษย์ ที่ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการออกแบบระบบ กลไกการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมายที่กำหนดและประสบความสำเร็จที่กำหนดไว้ บทความนี้ได้ทบทวนแนวคิดศาสตร์และศิลป์ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงพลวัตบนสังคมโลก สู่เงื่อนไขต้องปรับเปลี่ยนในยุคที่ 4 การปฏิวัติอุตสาหกรรม อันเกิดการรวมตัวและแตกตัวของเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทำให้โลกกำลังอยู่ใน “ยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน” และกระแสการเปลี่ยนผ่านที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของผู้คนที่ต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านเพื่อความอยู่รอด และการเดินทางสู่ “สังคมเปลี่ยนผ่าน” บ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ที่นักทรัพยากรบุคคลต้องมีสมรรถนะรอบด้านสำหรับศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: สถาปัตยกรรมทรัพยากรมนุษย์ สังคมเปลี่ยนผ่าน ศตวรรษที่ 21

Abstract

Human Resource Management (HRM) be like as Human Resource Architecture, requires science and art for system design. Human Resource Management to be important factor for driving organization to be success. This article was reviewed the art and science human resource management concept, changing globalization on the world for changing to the fourth industrial revolution form technology and innovation, the world has to age of disruption and impact for everyone, so adaptation for surviving and forward to social transform for plant, human resource must to be all competency for 21st Century.

Keywords: Human Resource Architecture, social transform, 21st Century

บทนำ

มิติของกระแส “การเปลี่ยนผ่าน” ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และการเมืองการปกครองของประเทศไทย จากประเทศเกษตรกรรม พึ่งพาอาศัยเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรม จากการผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศ เปลี่ยนเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งเป็นพัฒนาที่ขาดความสมดุลระหว่างความเติบโตทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม และในศตวรรษที่ 21 เศรษฐกิจสังคมอุตสาหกรรม กำลังก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจสังคมดิจิทัล (Digital) สภาพสังคม เศรษฐกิจ จะมีการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาค นำไปสู่ความเชื่อมโยง ทุกระบบในศตวรรษ 21 ในนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง “One belt, One Road”(OBOR) ซึ่งประกอบด้วย การเชื่อมโยงทางบก ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงประเทศที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเส้นทางสายไหมเดิมที่ผ่านทั้งเอเชียกลาง เอเชียตะวันตก ตะวันออกกลาง และยุโรป และเส้นทางสายไหมที่จะผ่านมาทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้ และการเชื่อมโยงทางทะเล ซึ่งเป็นเส้นทางเชื่อมโยงกับประเทศในแถบภูมิภาคมหาสมุทร ซึ่งได้แก่ เอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ โอเชียเนีย แอฟริกาเหนือ แปซิฟิก รวมถึงมหาสมุทรอินเดีย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 4 กันยายน 2560) และนั่นคือ ศูนย์รวมอำนาจทางเศรษฐกิจโลกเคลื่อนย้ายมาสู่เอเชีย นอกจากนั้น การที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นโลกของดิจิทัล (Digital) ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร และการพัฒนาเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็ว ทันสมัย อีกทั้ง

นวัตกรรมที่เข้ามามีบทบาทและเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของคนทั้งองค์กรภาครัฐและองค์กรเอกชน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้องค์กรในทุกภาคส่วนตระหนักถึงปัญหาที่มีความท้าทาย ต่างพยายามหาแนวทาง กลยุทธ์ปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและเพิ่มขีดความสามารถ สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับองค์กรด้วยการลงทุนและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์หรือทุนมนุษย์ในฐานะที่เป็นสินทรัพย์ที่มีมูลค่า (Human Capital) และมีศักยภาพที่สามารถนำออกมาใช้อย่างไร้ขีดจำกัด โดยได้รับการแนะนำ กระตุ้นให้เกิดแนวคิดและความรู้ ทักษะ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อรองรับบริบทการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กร

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ จึงถือได้ว่าเป็นงานออกแบบที่นำไปสู่การสร้างที่ยั่งยืนขององค์กร รวมทั้งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมายที่กำหนดและประสบความสำเร็จที่กำหนดไว้ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management - HRM) จึงต้องมีการปรับเปลี่ยน พัฒนาแนวคิดให้มีมุมมองที่กว้างขึ้นเปลี่ยนแปลงจากเดิม ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) เป็นมุมมองที่วิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร ได้แก่ จุดแข็งหรือศักยภาพขององค์กร จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด ในการดำเนินงาน และปรับกลยุทธ์ หรือแสวงหาแนวทางแก้ไข 2) ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นการพัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ความรู้ เทคนิคในการบริหารงาน และ 3) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง เป็นความสามารถในการนำวิสัยทัศน์ ภารกิจ ยุทธศาสตร์ขององค์กร ไปพัฒนาแนวทาง วิธีการให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ฉะนั้น การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management - HRM) จึงเปรียบเสมือนงานสถาปัตยกรรมทรัพยากรมนุษย์ (HR Architecture) ที่ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการออกแบบระบบ กลไกการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของหน่วยงาน รวมทั้งการมองเห็นถึงฟังก์ชัน ความรู้ ความสามารถ (Competency) ทักษะ (Skill) ในบุคลากรนั้นๆ ที่สามารถสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่ม เพิ่มเติมนวัตกรรม (Innovation) สร้างความแตกต่าง โดดเด่น และทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร (Organizational Objective)

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดศาสตร์และศิลป์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (The art and science of HRM)

สถาปัตยกรรมทรัพยากรมนุษย์ (HR Architecture) ที่ว่าด้วยการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Management) ในฐานะ “ทรัพยากรอันมีค่าขององค์กร” ที่สำคัญในการดำรงความยั่งยืนให้กับองค์กร และการที่องค์กรจะสามารถสร้างและดำรง “ความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจได้อย่างยั่งยืนนั้น” ต้องอาศัย “ทรัพยากรมนุษย์” โดยใช้ศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (The science of HRM) ที่ประกอบด้วยกลยุทธ์การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Planning) การเลือกกลยุทธ์ในการสรรหาและคัดเลือก บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ยึดหยุ่นและทุ่มเทให้กับหน่วยงาน และเมื่อได้บุคลากรเข้ามา ต้องฝึกอบรม พัฒนา (Training Development & Learning) ให้เกิดความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) สมรรถนะ (Competency) ของพนักงาน ที่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจขององค์กร และการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นเครื่องมือประเมินผลงานบุคคลให้สอดคล้องกับภารกิจขององค์กร รวมถึงการบริหารค่าตอบแทน (Compensation) ที่เป็นตัวเงิน (Financial Compensation) ได้แก่ ค่าจ้างและเงินเดือน (Wages & Salaries) เงินรางวัลโบนัส (Bonuses) และค่าตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน (Non-Financial Compensation) เช่น การได้รับสิทธิเบิกเบี้ยเลี้ยงค่าพาหนะหรือการจัดสภาพแวดล้อมของหน่วยงาน ที่มีความสะดวก สะอาด การปฏิบัติต่อพนักงานด้วยความยุติธรรม ยกย่อง ให้เกียรติ บรรวมถึงสวัสดิการและการดำรงรักษา (retain) บุคลากรที่มีคุณค่าให้อยู่กับองค์กร ในด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์มีลักษณะด้านศิลป์ (The art of HRM) เป็นการประยุกต์ใช้ศาสตร์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ องค์ความรู้ โดยอาศัยความลุ่มลึกในการปฏิบัติ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันจากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงพลวัตบนสังคมโลก สู่เงื่อนไขการเปลี่ยนผ่าน

ในสถานการณ์การ”เปลี่ยนผ่าน”รอบด้านในสังคมโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การแข่งขันสูง นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล โลกมีพลวัตอยู่ตลอดเวลา พอจะจำแนกได้ 4 ยุคด้วยกัน (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ digital.forest.ku.ac.th>Thailand_40_PM, 14 กันยายน 2560)

ยุคที่ 1 เกิดการปฏิวัติในภาคเกษตร หรือที่เรียกกันว่า Green Evolution

ยุคที่ 2 เกิดการปรับเปลี่ยนสู่สังคมอุตสาหกรรม ผ่าน Industrial Revolution ครั้งที่ 1 และ 2

ยุคที่ 3 เกิด Digital Revolution เป็นระลอก

ยุคที่ 4 คือ The Fourth Industrial Revolution หรือการปฏิวัติอุตสาหกรรมยุคที่ 4 ในห้วง

ปัจจุบัน อันเกิดการรวมตัวและแตกตัวของเทคโนโลยีและนวัตกรรมใน 3 Domains หลัก ดังนี้

1. Bio Domain เช่น Bioprint, Genetic Transformation

2. Physical Domain เช่น Autonomous Vehicle (รถที่ขับเองได้) วัสดุศาสตร์นาโนเทคโนโลยี และ 3D/4D Printing

3. Digital Domain เช่น Internet of Thing (IoT), Digital Manufacturing

โดยการปฏิวัติยุคอุตสาหกรรมยุคที่ 4 นั้น “ปัญญาประดิษฐ์” หรือ Artificial Intelligence (AI) จะมาแทนคน ถ้าเราตามมันทัน เราจะทำางร่วมกับมันได้ แต่ถ้าเราตามมันไม่ทัน AI จะทำงานแทนเรา การรวมตัวและการแตกตัวของเทคโนโลยีทั้ง 3 Domains ข้างต้น ทำให้โลกกำลังอยู่ใน “ยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน” หรือ “The Age of Disruption” และมี 5 กระแสที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของผู้คน

กระแสที่ 1 Globalization ที่เป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการเคลื่อนไหลของทุน สินค้าและบริการ ผู้คนอย่างเสรี จนกลายเป็นโลกที่เชื่อมต่อกันเป็นเครือข่ายเกิดการขยับปรับเปลี่ยนจาก One Country, One Destiny เป็น One World, One Destiny

กระแสที่ 2 Digitization การติดต่อสื่อสารมีการเปลี่ยนรูปแบบจากการสื่อสารกับ Someone, Somewhere และ Sometime เป็น Anyone, Anywhere, และ Anytime เรากำลังดำรงอยู่ใน 2 อารยธรรมไปพร้อมๆ กัน คือ อารยธรรมในโลกจริง และอารยธรรมในโลกเสมือน ในโลกดิจิทัล ก่อให้เกิด Network Externalities ดังนั้น รูปแบบการเติบโตในโลกดิจิทัลจะไม่เป็นไปตามหลักเศรษฐศาสตร์เดิมว่าด้วย Diminishing Return to scale อีกต่อไป แต่รูปแบบการเติบโตจะเปลี่ยนไปเป็นแบบ Exponential Return to scale มากขึ้น

กระแสที่ 3 Unbanization สัดส่วนของผู้คนในเมืองจะมีมากขึ้น โดยในปี 1995 โลกมีคนในเมืองเพียงร้อยละ 30 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 54 ในปี 2014 และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 66 ในปี 2050 ดังนั้น วิถีชีวิต พฤติกรรม และปฏิสัมพันธ์ของผู้คนจะเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง จะเกิดประเด็นท้าทายชุดใหม่ครอบคลุมทั้งในมิติพลังงาน การคมนาคม การศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย อาชญากรรม ยาเสพติด ฯลฯ ซึ่งหากเตรียมการไว้ไม่ดีพอ เมืองเหล่านี้จะกลายเป็น Mega-Slums แต่หากการเตรียมการได้ดีพอ เมืองเหล่านี้จะถูกปรับเปลี่ยนไปเป็น Smarts Cities

กระแสที่ 4 Individualization ผู้คนในศตวรรษที่ 21 จะมีความปัจเจกมากขึ้น มีความคิดความอ่านเป็นของตัวเองมากขึ้น ต้องการแสดงออกมากขึ้น ความเป็นปัจเจกจะเกิดขึ้นได้ 2 รูปแบบ คือ Collective Individuals และ Contra-Individuals รูปแบบแรกเป็นรูปแบบที่สร้างสรรค์ ที่ผู้คนอยากอยู่ร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สังคม เกิดเป็นสังคมที่เข้มแข็ง แต่ในรูปแบบที่สอง เป็นรูปแบบที่ผู้คนต่างคนต่างอยู่ มองแต่ประโยชน์ส่วนตน เกิดสังคมที่เปราะบาง โอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งจะมีอยู่สูง

กระแสที่ 5 Communization ในโลกที่ยังเชื่อมต่อกันมากขึ้นเท่าไร ผู้คนก็ต้องยิ่งพึ่งพิงอาศัยกันมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ความเสี่ยงและภัยคุกคามมิได้ส่งผลกระทบต่อประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นการเฉพาะ หากแต่ส่งผลกระทบต่อโลกโดยรวม เป็นปัญหาที่ประเทศต้องเผชิญที่เรียกกันว่า “Global Commons” อาทิ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ โรคระบาด การ

ก่อนการร้าย ภาวะโลกร้อน เป็นต้น นั้นหมายความว่าจากนี้ไป เวลาสุขประชาคมโลกจะสุขด้วยกัน และเวลาทุกข์ประชาคมโลกจะทุกข์ด้วยกัน

ทั้ง 5 กระแสดังกล่าวข้างต้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 4 มิติ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมของการดำรงอยู่
2. การเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมของการดำเนินธุรกิจ
3. การเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมของการทำงาน
4. การเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมของการเรียนรู้

เมื่อกระแสการเปลี่ยนผ่านสังคมโลก นำสังคมไทยก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล ด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม ได้เข้ามามีผลกระทบกับชีวิตผู้คนในมิติต่างๆ ที่สังคมมนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ Gartner ได้ออกมาทำนายถึง 10 แนวโน้มทางด้านธุรกิจ IT ในอนาคต ดังนี้ (techtalkthai.com, 14 กันยายน 2560)

1. ภายในปี 2020 ผู้ใช้งาน 100 ล้านคนจะซื้อสินค้าผ่านทาง Augmented Reality เทคโนโลยี Autmented Reality (AR) นั้นจะกลายมาเป็นที่ยอมรับ และทำให้ห้างร้านต่างๆ สามารถสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้แก่ลูกค้าได้ โดยอุปกรณ์ Mobile Device จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างโลกแห่งความเป็นจริง และโลก Digital เข้าด้วยกัน ซึ่งทั้งแบรนด์และห้างเองก็จะต้องนำแนวคิดนี้ไปใช้สร้างประสบการณ์ให้แก่ลูกค้า ด้วยการเสริมข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อความ, รูปภาพ, วิดีโอ, เสียงเข้าไปในการช้อปปิ้งเพื่อสร้าง Engagement ได้จากทั้งภายในและภายนอกร้านค้า ตัวอย่างเช่น IKEA อาจจะเปิดให้ลูกค้าสามารถเลือกสินค้าจาก Catalog ออกมาแสดงเป็นวัตถุ 3 มิติและทดลองวางในบ้านของตัวเองผ่านระบบ AR ได้เลย เป็นต้น

2. ภายในปี 2020 30% ของการเข้าถึงข้อมูลภายใน Website จะไม่ต้องใช้หน้าจออีกต่อไปเทคโนโลยีที่ใช้เสียงเป็นหลักในการเข้าถึงข้อมูลอย่างเช่น Google Home หรือ Amazon Echo นั้นจะช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ บนเว็บไซต์ได้โดยไม่ต้องอาศัยหน้าจอแสดงผลอีกต่อไป และกลายเป็นจุดกำเนิดของ Platform แบบ Voice-First Interaction ขึ้นมา และทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากทุกที่ ทุกเวลามากกว่าแต่ก่อนเพราะไม่ต้องใช้สายตาในการรับชมข้อมูลอีกต่อไปแล้ว ส่งผลให้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลาอย่างแท้จริง

3. ภายในปี 2019 20% ของแบรนด์ต่างๆ จะเลิกพัฒนา Mobile Application ของตนแบรนด์ต่างๆ เริ่มพบแล้วว่าการติดตั้งใช้งาน การเกิด Engagement และความคุ้มค่าในการลงทุนของ Mobile Application นั้นมีน้อยกว่าที่คาดหวังเอาไว้มาก ในขณะที่วิธีการใหม่ๆ ในการเข้าถึงและ Engage ลูกค้านั้นเริ่มเกิดขึ้นมาเรื่อยๆ โดยไม่มีปัญหาอย่างเช่นความยุ่งยากในการติดตั้งหรือค่าใช้จ่ายในการลงทุนที่สูง ดังนั้นหลายๆ องค์กรก็จะเริ่มประหยัดค่าใช้จ่ายด้วยการหยุดพัฒนา Mobile Application ของตนต่อไปในอนาคต

4. ภายในปี 2020 อัลกอริธึมจะช่วยให้วิธีการทำงานของแรงงานกว่า 1,000 ล้านคนทั่วโลกดีขึ้น อัลกอริธึมที่วิเคราะห์ข้อมูล Context สำหรับผู้ใช้งานแต่ละคนได้นั้นมีความก้าวหน้ามากขึ้นและเริ่มนำศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่าง Psychology, Social Neuroscience และ Cognitive Science เข้าไปผสมผสานมากขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมนุษย์นั้นถ้าหากเหนื่อยหรือมีอาการมาเกี่ยวข้อง การตัดสินใจในแต่ละครั้งก็อาจผิดพลาดหรือไม่สมเหตุสมผลได้ อัลกอริธึมต่างๆ เหล่านี้จะเข้ามาช่วยแจ้งเตือนหรือนำเสนอข้อมูลใหม่ๆ ที่ทำให้คนทำงานแต่ละคนสามารถตัดสินใจหรือเลือกใช้วิธีการทำงานที่ดีขึ้นได้ รวมไปถึงการใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขมากยิ่งขึ้นด้วย

5. ภายในปี 2022 ธุรกิจที่ใช้ Blockchain เป็นหลักจะมีมูลค่า 10,000 ล้านเหรียญ Blockchain จะกลายเป็นเทคโนโลยีหลักแห่งอนาคตสำหรับการบันทึก Transaction ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างปลอดภัยและโปร่งใส ทำให้ทุกๆ การแลกเปลี่ยนเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาหลักนาที และลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่เคยมีอยู่เดิมไปได้ทั้งหมด ซึ่งถึงแม้ปัจจุบันการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยอาศัย Blockchain นี้ จะยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นก็ตาม แต่ความน่าดึงดูดทั้งในเชิงผลิตภัณฑ์และการลงทุนถือว่าสูงมาก

6. ภายในปี 2021 20% ของกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตของผู้คนจะเกี่ยวข้องกับ 1 ใน 7 ของผู้พัฒนาเทคโนโลยียักษ์ใหญ่ผลิตภัณฑ์ของ Google, Apple, Facebook, Amazon, Baidu, Alibaba และ Tencent จะเข้าไปมีบทบาทในชีวิตของ

ผู้คนในทุกๆ แ่งมุมหลังจากที่โลกเริ่มเปลี่ยนไปเป็น Digital มากขึ้น และทุกๆ ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เกี่ยวข้องในชีวิตของผู้คน จะต้องมีส่วนใดส่วนหนึ่งที่ผูกเข้ากับบริการของ 1 ใน 7 ผู้ผลิตยักษ์ใหญ่เหล่านี้ไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง

7. จนกระทั่งถึงปี 2019 ทุกๆ 1 เหรียญที่แต่ละองค์กรลงทุนไปในการสร้างนวัตกรรม จะต้องมีการใช้จ่ายอีก 7 เหรียญในการดำเนินการในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ของแต่ละองค์กรนั้น งบประมาณที่ตั้งต้นเอาไว้ในการทดลองไอเดียต่างๆ นั้น เมื่อถูกนำมาใช้จริงจะต้องมีการลงทุนเพิ่มขึ้นอีก 7 เท่าเพื่อให้เห็นนวัตกรรม เหล่านั้นถูกนำมาใช้จริงได้ในการดำเนินธุรกิจ

8. จนกระทั่งถึงปี 2020 IoT จะทำให้ความต้องการ Storage จัดเก็บข้อมูลเติบโตขึ้นเพียงแค่ 3% เท่านั้น ถึงแม้จะมีการทำนายกันว่า Internet of Things (IoT) จะสร้างข้อมูลจำนวนมหาศาลจาก Endpoint ที่คาดว่าจะมีมากถึง 21,000 ล้านชุดภายในปี 2020 แต่จากการประมาณการถึงจำนวน Storage ทั้ง HDD และ SSD ที่จะมีอยู่โดยรวมกันถึง 900 Exabyte ภายในปี 2020 นี้ จะมีการจัดเก็บข้อมูลส่วนที่เป็นของ IoT Sensor เพียงแค่ 0.4% เท่านั้น ในขณะที่มีการจัดเก็บข้อมูลจาก Multimedia Sensor อีกเพียงแค่ 2% ซึ่ง เป็นข้อบ่งชี้ว่า IoT นั้นจะเติบโตได้เป็นอย่างมากและทำการส่งเฉพาะข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเท่านั้น ทำให้องค์กรธุรกิจต่างๆ สามารถลงทุนกับ IoT ได้โดยไม่ต้องขยับขยายระบบจัดเก็บข้อมูลมากนัก

9. ภายในปี 2022 IoT จะช่วยให้ผู้ใช้งานและองค์กรประหยัดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา, การบริการ และการบริโภคได้ถึง 1 ล้านล้านเหรียญการลงทุน IoT แต่ละครั้งนั้นจะทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายได้ยาวนานตั้งแต่ 10 ปีจนถึง 20 ปี และไม่มีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการตามมากนัก โดยถึงแม้ระบบ IoT ที่ใช้งานจะเป็นระบบง่ายๆ ที่ไม่มีความซับซ้อน แต่ก็ช่วยให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายได้จริง การนำข้อมูลมาวิเคราะห์ออกเป็นรายงานสำหรับการตัดสินใจและปรับปรุงสิ่งต่างๆ ด้วยความเข้าใจในพฤติกรรมการใช้งานสิ่งต่างๆ ที่มากขึ้นจากข้อมูลเหล่านี้ ในขณะที่ Digital Twin จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการที่ Sensor ทำการจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ของโลกแห่งความเป็นจริง และนำข้อมูลเหล่านั้นไปผสานกับแหล่งข้อมูลภายนอกอื่นๆ ออกมาเป็นข้อมูล Digital ที่สะท้อนโลกแห่งความเป็นจริงขึ้นมาอีกชุด

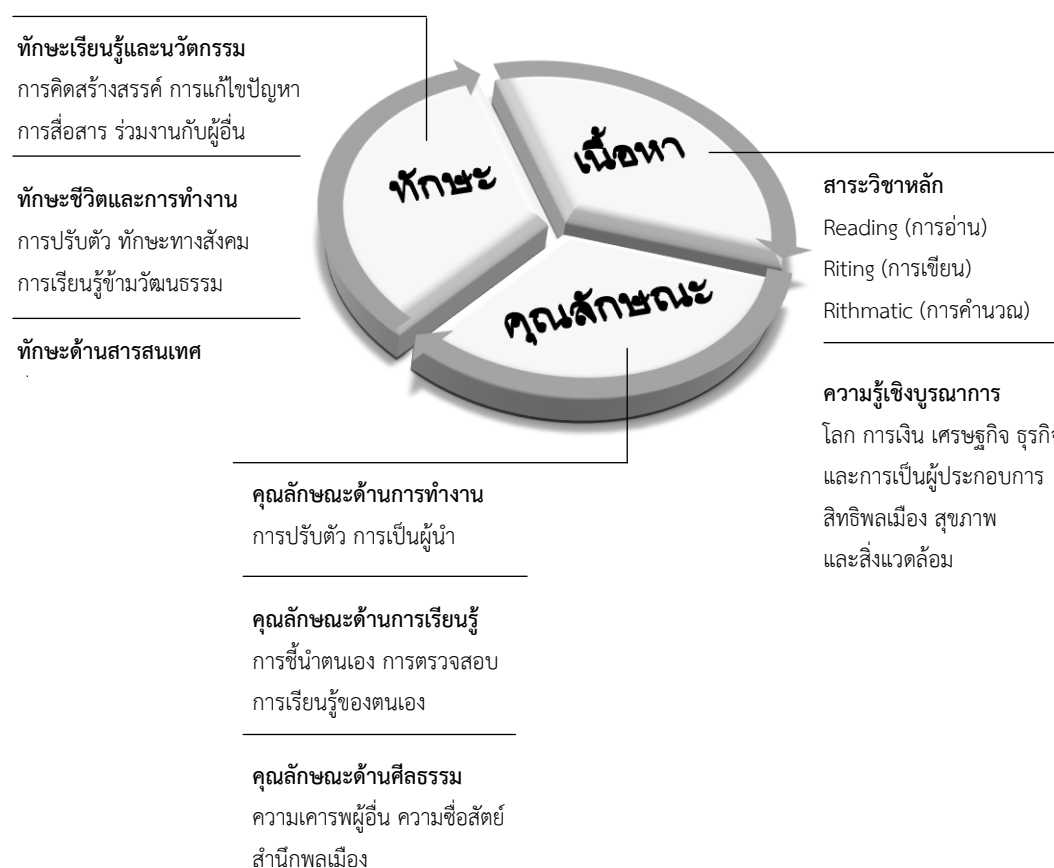
10. ภายในปี 2020 40% ของพนักงานภายในองค์กรจะสามารถลดค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพได้ด้วยการใช้ Fitness Tracker องค์กรต่างๆ จะเริ่มขยายแผนก HR ให้มีตำแหน่ง Fitness Program Manager ที่สร้างสวัสดิการใหม่ให้กับพนักงานผ่าน Fitness Tracker เพื่อติดตามสุขภาพของพนักงานกันมากขึ้นด้วยการให้ผู้ผลิตทางด้าน Healthcare ทำการติดตามข้อมูลเหล่านั้นและคอยช่วยระมัดระวังความเสี่ยงทางสุขภาพของพนักงานแต่ละคนได้ทั้งแบบ Real-time และการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนหลัง ทั้งนี้ประเด็นเหล่านี้ต้องอยู่บนพื้นฐานว่าพนักงานยินยอมให้องค์กรติดตามข้อมูลเหล่านี้ของตนได้

ฉะนั้น การปรับตัวให้สอดคล้องกับภาวะการณ์เพื่อความอยู่รอด พร้อมแนวความคิด “การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” กลายเป็นแนวคิดด้านการศึกษาที่ถูกนำมาใช้และเผยแพร่ในองค์กรภาครัฐและเอกชนทั่วโลก เพราะสามารถตอบโจทย์ความท้าทายสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (กรมการจัดหางาน, <http://www.doe.go.th>, 12 กันยายน 2560)

1) เทคโนโลยีกินคนไม่เก่ง เศรษฐกิจหลักทุกวันนี้ขับเคลื่อนด้วยความรู้และนวัตกรรม แรงงานไร้ฝีมือทักษะต่ำมีแนวโน้มถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักร และคอมพิวเตอร์ แรงงานที่เป็นที่ต้องการสูงคือ คนที่มีทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะค้นหาและวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะ สื่อสารที่ซับซ้อน และทักษะแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ปัจจุบันแรงงานยุคใหม่ต้องทำงานภายใต้ทีมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม ผ่านเครื่องมือการ สื่อสารใหม่ๆ ความรู้ข้ามวัฒนธรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ และความสามารถในการปรับตัวจึงเป็นสิ่งจำเป็น

2) โลกกว้างไร้พรมแดน ทุกวันนี้เทคโนโลยีทำให้การเดินทางสะดวกขึ้น ข้อมูลข่าวสารไหลเวียนไปทั่วโลกด้วยปลายนิ้ว การเชื่อมโยงกันเพิ่มสูงขึ้นมาก สังคมมีความหลากหลายมากขึ้น เปิดกว้างมากขึ้น กลายเป็นโลกที่ไร้พรมแดนที่มาพร้อมปัญหาและความเสี่ยงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการก่อการร้ายข้ามชาติ มลภาวะเป็นพิษ โรคระบาด และวิกฤติเศรษฐกิจ เป็นต้น ทักษะที่จำเป็นในโลกไร้พรมแดนคือ การทำงานกับผู้อื่นได้ดี สื่อสารได้แม่นยำ แก้ไขความขัดแย้งของคนที่แตกต่างกันหลากหลายด้วยวิธีที่สร้างสรรค์

3) ห้องเรียนที่เปลี่ยนไป เทคโนโลยีการสื่อสารเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ไปหมด การเรียนรู้ไม่ยึดติดกับพื้นที่ห้องเรียนอีกต่อไป ผู้เรียนสามารถ สร้างสรรค์ความรู้และประสบการณ์จากภายนอกได้มากขึ้น แล้วยังเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกๆ ที่บนโลก

ภาพที่ 1 การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21

ที่มา : นิทรรศการ “มันส์สมอง พื้นที่แห่งความรู้ในศตวรรษที่ 21”

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความก้าวหน้าของพลวัตโลก ที่ก้าวล้ำด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม มีอิทธิพลให้สังคมไทยต้องก้าวสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนผ่าน ที่เข้ามามีบทบาทต่อวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตในมิติต่างๆ มีผลให้มนุษย์ องค์กรต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องเพื่อความอยู่รอดบนกระแสพลวัตโลก

การเดินทางสู่ “สังคมเปลี่ยนผ่าน” บ่มเพาะเมล็ดพันธุ์สำหรับศตวรรษที่ 21

เมื่อปัจจัยแวดล้อมของ “สังคมเปลี่ยนผ่าน” เข้ามาล้อมรอบสังคมไทยในทุกมิติทั้งการดำเนินชีวิตและการทำงานอย่างมีอาจหยุดยั้ง ดังนั้น ทุกองค์กรจึงต้องมีการปรับตัวในด้านต่างๆ รวมทั้งการยกระดับศักยภาพและคุณค่ามนุษย์ของมนุษย์ (Human Wisdom) ด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ ดังนั้น ต้องสร้างทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับปี 2020 ด้วยการเสริมสร้างให้มี 4 I's คือ (สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555, หน้า 1)

1. International Perspective ต้องสร้างให้เข้าใจความเปลี่ยนแปลงในโลก เข้าใจประเทศ เพื่อนบ้านและประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน ต้องเพิ่มความสามารถ ให้สื่อสารได้ในหลายภาษา ต้องเสริมทักษะการจัดการข้ามวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย ทั้งในด้านชาติพันธุ์ ความคิด ความเชื่อ ศาสนา และความต่างใน Generation ซึ่งจะประกอบคนอย่างน้อย 4 รุ่น คือ Baby Boomer, Gen X, Gen Y และ Gen Z หรือ Gen M หรือที่เรียกอีกอย่างว่า NewBiES ซึ่งเป็นคนรุ่นล่าสุดที่ต่างจากคนยุคก่อนอย่างสิ้นเชิง

2. Integrated Knowledge ต้องสร้างความเข้าใจในศาสตร์หลายด้านแบบบูรณาการ เนื่องจากความรู้ด้านเดียวไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกต่อไป การเรียนรู้แบบ Problem-based Learning การพัฒนาคนแบบ Project-based Development จะกลายเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการทำ Project และการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนใดๆ ต้องใช้ทักษะและสมรรถนะหลายด้านในเวลาเดียวกัน

3. Innovative Capacity ต้องเติมความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาทางเลือกใหม่ๆ เพราะการแก้ปัญหาในอนาคตมักไม่อาจใช้วิธีคิดแบบเดิมๆที่ใช้ในตอนที่เกิดปัญหาเหล่านั้นต้องรู้จักใช้วิธีใหม่ มุมมองใหม่มาประสมประสาน เพื่อตอบโจทย์เดิมในรูปแบบใหม่ โดยใช้ทรัพยากรน้อยลงใช้เวลาน้อยลงต้องเสริมทักษะ วิธีคิดแบบมีดีไซน์ซึ่งจะกลายเป็นหัวใจสำคัญในการแข่งขันให้กับทุกคน

4. Integrity ต้องปลูกฝังเรื่องจริยธรรม คุณธรรมให้หนักแน่นและเข้มแข็งในทุกแง่มุมของการทำงาน และการใช้ชีวิต เพราะยังมีความหลากหลายในสังคมมากขึ้น มีความไม่คุ้นเคยกัน ไม่รู้จักกันมากขึ้น ผู้คนจะไว้วางใจกันได้ ทำงานร่วมกันได้ ค้าขายลงทุนร่วมกันได้ ก็ต่อเมื่อมีความมั่นใจและศรัทธาในคุณธรรมและความมีศักดิ์ศรีของคนที่จะติดต่อได้เท่านั้น

นอกจากนั้น Dave Ulrich ซึ่งเป็นนักวิชาการที่ได้รับการยอมรับด้าน HR ได้อธิบายสมรรถนะหลัก 6 ประการที่ผู้บริหารงานบุคคลต้องพัฒนาเพื่อเผชิญความท้าทายของสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของโลก โลกาภิวัตน์ และนวัตกรรมทางเทคโนโลยี (สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2560)

1. ผู้ดำเนินการที่ได้รับการเชื่อถือ (Credible activist) คือ อาชีพด้าน HR ในองค์กรที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น จะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการที่ได้รับการเชื่อถือ ด้วยการปฏิบัติหรือดำเนินการในสิ่งที่บอกว่าจะทำได้ ซึ่งความซื่อสัตย์ที่มุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานนี้จะพื้นฐานของการได้รับความเชื่อถือและการยอมรับ และนำไปสู่การยอมรับในฐานะที่เป็นมืออาชีพ บุคคลกลุ่มนี้จะมีทักษะด้านสัมพันธภาพ มีความยืดหยุ่นในการติดต่อเชิงบวกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แปลงความสัมพันธเชิงบวกไปสู่การยอมรับและไว้วางใจเพื่อให้เกิดผลทางธุรกิจ มีบทบาทสำคัญในประเด็นทางธุรกิจ มีฐานมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและความคิดเห็นที่รอบคอบ

2. ผู้วางกลยุทธ์ (Strategic Positioner) นักทรัพยากรบุคคลมืออาชีพ (HR Professional) จะมีความเข้าใจบริบทการทำธุรกิจระดับโลก ทั้งแนวโน้มด้านสังคม การเมือง เศรษฐศาสตร์ สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี และประชากรศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของหน่วยงานแล้วแปลงแนวโน้มเหล่านี้ให้เป็นแนวทางธุรกิจ มีความเข้าใจโครงสร้างและตรรกะของอุตสาหกรรมของตน รวมถึงความเข้าใจลูกค้า คู่แข่ง และแนวโน้มของผู้ส่งต่อ หรือจัดหา (Supplier) จากนั้นต้องประยุกต์ใช้องค์ความรู้เหล่านี้ในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เพื่ออนาคตของบริษัท นักทรัพยากรบุคคลมืออาชีพเหล่านี้จะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจที่มีจุดเน้นอยู่ที่ผู้รับบริการ รวมทั้งมีการแปลงกลยุทธ์ทางธุรกิจให้เป็นแผนธุรกิจรายปีและเป้าหมาย

3. ผู้สร้างความสามารถในองค์กร (Capability Builder) ในระดับองค์กรนั้น นักทรัพยากรบุคคลมืออาชีพที่มีประสิทธิภาพจะต้องสร้าง ตรวจสอบ และประสานให้องค์กรมีความเข้มแข็งด้วยการช่วยระบุและสร้างขีดความสามารถพิเศษขององค์กร โดยขีดความสามารถพิเศษดังกล่าว (Capability) ดังกล่าว บ่งบอกถึงสิ่งที่องค์กรทำได้ดี และเป็นที่ยุติซึ่งจะอยู่ยาวกว่าพฤติกรรมหรือผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารคนใดคนหนึ่ง ความสามารถดังกล่าวอาจรวมถึง นวัตกรรม ความเร็ว จุดเน้นที่ลูกค้า ประสิทธิภาพ การสร้างความหมายและจุดมุ่งหมายของงาน นักทรัพยากรบุคคลมืออาชีพจะสามารถช่วยผู้บริหารสร้างความหมายเพื่อให้ขีดความสามารถพิเศษขององค์กรสะท้อนถึงคุณค่าที่ลึกซึ้งของผู้ปฏิบัติ

4. แชมป์เปลี่ยนด้านการเปลี่ยนแปลง (Change Champion) นักทรัพยากรบุคคลมืออาชีพจะพัฒนาองค์กรของตนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและแปลงความสามารถพิเศษให้เป็นกระบวนการและโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ นักทรัพยากรบุคคลจะช่วยสร้างความมั่นใจว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงที่จะช่วยสร้างความสามารถในการแข่งขันไม่มีจุดอ่อนด้วยการสร้างกรณีตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงที่มีฐานมาจากความเป็นจริงทางธุรกิจและการตลาด ช่วยลดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงด้วยการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักๆ และผู้ตัดสินใจหลักมีส่วนร่วม รวมทั้งผลักดัน ทุ่มเทให้เกิดการปฏิบัติอย่างเต็ม

รูปแบบ นักทรัพยากรบุคคลรักษาการเปลี่ยนแปลงยั่งยืนด้วยการช่วยให้มีทรัพยากรจำเป็นทั้งด้านเวลา บุคคล เงินทุน และข้อมูลพร้อม รวมทั้งเก็บรวบรวมบทเรียนทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว

5. ผู้ริเริ่มและผสมผสานด้านทรัพยากรบุคคล (Human Resource innovator and integrator) ในระดับองค์การนั้น สมรรถนะหลักสำคัญสำหรับนักทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพ คือ ความสามารถในการสร้างสรรค์ ริเริ่ม และผสมผสานการปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลไปสู่ประเด็นหลักสำคัญด้านธุรกิจบางประเด็น ซึ่งนับเป็นความท้าทายที่จะต้องทำให้ภาพรวมของการบริหารทรัพยากรบุคคลมีประสิทธิภาพมากกว่าการแยกส่วนย่อย นักทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้เกิดความสำเร็จทางธุรกิจที่ต้องการให้เกิดมีความชัดเจน และมีการกำหนดลำดับความสำคัญอย่างเด่นชัด และมีการกำหนด รวมทั้งปฏิบัติการเพื่อให้เกิดความสามารถที่จำเป็นขององค์การ และในการนี้ได้มีการสร้างให้เกิดการปฏิบัติการด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล กระบวนการ โครงสร้าง มีความผสมผสานและสร้างให้ขีดความสามารถขององค์การ ขององค์การที่ระบุไว้มีความยั่งยืน การดำเนินการดังกล่าวนี้มีความสม่ำเสมอ มีระบบ ช่วยให้การปฏิบัติการด้านทรัพยากรบุคคลขึ้นถึงการจุดชนวนเพื่อผลักดันการณด้านผลลัพธ์ทางธุรกิจ นวัตกรรมและการผสมผสานการปฏิบัติการบริหารทรัพยากรบุคคล กระบวนการ และโครงสร้างเหล่านี้จะช่วยให้การบริหารทรัพยากรบุคคลมุ่งสู่การสร้างผลกระทบเพื่อผลลัพธ์ของธุรกิจ

6. ผู้สนับสนุนเทคโนโลยี (Technology proponent) นักทรัพยากรบุคคลมีอาชีพได้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกับงานด้านบริหารบุคคลมาระยะหนึ่งแล้ว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านผลตอบแทน กระบวนการเรื่องเงินเดือน การประกันสุขภาพ ทะเบียนประวัติ และการบริการด้านอื่นๆ ในยุคที่ 4 ของการบริหารทรัพยากรบุคคลนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างมีนัยสำคัญ โดยในระดับปฏิบัติการ นักทรัพยากรบุคคลมีอาชีพจะต้องเกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใน 2 รูปแบบหลัก ได้แก่ การประยุกต์เครือข่ายทางสังคม (Social networking technology) เพื่อช่วยให้บุคคลมีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งบุคคลภายในและภายนอกองค์การ ประการที่ 2 คือ นักทรัพยากรบุคคลมีอาชีพในองค์การที่มีผลการปฏิบัติงานสูงจะเพิ่มบทบาทของตนเองในการบริหารจัดการข้อมูลดังกล่าวให้เป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ ยกย่องข้อมูลนั้นๆ สู่การตัดสินใจหลัก และสร้างความมั่นใจว่าการตัดสินใจเหล่านี้ได้รับการสื่อสารและมีการดำเนินการอย่างจริงจัง การดำเนินการดังกล่าวนี้จะเป็นรูปแบบใหม่ของการสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน และจะช่วยเพิ่มคุณค่าให้องค์การอย่างมีนัยสำคัญ

ขณะที่ (hr กับการจัดองค์การยุคใหม่, 2553, หน้า 106) กล่าวถึง ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ นวัตกรรมใหม่และเทคโนโลยี ทำให้องค์การต้องมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางการจัดการใน 4 ประเด็นหลัก คือ

1. เน้นการจัดการเพื่ออนาคต มุ่งคิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จัดสรรทรัพยากรไปยังผลิตภัณฑ์เพื่อให้ออกสู่ตลาดได้อย่างรวดเร็ว

2. การวางแผนกลยุทธ์ ที่มุ่งเน้นให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน

3. สร้างวัฒนธรรมองค์การ ที่พนักงานมี Commitment ต่อ Vision/Mission ขององค์การ จูงใจให้พนักงานใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มกำลังด้วยความเต็มใจ

4. การสร้างความคล่องตัว และยืดหยุ่นในการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม

จากแนวคิดการจัดการดังกล่าว จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติการทางการจัดการแบบใหม่ (new management practices) ที่สำคัญ 7 ประการ คือ

1. การเปลี่ยนรูปร่างการจัดองค์การที่ให้ความสำคัญกับพนักงานในฐานะเป็นผู้ที่สัมพันธ์กับลูกค้าโดยตรง จึงควรมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์รูปร่างองค์การแบบเดิมที่เป็นปิรามิด เปลี่ยนแปลงเป็นแบบเพชร มีการติดต่อสื่อสารแบบทีมงานข้ามหน้าที่ Cross Functional Team

2. มอบอำนาจตัดสินใจให้กับพนักงานเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้รวดเร็ว

3. เพื่อการตอบสนองที่ Quick Response โครงสร้างองค์การจึงต้องทำให้สั้นลง Delayer เป็นแนวราบ Flat Organization Structure ขยายขนาดของการควบคุมและความรับผิดชอบให้กว้างขึ้น

4. จากความสลับซับซ้อนของสภาพแวดล้อม ทำให้งานโดยตัวของมันเอง Work it self เพิ่มมากขึ้น การทำงานจึงต้องทำงานเป็นทีม
5. ความสำเร็จในงานจึงขึ้นกับการปฏิบัติงานของทีมงาน การผนึกกำลัง Synergy จึงมีความจำเป็น
6. ผู้จัดการเดิมที่เคยเป็นผู้สั่งการต้องเปลี่ยนบทบาทมาเป็น Consulter, Supporter, Team Leadership
7. ทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับพนักงาน

บทสรุป

จากพลวัตบนโลกสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนผ่าน นำประเทศไทยก้าวสู่นวัตกรรมและดิจิทัลเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ที่มีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งนำมาซึ่งโอกาสสำหรับผู้เตรียมความพร้อม ในมุมมองกลับกันอาจนำมาซึ่งการสูญเสียขององค์กรที่ไม่มีแผนรองรับในอนาคต การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management - HRM) จึงเปรียบเสมือนงานสถาปัตยกรรมทรัพยากรมนุษย์ (HR Architecture) ที่ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการออกแบบระบบกลไกการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของหน่วยงานที่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะมนุษย์เป็นกลไกที่สำคัญในการนำไปสู่ความสำเร็จ ด้วยการพัฒนามนุษย์ให้เป็นคนมีทักษะเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะด้านสารสนเทศ และนักทรัพยากรบุคคลต้องพัฒนาสมรรถนะในทุกๆ ด้าน เพื่อเผชิญความท้าทายของสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของโลก โลกาภิวัตน์ และนวัตกรรมทางเทคโนโลยี เพื่อรองรับพลวัตโลกในศตวรรษที่ 21

บรรณานุกรม

มันส์สมอง พื้นที่แห่งความรู้ในศตวรรษที่ 21. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.doe.go.th/Files/hrad_th.

(สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2560).

แนวโน้มทางด้านธุรกิจ IT ในอนาคต. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.techtalkthai.com/>

Gartner-predicts-10-technology-trends-from-2017-and-beyond/ (สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2560)

พิมพ์เขียวและแผนปฏิบัติการขับเคลื่อน Thailand 4.0. [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก: http://digital.forest.ku.ac.th/Thailand_40 (สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2560)

สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2555). วารสาร HR Intelligence. 7(1).

สำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.). สมรรถนะหลัก 6 ประการ. [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก: www.ocsc.go.th/Sites/defaults/files/attachment/page/hrpro_development_anaysis.pdf

(สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2560)

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. จินกับการเป็นมหาอำนาจในศตวรรษที่ 21. [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก: <http://www.parliament.go.th/library> (สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2560)

hr กับการจัดการยุคใหม่. วารสาร For Quality People. 7 สิงหาคม 2560. หน้า 106

การนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ Implementation of Alien Labour Management Policy

เจนจิรา เดชะรัฐ¹ และ ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง²

Janejira Dacharat and Siriwat Plainbangyang

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

²อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความสำเร็จของการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ และ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครเขตพื้นที่ 1-10 จำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า 1) การนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ ประสบความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง และ 2) ปัจจัยด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว แรงงานต่างด้าว

Abstract

This study aimed to 1) verify the successes of migrant work management policy implementation. 2) Explored affecting factors of migrant workers management policy implementation. This research used a quantitative method. The populations were 180 officers attached to the Bureau of Employment, 1-10 Bangkok. Descriptive statistics, percentages and standard deviation, and inferential statistic was Pearson's coefficient were used. Pearson.

The findings were as follows, 1) The successes of migrant workers management policy implementation were high level. 2) The affecting factors were correlated with the successes of migrant workers management policy implementation at statistical significance .01

Keywords: Policy Implementation, Implementation of Alien Labour Management Policy

บทนำ

การที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจในอัตราที่รวดเร็วกว่าประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ มีการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในภาคการผลิตและการบริการ มีความต้องการประชากรเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น โดยมีภาคการส่งออกเป็นกำลังหลักของประเทศ ทำให้สถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาคอุตสาหกรรมการผลิต ภาคการก่อสร้าง ภาคการเกษตร หรือภาคการประมง มีความต้องการแรงงานเป็นจำนวนมากเพื่อช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้รู้ต่อไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว และจากการที่เป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ประชาชนในประเทศมีการศึกษาในระดับสูงขึ้น ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานระดับล่างที่เข้าสู่สถานประกอบการ และการที่งานระดับล่างเป็นงานหนักที่เรียกกันว่างาน 3D ได้แก่ งานสกปรก (Dirty) งานยาก (Difficult) และงานอันตราย (Dangerous) เป็นงาน

ที่คนไทยไม่นิยมทำ ทำให้เกิดการลักลอบ ใช้แรงงานราคาถูกที่เป็นแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีการลักลอบเข้ามาในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายยาวนาน

จากการที่คนไทยไม่นิยมทำงานในระดับล่าง ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานเป็นอย่างมากอีกทั้งภาคการศึกษาไม่สามารถผลิตคนเข้าสู่ตลาดแรงงานให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ ทำให้ผู้ประกอบการจำนวนมากหันไปจ้างแรงงานไร้ฝีมือที่ยอมรับค่าจ้างในอัตราที่ต่ำกว่ากฎหมายกำหนด เช่น แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านที่ลักลอบเข้ามาเมืองอย่างผิดกฎหมาย โดยที่ยังมีแรงงานต่างด้าวบางส่วนที่ยังลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทย โดยไม่ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง ส่งผลให้แรงงานต่างด้าวเหล่านี้มีสถานะเป็นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือแรงงานขัดหนี้ และส่งผลกระทบต่อประเทศไทยหลายด้าน เช่น ผลกระทบด้านความมั่นคง ผลกระทบด้านสังคม ผลกระทบด้านสาธารณสุข

ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงต้องมีการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองอย่างจริงจังมากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานในการทำงานของแรงงานต่างด้าวที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมถึงเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของนายจ้าง ผู้ประกอบการ ที่มีความต้องการแรงงานต่างด้าวเข้ามาช่วยขับเคลื่อนธุรกิจของตน และเพื่อขจัดปัญหาการบังคับใช้แรงงานและการแสวงหาผลประโยชน์ที่มีข้อบกพร่องกับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ซึ่งการที่จะดำเนินการดังกล่าวได้จะต้องได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนที่เป็นนายจ้างที่จะยินยอมที่จะปฏิบัติตามนโยบายที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนด โดยเมื่อปี 2524 เป็นปีที่รัฐบาลได้มีการกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหามาตรฐานการทำงานและควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองอย่างจริงจังรัฐบาลโดยกรมการจัดหางานกระทรวงแรงงาน ได้กำหนดนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง โดยการให้แรงงานต่างด้าวมารายงานตัว จัดทำทะเบียนประวัติ ตรวจสุขภาพ และขออนุญาตทำงาน มาโดยตลอด ซึ่งการกำหนดนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวของรัฐบาลมีวัตถุประสงค์ที่สามารถควบคุมจำนวนของแรงงานต่างด้าวที่เข้าลักลอบเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายในประเทศไทย ให้ออกมาแสดงตัวตน แสดงที่อยู่ชัดเจนที่มีมาตลอดยังไม่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวได้ ทำให้แค่มีแรงงานต่างด้าวจำนวนน้อยที่มาแสดงตนต่อภาครัฐตามนโยบาย และยังคงมีการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายเพื่อเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวอยู่ตลอดเวลาจนถึงปัจจุบัน (วิชาดา ไตรรัตน์ 2540, หน้า 3)

ปี 2557 เมื่อมีเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการบริหารประเทศ จะเห็นได้ว่ามีแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองได้เดินทางกลับไปยังประเทศต้นทางเป็นจำนวนมาก เนื่องจากหวาดกลัวว่าจะถูกจับกุม และเนรเทศกลับประเทศต้นทาง จากจำนวนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองอพยพเดินทางกลับประเทศ ต้นทางจนเกิดผลกระทบต่อภาพรวมทางด้านเศรษฐกิจของประเทศที่หยุดชะงักลง ทำให้เกิดข้อเรียกร้องจากนายจ้าง ผู้ประกอบการ ที่ขาดแคลนแรงงานขอให้มีการเปิดจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว เพื่อให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ยังคงทำงานอยู่ในประเทศไทย หรือที่เดินทางกลับไปยังประเทศต้นทางให้กลับมารายงานตัวเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติและขออนุญาตทำงาน และสามารถอยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราวตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อรอการปรับเปลี่ยนสถานะและพิสูจน์สัญชาติต่อไป

นโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่รัฐบาลกำหนดให้ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ถึง ปี พ.ศ. 2559 อาจมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในแต่ละปี แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา และยังไม่ได้รับความร่วมมือจากนายจ้าง ผู้ประกอบการ ในการนำแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมารายงานตัวและขออนุญาตทำงานเท่าที่ควร จากผลการดำเนินงานของศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ในเขตกรุงเทพมหานครมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง (พ.ศ.2557 มีผู้มาขึ้นทะเบียน จำนวน 319,143 ราย ปี พ.ศ. 2559 มีผู้มาขึ้นทะเบียน จำนวน 227,608 ราย) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาระดับความสำเร็จของการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีหน่วยงานย่อยของกรมการจัดหางาน คือ สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 1 ถึง สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 10 เป็นหน่วยปฏิบัติเพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงการนำนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

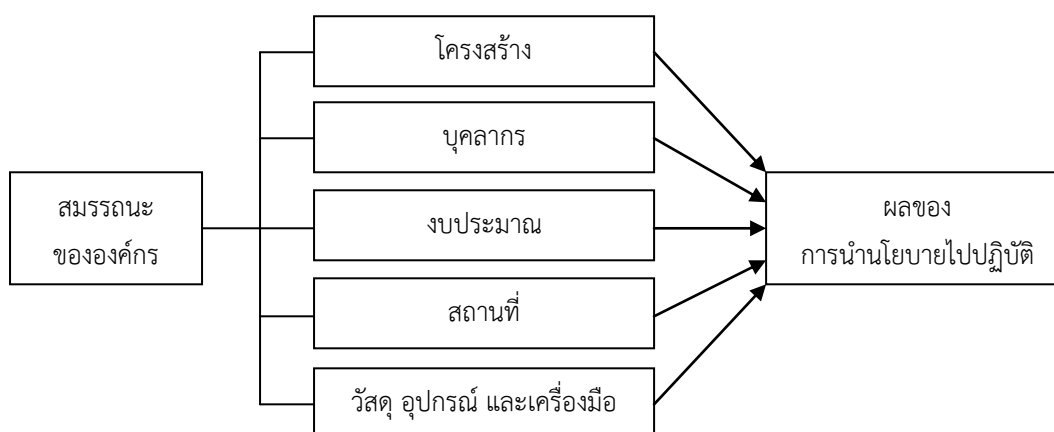
1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จของการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงการนำนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับความสำเร็จของการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ
3. เพื่อนำผลของการศึกษามาเสนอแนะแนวทางปรับปรุงการนำนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงใช้ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติของวรเดช จันทรศร (2556, หน้า 133–134) โดยเลือกใช้ตัวแบบทางด้านการจัดการ (Management Model) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ตัวแบบดังกล่าวจะมุ่งให้ความสนใจกับสมรรถนะขององค์กรที่ส่งผลต่อผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งสมรรถนะขององค์กรมีปัจจัยย่อยได้แก่ โครงสร้างองค์กร บุคลากร งบประมาณ สถานที่ และวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การนำนโยบายไปปฏิบัติ: ศึกษากรณี นโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้จัดทำได้ดำเนินการศึกษา รวบรวม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การศึกษาการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ (Public Policy Analysis) พบว่าในอดีตมุ่งเน้นหนัก ไปที่การศึกษากระบวนการของการกำหนดนโยบาย (Policy formulation process) และการประเมินผลของนโยบาย (Policy evaluation) เสียเป็นส่วนใหญ่ การศึกษามุ่งหาคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือสภาพความเป็นจริงในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (implementation process) ซึ่งถือว่าเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างกาหนดนโยบายและการประเมินนโยบายกลับกลายเป็นช่องว่างที่ไม่ได้รับความสนใจ (Hargrove, 1975 อ้างถึงใน วรเดช จันทรศร, 2556, หน้า 29)

บ่อยครั้งที่นโยบายหรือโครงการที่ได้รับการยอมรับในเบื้องต้นว่าดีหรือสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ กลับล้มเหลวเมื่อนำไปปฏิบัติจริง

กระบวนการของ การกำหนดนโยบาย	กระบวนการของ การนำนโยบายไปปฏิบัติ	การประเมินผลนโยบาย
--------------------------------	--------------------------------------	--------------------

ภาพที่ 1 องค์ประกอบการศึกษาการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ (Public Policy Analysis)

ที่มา: วรเดช จันทรศร. (2556). หน้า 29.

ตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ

วรเดช จันทรศร (2556, หน้า 130-144) ได้ทำการศึกษาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติได้เสนอตัวแบบทางทฤษฎีของการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวม 6 ตัวแบบ ได้แก่

1. ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational Model)

ตัวแบบนี้ถือว่า นโยบายที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และภารกิจที่ชัดเจน มีการมอบหมายงาน และกำหนดมาตรฐานการทำงานให้แก่หน่วยงานต่างๆ ขององค์การ มีระบบวัดผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนระบบการให้คุณให้โทษ

2. ตัวแบบทางด้านการจัดการ (Management Model)

ตัวแบบนี้ตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีองค์การ โดยนโยบายที่จะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยโครงสร้างขององค์การที่เหมาะสม บุคลากรที่อยู่ในองค์การจะต้องมีความรู้ความสามารถ นอกจากนี้ องค์การยังต้องมีความพร้อมทั้งด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ และงบประมาณ

3. ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ (Organization Development Model)

ตัวแบบนี้เน้นในแง่ของการสร้างความผูกพันและการยอมรับ ภายใต้ฐานคติที่ว่า “การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การกำหนดนโยบายมาปฏิบัติให้บังเกิดความสำเร็จจึงน่าจะเป็นเรื่องของการจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การสร้างความผูกพันของสมาชิกในองค์การ การมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับ ตลอดจนการสร้างทีมงานมากกว่าการมุ่งใช้การควบคุม หรือใช้อำนาจทางรูปนัยของผู้บังคับบัญชา” การทำให้ผู้ปฏิบัติตระหนักในความสำคัญของนโยบายและเห็นความสำเร็จของนโยบายคือความสำเร็จของผู้ปฏิบัติ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนจึงน่าจะส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ”

4. ตัวแบบทางด้านการกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Processes Model)

ตัวแบบนี้พยายามจะสร้างกรอบการมองหาสภาพความเป็นจริงทางสังคม (Social Reality) ในองค์การ เชื่อว่าอำนาจขององค์การไม่ได้อยู่ที่ตำแหน่งทางรูปนัย (Formal Positions) แต่มีอยู่กระจัดกระจายในองค์การ หมายความว่าสมาชิกขององค์การทุกคนมีอำนาจในแง่ของการใช้วิจารณ์ญาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการที่มีหน้าที่ต้องติดต่อและให้บริการประชาชน (Street-Level Bureaucrats) โดยที่ผู้บังคับบัญชาไม่อาจจะควบคุมได้

5. ตัวแบบทางการเมือง (Political Model)

ตัวแบบนี้เชื่อว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดจากความสามารถของบุคคลที่เป็นตัวแทนองค์การและความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกองค์การ การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยส่วนหนึ่ง จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการเจรจาสถานะของอำนาจและทรัพยากรที่มีอยู่ของหน่วยงานในฐานะที่จะใช้เป็นเครื่องมือต่อรองของบุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์การ จำนวนหน่วยงานที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง การสนับสนุนจากนักการเมือง สื่อมวลชน กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ บุคคล

สำคัญต่างๆ รวมถึงสภาพความแตกต่างทางด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการต่อรองของผู้เล่นแต่ละคนเป็นสำคัญ

6. ตัวแบบเชิงบูรณาการ (Integrative Model)

เป็นตัวแบบที่รวบรวมแนวคิดของทั้ง 5 ตัวแบบมาไว้ โดยมุ่งแสวงหาผลกระทบของตัวแปรต่างๆ ที่มีการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ แบ่งการพิจารณาออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ มิติที่หนึ่ง เป็นการวัดความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบายจากผลผลิต ผลลัพธ์ และผลลัพธ์สุดท้ายที่เกิดขึ้น มิติที่สองเป็นการวัดถึงผลกระทบของนโยบาย และมิติที่สาม เป็นการวัดผลของนโยบายนั้นสามารถส่งประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวมได้หรือไม่ ส่วนตัวแปรอิสระที่นำมาพิจารณานั้นมาจาก 4 ปัจจัยด้วยกัน คือ สมรรถนะขององค์กร ประสิทธิภาพในการวางแผนและการควบคุม ภาวะผู้นำและความร่วมมือ และการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก

นโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว

การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง รัฐบาลได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง กระทรวงแรงงาน โดยกรมการจัดหางาน ใช้กลไกในการดำเนินการทางด้านนโยบายการจัดการระบบและควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย โดยอาศัยมติคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการมาตรการต่าง ๆ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 จนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันมีแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ เมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ได้รับอนุญาตทำงานจำนวนทั้งสิ้น 1,362,783 คน (ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559) ซึ่งการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ดำเนินการโดยคณะกรรมการนโยบายการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน (กนร.) มีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญคือ การเสนอแนะนโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน การบังคับใช้แรงงาน และการใช้แรงงานเด็กต่อคณะรัฐมนตรี

การดำเนินนโยบายการจัดการระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านในประเทศไทยในปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงนโยบายการควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวอย่างสำคัญ

กล่าวโดยสรุป ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 จนถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2559 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมาโดยตลอดเป็นระยะเวลากว่า 20 ปี โดยจัดให้มีการผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสามารถอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว เพื่อขออนุญาตทำงาน (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2559) ซึ่งรูปแบบการบริหารจัดการเป็นไปตามรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย ปัจจุบันได้มีการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวในรูปแบบศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนายจ้าง สถานประกอบการ และแรงงานต่างด้าว

อย่างไรก็ตาม นโยบายการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้น ขึ้นตอนที่สำคัญคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งจะต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันหลายหน่วยงาน รวมทั้งปลูกจิตสำนึกนายจ้าง สถานประกอบการ ให้รู้และเข้าใจถึงผลกระทบจากการใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย โดยสนับสนุนให้ใช้แรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน (MOU) อย่างเข้มข้นต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมุ่งศึกษาระดับความสำเร็จของการนำนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ เพื่อนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปรับปรุงการนำนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ โดยดำเนินการศึกษาจาก

1. การศึกษาจากเอกสาร ศึกษารายละเอียดของแนวคิด ทฤษฎี โดยการรวบรวมค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ประกาศ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2. การวิจัยเชิงสำรวจ โดยการออกแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงาน จัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 1 ถึง สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 10 ในเขตกรุงเทพมหานคร กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ ของสำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครเขตพื้นที่ 1 ถึง สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 10 สังกัดกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน คำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ได้จำนวน 180 คน แบ่งจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละสำนักงานเขต

เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาแบบสอบถามโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) จากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ 0.89

จากนั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 79.40 ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 85.00 ดำรงตำแหน่งนักวิชาการแรงงานปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 42.20 และมีระยะเวลาการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับนโยบาย บริหารจัดการแรงงานต่างด้าว 1 ปี - 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.90

ผลการศึกษาระดับความสำเร็จขององค์กรในการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ พบว่า ระดับ ความสำเร็จขององค์กรในการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อ พิจารณารายด้าน มีผลการวิจัยดังนี้

ปัจจัยด้านโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสำเร็จด้านโครงสร้าง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หน่วยงานมีแผนการปฏิบัติงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่าง ด้าวอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา คือ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่การ ดำเนินงานตามนโยบายไว้อย่างชัดเจน และศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จมีการจัดโครงสร้างที่ไม่ ซับซ้อน อยู่ในระดับต่ำสุด ตามลำดับ

ปัจจัยด้านบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสำเร็จด้านบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการอบรมให้ความรู้เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ก่อนการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับ สูงสุด รองลงมา คือ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จได้รับการสนับสนุนอัตราค่าจ้างจากหน่วยงานอย่าง เพียง และ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จมีการจัดอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน อยู่ใน ระดับต่ำสุด ตามลำดับ

ปัจจัยด้านงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสำเร็จด้านงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา คือ การใช้จ่าย งบประมาณเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ และ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ ได้รับการสนับสนุนด้าน งบประมาณทันเวลา อยู่ในระดับต่ำสุด ตามลำดับ

ปัจจัยด้านสถานที่ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสำเร็จด้านสถานที่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่า ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ มีความพร้อมในการให้บริการ อยู่ในระดับสูงสุด

รองลงมา คือ สถานที่ตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จมีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน และ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ มีความเหมาะสมต่อการให้บริการ อยู่ในระดับต่ำสุด ตามลำดับ

ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสำเร็จด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ศูนย์บริการ จดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ มีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอต่อการให้บริการ อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา คือ หน่วยงาน มีการตรวจสอบ ดูแลวัสดุอุปกรณ์ให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่ตลอดเวลา และหน่วยงานสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ตรงตามความ ต้องการในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับต่ำสุด ตามลำดับ

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผล ต่อการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ด้านแรงงานต่างด้าว อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการแก้ไขปัญหาด้านความ มั่นคง และด้านการแก้ไขปัญหาสาธารณสุข อยู่ในระดับต่ำสุด ตามลำดับ และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย สมรรถนะขององค์กร (ปัจจัยด้านโครงสร้าง ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสถานที่ และปัจจัยด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ เครื่องใช้) กับระดับความสำเร็จของการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสมรรถนะขององค์กรมีความสัมพันธ์กับระดับ ความสำเร็จของการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 โดยพบว่า ปัจจัย ด้านโครงสร้างมีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านงบประมาณ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์การบริหารนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ตามทัศนคติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ณ สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครเขตพื้นที่ 1 ถึง สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 10 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ นโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว พบว่า อยู่ในระดับน้อย โดยแบ่งออกเป็น ควรมีการส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้า มามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบาย อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควรได้รับการอบรมให้มี ความรู้ ความเข้าใจในนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับปานกลาง และควรกำหนดนโยบาย การบริหารแรงงานต่างด้าวให้มีความชัดเจนและต่อเนื่อง อยู่ในระดับต่ำสุด ตามลำดับ ข้อเสนอแนะแนวทางในการทำให้ นโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. หน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ ควรคำนึงถึง โครงสร้างของหน่วยงานโดยการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ โดยให้มี แผนการปฏิบัติงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ในขณะนั้น ควรกำหนดบทบาท และหน้าที่ในการดำเนินงานตามนโยบายให้ชัดเจน

2. หน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ ควรคำนึงถึงปัจจัย ด้านบุคลากร โดยจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ก่อนการออกไป ปฏิบัติงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้การสนับสนุนจัดหาตัวกลางของบุคลากรในสังกัดมาปฏิบัติหน้าที่ ณ ศูนย์บริการ จดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ณ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงาน ต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ ที่ได้รับการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงาน จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายการ บริหารจัดการแรงงานต่างด้าวได้อย่างเหมาะสม

3. หน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ ควรคำนึงปัจจัยด้านงบประมาณ ต้องมีการเบิกจ่ายเงินงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การเบิกจ่ายเงินงบประมาณเพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต้องเป็นไปตามแผนงานที่กำหนด สนับสนุนจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ ตามแผนการปฏิบัติงานที่วางไว้

4. หน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ ควรคำนึงปัจจัยด้านสถานที่ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสมรรถนะความสำเร็จขององค์กรในการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ ต้องมีความพร้อมในการให้บริการแก่ นายจ้าง (สถานประกอบการ) และแรงงานต่างด้าว ที่มาติดต่อขอขึ้นทะเบียน ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ ต้องมีสภาพเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน และผู้ใช้บริการสามารถเดินทางมาใช้บริการได้สะดวก

5. หน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ ควรคำนึงปัจจัยด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ เครื่องใช้ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ ควรจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ให้เพียงพอต่อการให้บริการนายจ้าง (สถานประกอบการ) และแรงงานต่างด้าว ที่มาติดต่อขอขึ้นทะเบียน ต้องตรวจสอบดูแลวัสดุอุปกรณ์ประจำให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่ตลอดเวลา ตลอดจนจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

6. หน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ ควรคำนึงปัจจัยด้านความสำเร็จของการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติโดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในด้านแรงงานต่างด้าวให้ชัดเจน การขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวโดยรวมส่งผลทำให้สามารถแก้ปัญหาในด้านความมั่นคงของประเทศ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุข ได้อีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับ ผลดี ผลเสีย ในการนำเข้าแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ตามข้อตกลง "เอ็มโอยู" (MOU - Memorandum of Understanding) หรือบันทึกความเข้าใจที่รัฐบาลไทยทำไว้กับรัฐบาลประเทศต้นทาง (ลาว เมียนมา กัมพูชา) ซึ่งผู้ศึกษาคาดว่าจะมีประสิทธิภาพดีกว่าการเปิดจดทะเบียน (ขึ้นทะเบียน) เนื่องจาก การเปิดจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวที่ผ่านมาหลายปี ผลของการเปิดจดทะเบียนไม่ได้มีแรงงานต่างด้าว มาจดทะเบียนเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด

2. ควรศึกษาถึงสาเหตุของสภาพการทำงาน ค่าตอบแทน สวัสดิการ ในงานที่แรงงานไทยไม่ต้องการทำงานประเภท 3D นั่นคือ งานสกปรก (Dirty Job) งานยาก (Difficult Job) และงานอันตราย (Dangerous Job) ซึ่งเป็นสาเหตุหลักทำให้เกิดการนำเข้าแรงงานต่างด้าวมาทดแทน

3. ควรศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีจากนายจ้างเดิม การเปลี่ยนงาน หลบหนี การย้ายถิ่นที่อยู่ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้แรงงานต่างด้าว กลับไปอยู่ในสภาพผู้หลบหนีเข้าเมือง เป็นแรงงานที่ผิดกฎหมาย และไม่สามารถขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว ซึ่งเป็นข้อเรียกร้องหลักของนายจ้างให้ดำเนินการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว

4. ควรศึกษาเรื่อง ความต้องการแรงงานต่างชาติเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ และพร้อมรับ AEC ด้วยการจัดระเบียบ ให้โปร่งใสและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย ทั้ง แรงงานต่างด้าว และฝ่ายนายจ้าง ทั้งในแง่กฎหมาย ธรรมชาติ ภูมิบาล ระบบฐานข้อมูลออนไลน์ที่ทันสมัย

เอกสารอ้างอิง

- วิชาดา ไตรรัตน์. (2540). ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายการจัดระบบเพื่อควบคุมการทำงานของแรงงานต่างชาติ
ผิดกฎหมายไปปฏิบัติ. ภาคนิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- วรเดช จันทรศร. (2556). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 6).
กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง. (2558). เอกสารประกอบการบรรยาย. นโยบายสาธารณะ. วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์..
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2559). การจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559.
[ออนไลน์]. เข้าถึงจาก https://www.doe.go.th/prd/main/service/param/site/1/cat/17/sub/0/pull/detail/view/detail/object_id/47 (สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2559)

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
(มหาวิทยาลัยของรัฐ)

**College of
Innovation Management**
Rajamangala University of Technology Rattanakosin

ปริญญาโท
บริหารธุรกิจ (M.B.A.)
รัฐประศาสนศาสตร์ (M.P.A.)

ปริญญาเอก
บริหารธุรกิจ (D.B.A.)
รัฐประศาสนศาสตร์ (D.P.A.)

<http://rcim.rmutr.ac.th>, <http://www.rcim.in.th>

📍	สาขา	บพิตรพิมุข	หัวหิน
	02-441-6067 092-442-8000	092-442-9000	092-442-7000

email :: rcim@rmutr.ac.th [facebook/rcim.rmutr](https://facebook.com/rcim.rmutr)
96 หมู่ 3 ถนนพุทธมณฑลสาย 5 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

การพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในพื้นที่คุ้มครองทางธรรมชาติ

Water-Related Tourism Development in Nature Protected Area

พงษ์พัฒน์ เสน่ห์ดี และ เจนจิรา ผืนเต็ม

คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

psanedee@gmail.com 083-5991646

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครองทางธรรมชาติ ที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก โดยการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ เป็นการเดินทางเข้าไปยังพื้นที่คุ้มครอง ซึ่งมีกฎหมายในการควบคุมดูแลอย่างชัดเจน เป็นพื้นที่ในการอนุรักษ์ รักษา และฟื้นฟู ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า รวมทั้งพันธุ์พืชต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ บางพื้นที่เปิดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปยังพื้นที่ได้ มีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวไว้รองรับนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงเทศกาล กิจกรรมส่วนใหญ่จะใช้เรือ หรือ แพ เป็นพาหนะในการเดินทาง มีกิจกรรมการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งยังมีในส่วนของการรักษาความปลอดภัยในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวอีกด้วย และการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครอง จะต้องเป็นการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ รักษา ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงที่ใช้ร่วมกันในแต่ละพื้นที่ อาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรอบพื้นที่ บูรณาการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติน้อยที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำ พื้นที่คุ้มครองทางธรรมชาติ

Abstract

This academic study was a literature and research review to present the approach to water-related tourism development in conservation areas or nature protection areas which the impact of natural resources and the environment is the first priority to be considered. Tourism in conservation area is travelling into protected areas controlled by the explicitly law. The areas are also the areas for conservation, preservation and restoration of natural resources including wildlife and plant species which all of these are important to the ecosystem. Some areas are open and be accessible for visitors to visit these areas. There are tourism activities to accommodate tourists during festivals throughout the year. Most of the activities use boat or raft as vehicle. Furthermore, there are tourism activities and facilities to facilitate tourists including security in case of any emergency happen to tourists. Water-related tourism development in conservation area or nature protection areas must be proceed alongside the conservation, preservation and restoration of natural resources and environment while considering law, rule, regulation, shared agreement in each areas. This relies on the participation of the communities surrounding the areas, integrates collaboration of all sectors such as government sector, private sectors, and the local community, to achieve the sustainable development and has the slightest impact on natural resources.

Keywords: Water-related Tourism Development, Nature Protected Area

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก รัฐบาลของแต่ละประเทศจึงให้ความสำคัญในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดท่องเที่ยวโลก โดยเฉพาะในแถบอาเซียนต่างกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงนักท่องเที่ยวทั่วโลกเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศตนเพิ่มมากขึ้น ภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ถูกผสมผสานกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564 ระบุว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยศักยภาพของทำเลที่ตั้ง ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว และความเป็นไทย รวมทั้งเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ และอัยยาศัยไมตรีของคนไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีนโยบายด้านต่างๆ ในการพัฒนาฟื้นฟู และส่งเสริมให้ผู้คนเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ตามยุทธศาสตร์โดยรวมของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ อนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภทให้ตอบสนองการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งสร้างความตระหนัก จิตสำนึก และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560) ดังนั้น บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวทางน้ำในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครองทางธรรมชาติ โดยมีลำดับการนำเสนอในหัวข้อต่อไปนี้

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองทางธรรมชาติ

1. ประวัติความเป็นมาของแนวคิดพื้นที่คุ้มครอง (Protected Area)

ความเป็นมาของแนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่คุ้มครอง (Protected Area) สมัยโบราณเกิดขึ้นในหลายแหล่งด้วยกันคือ (สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน, 2559)

ในอินเดีย เมื่อปี พ.ศ. 291 พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งอินเดียมีพระราชโองการให้จัดตั้ง“เขตอภัยทาน”เพื่อเป็นพื้นที่หวงห้ามหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาหรือเขตสงวนสำหรับล่ำสัตว์ป่าเพื่อคุ้มครองสัตว์ ปลา และป่านับได้ว่าเป็นวิธีการคุ้มครองสัตว์ป่ายุคแรกเริ่มและเป็นประเพณีสืบเนื่องกันมาจนถึงทุกวันนี้

ในอังกฤษ ปี พ.ศ. 1627 กษัตริย์วิลเลียมที่ 1 แห่งอังกฤษมีพระราชโองการให้สำรวจการถือครองที่ดิน ปศุสัตว์ ป่า แหล่งจับปลาพื้นที่เกษตรกรรม เขตสงวนสำหรับการล่าสัตว์และทรัพยากรทั่วราชอาณาจักร (Domesday Book) ในทำนองเดียวกันกับการสำรวจสำมะโนประชากรซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการจัดทำแผนจัดการและการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน

พื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครอง (Protected Area) ถือกำเนิดมากกว่า 100 ปีในดินแดนตะวันตกของทวีปอเมริกาเหนือเมื่อชนเผ่าดั้งเดิมหรืออินเดียนแดงถูกบุกรุกขับไล่โดยผู้อพยพจากทวีปยุโรป ซึ่งมองว่าดินแดนดังกล่าวเป็น(Wilderness) ที่ต้องพิชิตและครอบครองให้ได้รัฐบาลกลางของอเมริกาจึงได้ประกาศจัดตั้งพื้นที่ Yellowstone เป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อ ค.ศ. 1872 เพื่อรักษาและคงไว้ซึ่งความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมและให้เกิดการรบกวนน้อยที่สุดโดยทวีปอเมริกาเหนือถือเป็นแม่แบบของพื้นที่อนุรักษ์ในโลกยุคหนึ่ง คือ ประชาชน/ราษฎรท้องถิ่นจะไม่ได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัยอย่างถาวรในเขตอุทยานแห่งชาติยกเว้นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเท่านั้น ต่อมาอุทยานแห่งชาติหรือพื้นที่อนุรักษ์ในรูปแบบของประเทศต่างๆ ทั่วโลกเริ่มประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติในรูปแบบดังกล่าวมากขึ้นตามลำดับ อย่างไรก็ตามเกือบทุกประเทศพบว่าอุทยานแห่งชาติหรือพื้นที่อนุรักษ์ส่วนใหญ่ที่ประกาศจัดตั้งขึ้นใหม่มักมีประชาชนอาศัยอยู่และทำมาหากินอยู่ก่อนแล้วหรืออย่างน้อยมีสิทธิเรียกร้องการใช้ประโยชน์ในที่ดินไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

“การอนุรักษ์ (Conservation)” หมายถึง การดูแลรักษาและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างฉลาดเป็นการผสมผสานแนวความคิดสมัยโบราณจากข้างต้นเข้าด้วยกันซึ่งจะต้องมีการวางแผนจัดการทรัพยากรบนพื้นฐานจากการสำรวจที่

แม่นยำและมีการวางมาตรการปกป้องกันเพื่อให้แน่ใจได้ว่าทรัพยากรจะไม่ถูกใช้ให้หมดสิ้นไป บางครั้งคำว่า “การอนุรักษ์” เป็นการเก็บทรัพยากรไว้โดยชนชั้นสูงที่มีเวลาชื่นชมความงามธรรมชาติเป็นกิจกรรมเห็นแก่ตัวที่ขาดเสียมิได้และขัดขวางการพัฒนา แต่ในทางกลับกันเป็นที่ยอมรับกันว่าพื้นที่คุ้มครองที่มีการวางแผนและการจัดการอย่างเหมาะสมได้ให้ประโยชน์อย่างยั่งยืนแก่สังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชนบทและสนับสนุนความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในเมือง การจัดตั้งและการจัดการพื้นที่คุ้มครองเป็นวิธีการสำคัญอย่างหนึ่งที่ทรัพยากรธรรมชาติของโลกจะได้รับการอนุรักษ์ไว้เพื่อสนองความต้องการทางวัตถุและทางวัฒนธรรมของมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต พื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครองตามการจำแนกของ The International Union for Conservation of Nature (IUCN) จำแนกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ (สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553)

1) Strict Nature Reserve / Wilderness Area

la : Strict Nature Reserve (แหล่งสงวนธรรมชาติเข้มข้น) : จัดการพื้นที่คุ้มครองเพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก พื้นที่ทางบก และ/หรือ ทางทะเลที่มีระบบนิเวศหรือลักษณะทางธรณีวิทยา หรือลักษณะทางกายภาพ และ/หรือ ชนิดพันธุ์โดดเด่น หรือสามารถเป็นตัวแทนเพื่อศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และ/หรือ การตรวจสอบติดตามผลด้านสภาพแวดล้อม

lb : Wilderness Area (พื้นที่ธรรมชาติดั้งเดิม) : จัดการพื้นที่คุ้มครองส่วนใหญ่เพื่อป้องกันสภาพธรรมชาติดั้งเดิมพื้นที่ทางบก และ/หรือ ทางทะเลที่ไม่เคยถูกเปลี่ยนแปลงหรือมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก และยังคงความเป็นธรรมชาติและอิทธิพลของธรรมชาติโดยปราศจากการอยู่อาศัยของ มนุษย์อย่างถาวร เพื่อคุ้มครองและจัดการให้คงสภาพความเป็นธรรมชาติต่อไป

2) National Park (อุทยานแห่งชาติ) : จัดการพื้นที่คุ้มครองส่วนใหญ่เพื่อการคุ้มครองป้องกันระบบนิเวศและนันทนาการ พื้นที่ธรรมชาติทางบก และ/หรือ ทางทะเล จัดตั้งขึ้นเพื่อ

(1) การป้องกันรักษาความมั่นคงทางนิเวศของระบบนิเวศในระบบนิเวศใดระบบหนึ่งมากกว่า เพื่อคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต

(2) ไม่มีการใช้ประโยชน์หรือเข้าครอบครองที่เป็นอันตรายต่อระบบนิเวศ

(3) เปิดโอกาสให้มีการใช้ประโยชน์ด้านวิจัย ศึกษาหาความรู้ และนันทนาการที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

3) Natural Monument (อนุสรณ์สถานธรรมชาติ) : จัดการพื้นที่คุ้มครองส่วนใหญ่เพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะทางธรรมชาติ หรือ ธรรมชาติ/วัฒนธรรม หนึ่งอย่างหรือมากกว่าที่มีความโดดเด่นหรือมีความเป็นเอกลักษณ์ เพราะหายากหรือมีความสวยงามหรือมีนัยสำคัญทางวัฒนธรรม

4) Habitat/Species Management Area (พื้นที่สำหรับจัดการที่อยู่อาศัยและชนิดพันธุ์) : จัดการพื้นที่คุ้มครองส่วนใหญ่เพื่อการอนุรักษ์โดยผ่านขบวนการจัดการพื้นที่ทางบก และ/หรือ ทางทะเลที่ประกาศจัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการเพื่อคงไว้ซึ่งถิ่นที่อยู่อาศัย และ/หรือ ชนิดพันธุ์ที่สำคัญ

5) Protected Landscape / Seascape (พื้นที่คุ้มครองภูมิทัศน์ทางบก/ภูมิทัศน์ทางทะเล) : จัดการพื้นที่คุ้มครองเพื่ออนุรักษ์และนันทนาการภูมิทัศน์บกและทะเล พื้นที่ทางบก ชายฝั่งทะเล และ/หรือทะเลที่เหมาะสม ซึ่งมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติมาเป็นเวลานานจนก่อให้เกิดลักษณะเด่นเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ และมีคุณค่าทั้งความงาม นิเวศ และ/หรือ คุณค่าทางวัฒนธรรม และมักมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง

6) Management Resource Protected Area (พื้นที่คุ้มครองแบบมีการจัดการทรัพยากร) : จัดการพื้นที่คุ้มครองส่วนใหญ่เพื่อการใช้ประโยชน์ระบบนิเวศธรรมชาติอย่างยั่งยืน พื้นที่ที่มีระบบธรรมชาติโดดเด่นไม่ถูกเปลี่ยนแปลงสภาพ มีการจัดการเพื่อการคุ้มครองระยะยาวและคงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ และในขณะเดียวกันเพื่อให้เกิดการไหลเวียนของผลผลิตทางธรรมชาติและการบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน

2. พื้นที่อนุรักษ์/พื้นที่คุ้มครองในประเทศไทย

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2555) พื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ไม่มีการกำหนดนิยามไว้เป็นการเฉพาะ แต่โดยลักษณะแล้ว หมายถึง พื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่กำหนดขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 43-45 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยเป็นกลไกทางกฎหมายที่สามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการยับยั้งการดำเนินการหรือส่งเสริมการดำเนินการใดๆ อันเป็นการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ควบคู่ไปกับการดำเนินการฟื้นฟูด้วยวิธีการอื่นๆ

สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ (2560) การแบ่งพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครองในประเทศไทยหมายถึง พื้นที่ที่จัดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ พื้นที่คุ้มครองสัตว์ป่า พื้นที่ที่สงวนไว้ใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรือคุ้มครองในรูปแบบอื่น ๆ โดยส่วนใหญ่จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้เพื่อรักษาระบบนิเวศดั้งเดิม ซึ่งพื้นที่คุ้มครองในประเทศไทยแบ่งเป็นหลายประเภท ได้แก่

อุทยานแห่งชาติ (National Park) หมายถึง ที่ดินซึ่งรวมความถึงพื้นที่ดินทั่วไป ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลที่ได้รับการกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ในทางปฏิบัติอุทยานแห่งชาติ คือ พื้นที่ที่สงวนไว้เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้และสัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ธรรมชาติ ที่สวยงาม สงวนไว้เพื่อให้คงสภาพธรรมชาติดั้งเดิม เพื่อรักษาสমบัติทางธรรมชาติให้อนุชนรุ่นหลังๆ ได้ชมและ ศึกษาค้นคว้า มีลักษณะที่สำคัญ คือ (1) เป็นสถานที่ที่สภาพธรรมชาติเป็นที่โดดเด่นน่าสนใจและงดงาม (2) มีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใด (3) โดยทั่วไปต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ตารางกิโลเมตร

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (Wildlife Sanctuary) หมายถึง พื้นที่ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัย เพื่อว่าสัตว์ป่าในพื้นที่ดังกล่าวได้มีโอกาสสืบพันธุ์และขยายพันธุ์ตามธรรมชาติได้มากขึ้น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแห่งแรก คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จ.กาญจนบุรี ปัจจุบันประเทศไทย ได้ประกาศจัดตั้ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแล้ว 34 แห่ง รวมพื้นที่ 16,305,294 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.08 ของพื้นที่ประเทศ

วนอุทยาน (Forest Park) หมายถึง พื้นที่ที่มีทิวทัศน์ธรรมชาติสวยงาม มีความเด่นในระดับท้องถิ่น ซึ่งจัดไว้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและเที่ยวเตร่ของประชาชน มีการปรับปรุงตกแต่งสถานที่ เพื่ออำนวยความสะดวก ให้เหมาะสม หลักทั่วไปในการจัดตั้งวนอุทยาน คือ (1) ต้องมีทิวทัศน์ที่สวยงาม (2) เป็นพื้นที่ที่อยู่ในป่าสงวนแห่งชาติ (3) มีพื้นที่ประมาณ 500-5,000 ไร่ (4) อยู่ไม่ห่างไกลจากชุมชนมากนัก (5) เป็นสถานที่ที่ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักกันดี วนอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศไทย คือ วนอุทยานน้ำตกกระป๋อง จังหวัดชุมพร ประกาศจัดตั้ง เมื่อปี พ.ศ.2501

เขตห้ามล่าสัตว์ป่า (Non-hunting Areas) หมายถึงบริเวณที่ที่ราชการใช้ในราชการ หรือใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน การกำหนดเขตห้ามล่าสัตว์ป่า จะประกาศขึ้นเป็น ราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดใดหรือประเภทใดก็ได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอธิบดี กรมป่าไม้เป็นคราวๆ ไป

สวนพฤกษศาสตร์ (Botanical Garden) หมายถึง สถานที่ที่ราชการได้รวบรวมพันธุ์ไม้ไว้ทุกชนิดทั้งในและนอกประเทศ ที่มีคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจทางด้านความสวยงาม และที่หายากมาปลูกไว้โดยแยกเป็นหมวดหมู่ เพื่อการศึกษาวิจัย และการเผยแพร่การขยายพันธุ์ ให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนและแก่ประเทศชาติสืบไป สวนพฤกษศาสตร์ ที่สำคัญและคนทั่วไปรู้จักเป็นอย่างดี คือ สวนพฤกษศาสตร์พุแค จังหวัดสระบุรี สวนพฤกษศาสตร์เขาช่อง จังหวัดตรัง เป็นต้น

สวนรุกขชาติ (Arboretum) หมายถึง สวนเล็กๆ มีพื้นที่น้อยกว่าสวนพฤกษศาสตร์ สร้างขึ้นเพื่อรวบรวมพันธุ์ไม้ต่างๆ ไว้ โดยเฉพาะไม้ยืนต้นที่มีค่าทางเศรษฐกิจและไม้ดอกซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่นนั้น แต่ก็ได้ปลูกเป็นหมวดหมู่เหมือนอย่างในสวนพฤกษศาสตร์ ปัจจุบันมีสวนรุกขชาติที่ดำเนินการอยู่ตามจังหวัดต่างๆ มากกว่า 15 แห่ง เช่น สวนรุกขชาติสุโกณทยาน จังหวัดพิษณุโลก และสวนรุกขชาติธารโบกขรณี จังหวัดกระบี่ เป็นต้น

พื้นที่สงวนชีวลัย (Biosphere Reserve) หมายถึง พื้นที่อนุรักษ์สังคมพืชและสัตว์ในสภาวะของระบบนิเวศที่เป็นธรรมชาติ เพื่อรักษาความหลากหลายทาง พันธุกรรมและเพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะข้อมูลพื้นฐาน ทั้งในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและที่ถูกเปลี่ยนแปลงไป พื้นที่สงวนชีวลัยนี้มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกในการศึกษาและฝึกอบรมด้วย ซึ่งพื้นที่เหล่านี้สภาประสานงานนานาชาติด้านมนุษย์และชีวลัย (The Man and the Biosphere International Co-ordinating Council) จะเป็นผู้ประกาศ ประเทศไทยได้เข้าร่วมโปรแกรมมนุษย์และชีวลัย ในปี พ.ศ. 2519 โดยถึงปัจจุบันมีพื้นที่สงวน ชีวลัยของ ประเทศไทยในเครือข่ายพื้นที่สงวนชีวลัย รวม 4 แห่ง ได้แก่ 1) พื้นที่สงวนชีวลัยสะแกราช และสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อม สะแกราช 2) พื้นที่สงวนชีวลัยแม่สา ห้วยคอกม้า 3) พื้นที่สงวนชีวลัยสวนสัก ห้วยทาก และ 4) พื้นที่สงวนชีวลัย ป่าชายเลนจังหวัดระนอง

พื้นที่มรดกโลก (World Heritage) หมายถึง พื้นที่ที่เป็นตัวแทนทรัพยากรธรรมชาติหรือปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มีความเด่นในระดับโลก ซึ่งอาจประกอบด้วยวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของโลก (The Earths Evolutionary History) ขบวนการทางธรณีและวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต (Geological Process and Biological Evolution) ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่พิสดารหรือลักษณะพิเศษเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ (Superative natural Phenomena) หรือระบบนิเวศที่ประกอบไปด้วยสัตว์หรือพืชที่หายาก (Habitat Containing Threatened Species) มีคุณค่าและความสำคัญทางชีวภาพ ซึ่งพื้นที่นี้ต้องได้รับการประกาศจาก UNESCO แหล่งมรดกของไทยที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติมี 4 แห่งคือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสขันธ์ ล้ำปางเพชร อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา มรดกบ้านเชียง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ห้วยใหญ่ นครสวรรค์

พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 (Watershed Class 1) หมายถึง พื้นที่ป่าที่ป้องกันไว้เพื่อเป็นต้นน้ำลำธาร เป็นแหล่งให้น้ำต่อพื้นที่ตอนล่าง มักเป็นพื้นที่ตอนบนที่มีความลาดชันมาก ดินมีสมรรถนะในการพังทลาย เป็นพื้นที่ที่ควรเก็บไว้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

ป่าชายเลนอนุรักษ์ (Conservation Mangrove Forest) หมายถึง ป่าชายเลนที่หวงห้ามไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ประโยชน์ใด ๆ นอกจากจะปล่อยให้สภาพธรรมชาติ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์พืชและสัตว์น้ำที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ พื้นที่ที่ง่ายต่อการถูกทำลายและการพังทลายของดิน พื้นที่ป่าที่สมควรสงวนไว้เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ เป็นต้น เช่น กำหนดให้มีพื้นที่ที่อยู่ห่างไม่น้อยกว่า 20 เมตร จากริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลองธรรมชาติ และไม่น้อยกว่า 75 เมตรจากชายฝั่งทะเลเป็นป่าชายเลนอนุรักษ์

พื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติ (Natural Conservation Area) หมายถึง พื้นที่ธรรมชาติที่ประกอบด้วย เกาะ แก่ง ภูเขา หนอง บึง ทะเลสาบ ชายหาด ซากดึกดำบรรพ์ และธรณีสัณฐานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์เพื่อประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งประกาศตามมติ ค.ร.ม. พ.ศ.2532

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar site) หมายถึง พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ลุ่มชื้นแฉะ พื้นที่ฉ่ำน้ำ มีน้ำท่วม มีน้ำขัง พื้นที่พรุ พื้นที่แหล่งน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขัง หรือท่วมอยู่ถาวรและชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม รวมไปถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเล และพื้นที่ของทะเล ในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุด มีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตร ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสัญญาแรมซาร์เป็นลำดับที่ 110 ซึ่งพันธกิจของอนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2541 โดยมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) แห่งแรกของประเทศไทย คือ พรุควนขี้เสียนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย มีพื้นที่ประมาณ 3,085 ไร่ เป็นลำดับที่ 948 ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศของอนุสัญญาแรมซาร์ จำกัดความตามอนุสัญญาแรมซาร์ (Ramsar Convention) หรืออนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2557) (ในมาตรา 1.1 และมาตรา 2.1 ของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ) กล่าวว่า

"พื้นที่ชุ่มน้ำ" (Wetlands) หมายถึง ที่ลุ่ม ที่ราบลุ่ม ที่ชื้นแฉะ พรุ แหล่งน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขัง หรือ น้ำท่วมอยู่ถาวรและชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม รวมไปถึงชายฝั่งทะเลและที่ในทะเล ในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุด มีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตร" จึงรวมถึง ห้วย หนอง คลอง บึง บ่อ กระพัง (ตระพัง) บาราย แม่น้ำ ลำธาร แคว ละหาน ชานคลอง ฝิ่งน้ำ สบธาร สระ ทะเลสาบ แอ่งลุ่ม กุด ห้วย กว๊าน ฆ้อง บึง ทาม สนุ่น แก่ง น้ำตก หาดหิน หาดกรวด หาดทราย หาดโคลน หาดเลน ชายทะเล ชายฝั่ง ทะเล พืดหินปะการัง แหล่งหญ้าทะเล แหล่งสาหร่ายทะเล คุ้ง อ่าว ดินดอนสามเหลี่ยม ช่อแคบ ชะวากทะเล ตะกาด

หนองน้ำกร่อย ป่าพรุ ป่าเลน ป่าชายเลน ป่าโกงกาง ป่าจาก ป่าแสม รวมทั้งนาข้าว นาทุ่ง นาเกลือ บ่อปลา อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น"

ภูมิหลังอนุสัญญาแรมซาร์ (Ramsar Convention) อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2557) อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกน้ำหรืออนุสัญญาแรมซาร์ (Ramsar Convention) ตามชื่อสถานที่ที่จัดให้มีการประชุมเพื่อรับรองอนุสัญญาใน วันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514 (ค.ศ. 1971) คือ เมืองแรมซาร์ ประเทศอิหร่าน อนุสัญญานี้เป็นข้อตกลงระหว่างรัฐบาล ซึ่งกำหนดกรอบการทำงานสำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยที่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์และยับยั้ง การสูญเสียของพื้นที่ชุ่มน้ำในโลกซึ่งจะต้องมีการจัดการเพื่อใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด อนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1975) ตามเงื่อนไขว่าอนุสัญญาฯ จะมีผลบังคับใช้เมื่อประเทศต่างๆ เข้าร่วมเป็นภาคี 7 ประเทศ ขณะนั้นนับถึง 31 ธันวาคม 2556 มีประเทศต่างๆ จากภูมิภาคทั่วโลกเข้าร่วมเป็นภาคี รวมทั้งสิ้น 168 ประเทศ รวมทั้งประเทศในทวีปเอเชีย ได้แก่ อิหร่าน อิรัก จอร์แดน อินเดีย ปากีสถาน บังกลาเทศ เนปาล ศรีลังกา ญี่ปุ่น เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ จีน มาเลเซียและกัมพูชา ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาแรมซาร์เป็นลำดับที่ 110 ซึ่งพันธกรณีของอนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2541 โดยมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) แห่งแรกของประเทศไทย คือ พรุควนขี้เสียนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยมีพื้นที่ประมาณ 3,085 ไร่ เป็นลำดับที่ 948 ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศของอนุสัญญาแรมซาร์

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

1. การท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นรูปแบบหนึ่งของกิจกรรมนันทนาการ และการเดินทาง ไม่ใช่ การท่องเที่ยวเสมอไป มีการประชุมของสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องของการเดินทางและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี และได้ยอมรับข้อเสนอเกี่ยวกับคำจำกัดความของการท่องเที่ยวจากนักวิชาการจากองค์การการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (United Nations World Tourism Organization) ว่าการเดินทางที่จัดเป็นการท่องเที่ยวต้องมีลักษณะดังนี้ 1) เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว 2) เดินทางด้วยความสมัครใจ 3) ไม่ใช่เดินทางเพื่อไปประกอบอาชีพและการหารายได้ (นิศา ชัชกุล, 2557) ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกออกเป็น 12 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง เป็นต้น (พงษ์พิพัฒน์ เสน่ห์ดี, 2560)

สมชาย อุ้ย (2552) การท่องเที่ยว หมายถึง การเคลื่อนย้ายของผู้คนจากแห่งหนึ่งไปสู่อีกแห่งหนึ่ง ซึ่งรวมไปถึงการเดินทางภายในประเทศ และการเดินทางระหว่างประเทศ นอกจากนี้การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมญาติพี่น้องก็นับเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น โดยในหลักเกณฑ์ความหมายกำหนดได้โดยเงื่อนไข 3 ประการ ดังนี้ 1) เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว 2) เดินทางด้วยความสมัครใจ 3) เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ที่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2546) การท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ทั้งเป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อนประกอบกิจกรรมตามความสนใจ หรือเพื่อประกอบธุรกิจที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน แต่ไม่ได้เป็นการเดินทางเพื่อไปทำงานหรือประกอบอาชีพหลัก

2. การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง การเดินทางไปท่องเที่ยวในสถานที่ธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ลำธาร ทะเล หาดทราย เกาะ แก่ง น้ำพุร้อน เขตสงวนพันธุ์สัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เป็นต้น ที่เปิดให้สาธารณะชน (นักท่องเที่ยว) เข้าไปใช้สถานที่เพื่อการท่องเที่ยว โดยสถานที่เหล่านั้นอาจจะอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนเป็นเจ้าของก็ได้ (ปรีชา แดงโรจน์, 2544, หน้า 229)

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นอาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตา ของสภาพธรรมชาติ สันฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์หรือเป็น สัญลักษณ์ ของท้องถิ่นนั้นๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ (Special Environmental Features) หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางวิชาการก็ได้

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Nature-based Tourism) หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานในการประกอบกิจกรรม ซึ่งไม่จำเป็นต้องอาศัยอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง แต่จะอาศัยทรัพยากรธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น พืชพรรณและสัตว์ป่า และจะรวมไปถึงสภาพภูมิทัศน์ ลักษณะภูมิประเทศ และพื้นน้ำเป็นพื้นฐานในการประกอบกิจกรรม ซึ่งได้แก่ พงษ์ภูย่า ป่าไม้ น้ำตก ถ้ำ เกาะ ชายหาด ลำน้ำ แอ่งน้ำ บ่อน้ำร้อน ธรณีสันฐาน เป็นต้น โดยทรัพยากรนันทนาการหรือทรัพยากรท่องเที่ยว นั้น หมายถึง สิ่งใดก็ตามทั้งที่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่จะอำนวยประโยชน์ให้แก่มนุษย์ในด้านนันทนาการ ซึ่งจะส่งผลไปถึงการพัฒนาจิตใจและร่างกายและความพึงพอใจของผู้ใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยไม่ได้หมายถึงเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของที่ดินและแหล่งน้ำที่มีความโดดเด่นเท่านั้น แต่ยังมีมีความหมายครอบคลุมถึงองค์ประกอบหรือการผสมผสานระหว่างคุณภาพของธรรมชาติกับความต้องการของมนุษย์ที่จะใช้ประโยชน์เพื่อการนันทนาการ (ปาหนัน นุริยชา, 2556) ส่วนแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติโดยมีทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นฐานในการประกอบกิจกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้ ยังอาจจะมีแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศอยู่ในพื้นที่อีกด้วย

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สฤงฆ์ แสงอรุณ (2548) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ Ecotourism เป็นแนวคิดที่ปรากฏขึ้นมานาน และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่ให้ความหมายเช่นเดียวกัน ที่สำคัญ ได้แก่ Nature Tourism, Bio Tourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวดังกล่าว ล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วยการท่องเที่ยวนี้ มีความหมายรวมถึง การจัดการทรัพยากร เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย”

ต่อมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทำการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ และขอให้ราชบัณฑิตยสถานกำหนดความหมาย ในที่สุดได้ความหมายของคำว่า Ecotourism คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อยุติการให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2545) คำว่า “การจัดการ” (Management) อาจให้ความหมายได้ว่า เป็นกระบวนการของการทำงานและการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเชิงระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยวิธีการในการดำเนินการจะประกอบด้วย การวางแผนการจําองค์การและการนำหรือชักจูง และการควบคุมแต่กระบวนการในการจัดการทรัพยากร

การท่องเที่ยวจะเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่สำคัญคือต้องสอดคล้องกับหลักการและแนวทางในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ยั่งยืนและคำนึงถึงสภาพการณ์ที่แท้จริง ตลอดจนข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อมประกอบไปด้วย ไม่เช่นนั้นแล้ว การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะดำเนินไปอย่างไม่ถูกต้องไร้ทิศทางขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลและประสบความล้มเหลวในที่สุด

กรมป่าไม้ (2548) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่า “การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิด การรบกวนหรือความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลิน ไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรม ที่ปรากฏ ในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอีกด้วย” องค์การท่องเที่ยวโลก (WTO) เสนอแนวคิดในเอกสารเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2545 ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงธรรมชาติ มีการให้ความรู้และการสื่อความหมาย เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มเล็ก ลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับธรรมชาติ ก่อประโยชน์แก่ท้องถิ่น กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เรียนรู้ทำความเข้าใจกับพัฒนาการทางวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศ

4. การท่องเที่ยวทางน้ำ

การเดินทางสัญจรทางน้ำสันนิษฐานว่าคงเริ่มขึ้นพร้อมกับการที่มนุษย์รู้จักการว่ายน้ำ ดังที่ วิกาวิ พลรัตน์ (2551) กล่าวว่า จากหลักฐานในยุคอียิปต์โบราณมีการใช้เรือกรรเชียง การใช้เรือตามแนวชายฝั่งทะเลเพื่อหาปลาในบริเวณทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ส่วนในพงศาวดารจีนยุคแรกได้กล่าวถึง “ฮ่งเต๋เอี่ยมสินล่ง” ที่ได้รับสั่งให้ต่อสำเภาเรือเดินทะเลขึ้นเพื่อเป็นพาหนะ และที่พักรวม สำหรับเดินทางหาอายุวัฒนะ ต่อมาก็มีพ่อค้าชาวฟินิเซียนได้นำเรือที่มีทั้งใบเรือ และ ฝัพายออกสู่ทะเล เพื่อไปค้าขายทางทะเลยังต่างเมือง จนกระทั่งช่วงพุทธศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา วิทยาการด้านการเดินเรือมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากทำให้เกิด “เส้นทางสายแพรไหมทางทะเล” ขึ้นมาทดแทนเส้นทางแพรไหมทางบก ต่อมาในปี พ.ศ. 2035 คริสโตเฟอร์ โคลัมบัสกับคณะได้แล่นเรือข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก จากเกาะฝั่งตะวันตกของทวีปแอฟริกาไปยังเกาะฝั่งตะวันออกของทวีปอเมริกาได้สำเร็จ และในปี พ.ศ. 2040 วาสโกดา กามา ชาวโปรตุเกสได้นำเรือออกจากกรุงลิสบอน ประเทศโปรตุเกส แล่นอ้อมข้ามทวีปแอฟริกา ตัดข้ามส่วนหนึ่งของมหาสมุทรอินเดียไปยังเมืองแคลลิกัทซ์ ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของประเทศอินเดีย

สำหรับการบริการขนส่งผู้โดยสารทางเรือเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2315 ในประเทศอังกฤษ โดยท่านดุกแห่งบริดจ์วอเตอร์เป็นผู้ริเริ่มกิจการเดินเรือในลำน้ำระหว่างเมืองแมนเชสเตอร์กับสะพานลอนดอน ซึ่งบนเรือมีห้องสำหรับดื่มชา กาแฟเพื่อบริการผู้โดยสาร ต่อมาในปี พ.ศ. 2358 มีเรือเครื่องจักรไอน้ำบริการขนส่งผู้โดยสารด้วยเรือ จากนั้นการท่องเที่ยวทางเรือได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากการใช้เรือใบมาเป็นเรือกลไฟขับเคลื่อน ด้วยเครื่องจักรไอน้ำ ในปี พ.ศ. 2362 เรือกลไฟที่เดินทางข้ามมหาสมุทรลำแรกชื่อเรือกลไฟ “ชาวานนาร์” เดินทางระหว่างเอชวานาห์ในรัฐจอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา กับเมืองลิเวอร์พูล ประเทศอังกฤษ ซึ่งการเดินทางครั้งนี้ใช้เวลาทั้งสิ้น 29 วัน เรือกลไฟรุ่นนี้เป็นเรือบรรทุกไปรษณียภัณฑ์เป็นหลัก ส่วนผู้โดยสารมีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากอัตราค่าโดยสารค่อนข้างแพงมาก

ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดขึ้น การเดินทางด้วยเรือเพื่อการท่องเที่ยวเกือบจะต้องหยุดลงอย่างสิ้นเชิง จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ธุรกิจการเดินเรือเริ่มเจริญก้าวหน้าขึ้น ทำให้การเดินทางด้วยเรือเริ่มหมดความนิยมลง เนื่องจากผู้โดยสารหันไปนิยมการเดินทางด้วยเครื่องบินซึ่งสะดวกรวดเร็วกว่า ทำให้ธุรกิจการเดินเรือขนส่งผู้โดยสารเปลี่ยนมาเป็นกิจการเดินเรือสมุทรเพื่อการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพานักท่องเที่ยวแสวงหาความสำราญในเรือด้วยการใช้เรือสำราญเป็นพาหนะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ การเดินทางท่องเที่ยวด้วยเรือได้รับการพัฒนารูปแบบต่างๆ ตลอดระยะเวลา

ที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ในด้านการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ ที่นำมาใช้ในการเดินเรือ การต่อเรือ ปรับปรุงสมรรถนะความเร็ว เพื่อสร้างความสะดวกสบายและ ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

บทสรุป

การท่องเที่ยวทางน้ำในประเทศไทยนั้น วิชาวิ พลรัตน์ (2551) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางน้ำเริ่มต้นด้วยการใช้เรือขนาดเล็ก เพื่อนำมาใช้เป็นยานพาหนะในการเดินทาง ทำการประมง และขนส่งสินค้า ดังตัวอย่าง เช่น ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) การค้ากับชาวยุโรปเจริญรุ่งเรืองมาก ทำให้เกิดการเดินทางระหว่างประเทศ โดยใช้เรือสำเภา (Junk) หรือเรือกำปั่น (Argosy) จนกระทั่งในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (พ.ศ. 2310-2325) ได้มีการขุดคลองหลอดขึ้นเป็นคลองประจำเมืองธนบุรี ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การท่องเที่ยวรัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 4 ได้กล่าวถึงการเดินทางของพระสุนทรโวหาร หรือสุนทรภู่ กวีเอกของโลกว่าแต่งนิราศไว้หลายเรื่อง ซึ่งพรรณนาถึงสถานที่ ทิวทัศน์ สภาพแวดล้อม และวิถีชีวิตตามเส้นทางที่เดินทางผ่าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้เรือในการเดินทาง ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 นับได้ว่าพระองค์ทรงเป็นนักเดินทางท่องเที่ยวที่ยิ่งใหญ่ และการเดินทางของพระองค์ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบ้านเมืองอย่างมากมายมหาศาล ใน ปี พ.ศ. 2440 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่เสด็จถึงทวีปยุโรป ได้เจริญพระราชไมตรีกับนานาประเทศ โดยมีเรือพระที่นั่งมหาจักรีเป็นราชพาหนะ การเดินทางในครั้งนั้นทำให้พระองค์ได้นำความรู้ และวิทยาการมาปรับใช้ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงกับบ้านเมืองในทุกด้าน นับตั้งแต่เรื่องประเพณี ในราชสำนัก การเลิกระบบทาสมีการนำเข้าสินค้าประเภทเครื่องจักรกลเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น รถไฟ รถราง เรือกลไฟ เรือเมล์ กล้องถ่ายรูป เป็นต้น จากนั้นในปี พ.ศ. 2450 เสด็จประพาสยุโรปอีกครั้งเพื่อท่องเที่ยวตากอากาศ และรักษาพระวรกาย นอกจากการเสด็จประพาสยุโรปแล้ว พระองค์ยังได้เสด็จประพาสต้นไปตามหัวเมืองต่างๆ หลายหัวเมืองในประเทศเพื่อเยี่ยมเยียนราษฎร และสำรวจสภาพทั่วไปของประเทศด้วย

เมื่อถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 ช่วงปี พ.ศ. 2479 ถือได้ว่าการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมเสนอโครงการบำรุงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่องานโฆษณาเชิญชวนนักท่องเที่ยว งานรับนักท่องเที่ยว และที่พัก นอกจากนั้น ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2482 - 2488) นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น จนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เป็นช่วงที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเจริญก้าวหน้ามากที่สุด มีการก่อตั้งหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวระดับประเทศ คือ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศในหลายด้าน โดยเฉพาะการนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศ รวมถึงการกระจายรายได้ และสร้างงานสร้างอาชีพให้กับประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ส่งผลให้เกิดการขยายตัวด้านการลงทุนของกิจการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากขึ้น รวมถึงการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆทางการคมนาคมทางน้ำด้วย (วิชาวิ พลรัตน์, 2551)

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครอง (Protected Area)

ชื่อพื้นที่	จังหวัด
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย	พัทลุง
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง	บึงกาฬ
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย	เชียงราย
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (พรุโต๊ะแดง)	นราธิวาส
อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากน้ำตรัง	ตรัง
อุทยานแห่งชาติแหลมสน-ปากแม่น้ำกระบือ-ปากคลองกะเปอร์	ระนอง
อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง	สุราษฎร์ธานี
อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา	พังงา
อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด	ประจวบคีรีขันธ์
กว๊านพะเยา	พะเยา
บึงบอระเพ็ด	นครสวรรค์
หนองหาร	สกลนคร

การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ หรือพื้นที่คุ้มครองทางธรรมชาติ เป็นการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เนื่องมาจากปัจจุบันการท่องเที่ยวเกิดขึ้นหลายรูปแบบ มีความหลากหลาย และสะดวกสบายของการเดินทางเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและผจญภัย โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตอนุรักษ์หรือเขตคุ้มครองทางธรรมชาติ ถือเป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบางของทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดความเสียหายได้ง่ายถ้าหากนักท่องเที่ยวไม่ระมัดระวังในการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นๆ การท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ เป็นการเดินทางเข้าไปยังพื้นที่คุ้มครอง ซึ่งมีกฎหมายในการควบคุมดูแลอย่างชัดเจน เป็นพื้นที่ในการอนุรักษ์ รักษา และฟื้นฟู ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า รวมทั้งพันธุ์พืชต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ พื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครองทางธรรมชาติหลายประเภทที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวโดยตรง หากแต่มีไว้เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ดูแล ศึกษาวิจัยข้อมูลด้านวิชาการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น เนื่องจากภายในพื้นที่เต็มไปด้วยสัตว์ป่านานาชนิดอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จำเป็นต้องมีการจำกัดการเข้าไปในพื้นที่ และจะต้องมีการระบุวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนในการเข้าพื้นที่ดังกล่าว อย่างไรก็ตามพื้นที่อนุรักษ์ทุกประเภทสามารถพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวได้ หากแต่ต้องคำนึงถึงกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประโยชน์ที่จะตามมาด้วย

พื้นที่อนุรักษ์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวหรือพักผ่อนหย่อนใจมากที่สุด ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่คุ้มครองและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ สัตว์ป่า และธรรมชาติที่สวยงามไว้เพื่อให้คงสภาพสวยงามดังเดิม อุทยานแห่งชาติยังมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปชมความสวยงามของธรรมชาติในพื้นที่นั้นๆ แต่การเข้าชมอุทยานแห่งชาติจะมีกฎระเบียบที่นักท่องเที่ยวจะต้องปฏิบัติตาม เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศและทรัพยากรด้านต่างๆ ที่อยู่ภายในพื้นที่ ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติมีจำนวนทั้งหมด 148 แห่ง ตั้งอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ มีความสวยงาม และเป็นที่ให้ความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ อุทยานแห่งชาติภูกระดึง และอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นต้น

การพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครอง เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยแหล่งน้ำเป็นองค์ประกอบหลัก มีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่จำเป็นต้องใช้เรือ หรือแพ เป็นพาหนะในการทำกิจกรรม และกิจกรรมเหล่านั้นจะต้องไม่มีผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ หรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ซึ่งพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครองมีกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่ใช้ควบคุมดูแล ตั้งแต่ระดับองค์กรท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ กฎหมายต่างๆมีไว้

เพื่อคุ้มครอง รักษา และฟื้นฟูด้านทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่นั้นๆ อาทิเช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งปลูกสร้าง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยานพาหนะ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชและพันธุ์ไม้ รวมทั้งกฎหมายในระดับท้องถิ่นต่างๆ ในพื้นที่นั้นๆ แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำบางแห่งอาจมีการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ ทั้งที่มีความสำคัญระดับชาติ นานาชาติ และมีความสำคัญระหว่างประเทศ ซึ่งจะมีกฎหมายหรือข้อตกลงในการบริหารจัดการที่ละเอียดเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพื้นที่เหล่านั้นมีความละเอียดอ่อนของทรัพยากรธรรมชาติ จะต้องมีความระมัดระวังในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ และมีการจำกัดผู้คนในการเดินทางเข้าไปยังพื้นที่ดังกล่าวอีกด้วย

ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครองทางน้ำเป็นจำนวนมาก บางพื้นที่เปิดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปยังพื้นที่ได้ มีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวไว้รองรับนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงเทศกาล กิจกรรมส่วนใหญ่จะใช้เรือ หรือแพ เป็นพาหนะในการเดินทาง มีกิจกรรมการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งยังมีในส่วนของ การรักษาความปลอดภัยในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวอีกด้วย พื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครองทางน้ำที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ได้แก่ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง อุทยานแห่งชาติเขาสมร้อยยอด อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา และกวนพะเยา เป็นต้น จะเห็นว่าในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปในพื้นที่จำนวนมาก แต่ละมีพื้นที่ที่มีกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป เช่น การดำน้ำดูปะการัง พายเรือคายัค พายเรือแคนู ลองเรือชมทัศนียภาพที่สวยงาม กิจกรรมต่างๆ ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทางน้ำที่นักท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวอาจจะต้องอาศัยการให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ดูแลภายในพื้นที่ เพื่อให้การท่องเที่ยวเกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ หรือทรัพยากรธรรมชาติน้อยที่สุด ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครอง จะต้องเป็นการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ รักษา ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงที่เข้าร่วมกันในแต่ละพื้นที่ อาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรอบพื้นที่ บูรณาการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและส่งผลผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ (2560) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพลเมืองในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเปรียบเทียบกับจังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมควรเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้มากขึ้น ภาครัฐและหน่วยงานส่วนท้องถิ่นต้องสนับสนุนแนวทางการปฏิบัติงานที่โปร่งใส เพื่อให้ภาคชุมชนและภาคประชาชนได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานภาครัฐ และตระหนักถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนในการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยวต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น

บรรณานุกรม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). **ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**

ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์. (2560). การมีส่วนร่วมของพลเมืองในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เปรียบเทียบกับจังหวัดน่าน. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ. 5(3), หน้า 10-17.

นิศา ชัชกุล. (2557). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: บริษัท วิไลรินทร์ (1991) จำกัด.

ปรีชา แดงโรจน์. (2544). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21**. (พิมพ์ครั้งที่ 1).

กรุงเทพฯ: บริษัท ไฟว์ แอนด์ ไฟว์ พรินต์ จำกัด.

ปาหนัน นุริยธา. (2556). **การสร้างวงกลมสี่สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ**.

วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. วิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

สมชาย อุอาน. (2552). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการวางแผน**. เอกสารประกอบการสอนภาควิชานิติศาสตร์.

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. (2546). ความหมายของการท่องเที่ยว. [ออนไลน์].

เข้าถึงจาก <https://tourismatbuu.wordpress.com>. (สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2561).

สุกฤษฎ์ แสงอรุณ. (2548). นิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. [ออนไลน์].

เข้าถึงจาก http://www.dnp.go.th/parkreserve/Np/Html/Tour/Eco_Tour.html.

(สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2561).

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564.

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, กรุงเทพฯ.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2555). พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม. [ออนไลน์].

เข้าถึงจาก http://www.onep.go.th/library/index.php?option=com_content&view=article&

[id=16:2012-01-25-02-12-00&catid=12:2012-01-25-02-05-29&Itemid=36](http://www.onep.go.th/library/index.php?option=com_content&view=article&id=16:2012-01-25-02-12-00&catid=12:2012-01-25-02-05-29&Itemid=36) (สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2561).

สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). The International Union for Conservation of

Nature (IUCN). [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก <http://www.mkh.in.th/index.php/2010-03-22-18-05-58/240>

(สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2561).

สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ. (2560). พื้นที่คุ้มครอง. [ออนไลน์].

เข้าถึงจาก <http://chm-thai.onep.go.th/chm/PA/index.html> (สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2561).

สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน. (2559). ป่าอนุรักษ์คืออะไร. [ออนไลน์].

เข้าถึงจาก <http://oopm.rid.go.th/subordinate/opm11/events/2557/report-001-05-2557.aspx>

(สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2561).

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2557). พื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย 2561. [ออนไลน์].

เข้าถึงจาก <http://wetland.onep.go.th/> (สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2561).

_____. (2557). อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ. [ออนไลน์].

เข้าถึงจาก http://wetland.onep.go.th/ramsar_convention.html (สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2561).

The advertisement banner for RCIM Graduate School features a background image of a modern building. On the left, the RCIM logo is displayed with the text 'เปิดรับสมัครเรียนที่' (Open for enrollment at). Below this, a dark blue arrow-shaped box contains the text 'สาธิตา' (Sathita) and 'หัวหิน' (Hua Hin). In the center, the text 'รับสมัครนักศึกษาใหม่' (Enroll new students) is written in white on a dark blue background, followed by 'บริหารธุรกิจ - รัฐประศาสนศาสตร์' (Business Administration - Public Administration) in white on a dark blue background. To the right, the text 'วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ' (Innovation Management College) and 'มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี' (Rajabhat Mahachulalongkornrajavidyalaya University) is written in black, with '(มหาวิทยาลัยขอนแก่น)' (Mahachulalongkornrajavidyalaya University) in red below it. Further right, the text 'ปริญญาโท' (Master's Degree) and 'ปริญญาเอก' (Doctoral Degree) is written in red, followed by 'MBA & MPA' and 'DBA & DPA' in blue. At the bottom center, the website 'http://www.rcim.in.th' is written in white on a dark blue background. On the bottom right, a green WhatsApp icon is shown next to the phone numbers '092-442-7000 (หัวหิน)' and '092-442-8000 (สาธิตา)'.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษาผ้าหมี่ลายซิด ตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานี

Naka People Udonthani Participation: a study of Meekit Textile Indigenous Knowledge Development

ฤทธิพร แซ่โจ้ว¹ และ ศรัณย์ ธิติลักษณ์²

Rittiporn Saengow and Sarun Thitiluck

¹นักศึกษา หลักสูตรผู้นำสังคม ธุรกิจ และการเมืองมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต

²อาจารย์ประจำ หลักสูตรผู้นำสังคม ธุรกิจ และการเมืองมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต

E mail: Rittianodard@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) ศึกษารูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ซิด ตำบลนาข่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ซิด ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 193 จากประชากรในตำบลนาข่าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและผลิตผ้าหมี่ซิด จำนวน 375 ราย ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพรวมประชาชนมีรูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาเกี่ยวกับผ้าหมี่ซิด ตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง โดยให้ความสำคัญกับรูปแบบของการอนุรักษ์ผ้าหมี่ซิด และการส่งเสริมกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ซิด ตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการติดตามประเมินผล รองลงมาคือ ด้านวางแผน ด้านร่วมปฏิบัติ และด้านรับผลประโยชน์

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ชุมชนควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับผ้าหมี่ซิดอยู่เสมอ 2) ชุมชนควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้กับคนรุ่นหลังให้เห็นคุณค่าของผ้าหมี่ซิด 3) ภาครัฐนำภูมิปัญญาเกี่ยวกับผ้าหมี่ซิดมาเผยแพร่ในวงกว้างมากขึ้น 4) ชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมแสดงความคิดเห็นในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ซิด โดยทำการจัดกิจกรรมระหว่างชุมชน ระหว่างท้องถิ่นให้มากขึ้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ้าหมี่ลายซิด

Abstract

The objectives of this study are 1. Study types of indigenous knowledge development for “Meekit” textile at Tumbon Naka, Ampur Mung, Udonthani province 2. Study how people participate in “Meekit” textile as an indigenous knowledge development. The research methodology used in this study is a mixed research by using questionnaires and In-depth interview. The samplings are 193 from total of 375 people who involved in making “Meekit” textile. The research outcome shows 1. People in Tumbon Naka, Ampur Mung, Udonthani province has a medium development in “Meekit” textile. They gave priority to conserve “Meekit” textile and also enhance their indigenous knowledge 2. Overview finding indicated that people in Tumbon Naka, Ampur Mung, Udonthani province partly participate in the development. Which the highest participation was evaluate the result. Working plan and practice were the second. Follow by involved in benefit at last.

Based on finding results, the researcher would like to make recommendations as follows: 1) Community should encourage people to learn or study about “Meekit” textile more 2) Community should promote and educated young generation to see valued and appreciated in “Meekit” textile as an indigenous knowledge 3) Government should enhance “Meekit” textile indigenous knowledge wild spread. 4) Between communities it should have more activities to promote “Meekit” textile indigenous knowledge.

Keywords: People participation, Indigenous knowledge development, “Meekit” textile

บทนำ

สินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีรากฐานมาจากความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่สืบทอดกันจากรุ่นสู่รุ่นให้ทำการผลิต เพื่อการค้าเชิงพาณิชย์ได้มากขึ้น อันจะนำไปสู่การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้ครอบครัว ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในแต่ละท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้แล้วจึงขยายไปสู่ระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศ และนำไปสู่การส่งออกอันเป็นเป้าหมายของการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน จากนโยบายดังกล่าวก่อให้เกิดการฟื้นฟูของภูมิปัญญาท้องถิ่นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่างๆ จนสามารถก่อให้เกิดรายได้และสืบทอดภูมิปัญญาที่เกือบสูญหายไปให้กลับคืนมาอีกครั้ง ผ้าทอพื้นเมืองเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมจากนโยบายดังกล่าวและทำให้ผ้าทอหลายๆ กลุ่มประสบความสำเร็จสามารถพลิกฟื้นชุมชนให้มีความเข้มแข็ง อยู่ดี กินดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยการนำภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเพิ่มมูลค่าให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

อย่างไรก็ตาม ผ้าทอพื้นเมืองยังคงประสบกับปัญหาหลายประการ คือ วัตถุดิบขาดแคลน การผลิตไม่ได้คุณภาพ ปัญหามาตรฐานการผลิต การออกแบบ การพัฒนารูปแบบ การบริหารจัดการ และปัญหาทางการตลาด ขาดเงินทุนในการจัดหาซื้อวัสดุ ขาดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือ การกลุ่มรวมตัวไม่เหนียวแน่น มีการแข่งขันสูง ขาดการประชาสัมพันธ์และองค์กรภาครัฐไม่ให้ความสำคัญในการรวมกลุ่มและคนรุ่นหลังให้ความสนใจกับสินค้าอย่างอื่นมากกว่าผ้าทอพื้นเมือง (จินตนา หนูคณะ, 2546: 107) ปัจจุบันผ้าไหมลายซิด ของชุมชนบ้านนาข่า ตำบลนาข่า อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี เริ่มเป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบปัญหาดังกล่าวซึ่งส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และรูปแบบการผลิตยังอนุรักษ์ค่านิยมแบบเดิมทั้งที่คนในชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดี

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิธีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมซิดของชุมชนบ้านนาข่า ตำบลนาข่า อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี โดยมุ่งเน้นศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ผ้าไหมซิด เพื่อนำผลการศึกษาไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์และโครงการเพื่อพัฒนาผ้าไหมซิดของชุมชนอื่นๆ ในจังหวัดอุดรต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาศึกษารูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าไหมซิด ตำบลนาข่า อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี
2. ศึกษาศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าไหมซิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย เลือกประชากรที่เป็นประชาชนในตำบลนาข่าเฉพาะครัวเรือนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและผลิตผ้าไหมซิด จำนวน 375 ราย กำหนดตัวอย่างจากประชากร โดยคำนวณจากสูตรการ

กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน (Yamane, 1973) ที่ขนาดความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% ได้ตัวอย่างจำนวน จำนวน 193 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สำคัญคือ ชุดแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบมีหลายคำตอบให้เลือกตอบ (Multiple choice) รวม 6 ข้อ

ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ในกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ ตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานี โดยข้อคำถามจะเป็นลักษณะของแบบสอบถามมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert ซึ่งแต่ละคำถามให้เลือกตามการมีส่วนร่วม 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ สำหรับเกณฑ์การประเมินระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ผู้วิจัยใช้สูตรของเบสท์ (Best, 1977: 174)

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลอื่นๆ เกี่ยวกับการพัฒนาภูมิปัญญาเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ ตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานีซึ่งข้อคำถามจะเป็นลักษณะปลายเปิด

3. การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือโดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1. ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3.2. การสร้างแบบสอบถามและนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความถูกต้องของภาษา รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.3. หลังจากนั้นจะนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยจะนำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ Alpha ของ Cronbach ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ เท่ากับ 0.923 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิปัญญาเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ ตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานี เท่ากับ 0.971 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงอยู่ในระดับสูง

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

4.1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่ในเขตตำบลนาข่า จังหวัดอุดร จำนวน 193 คน โดยจะเป็นประชาชนที่ผู้เป็นประธานหรือตัวแทนผ้าไหมมัดหมี่ และกลุ่มชาวบ้านที่ทอผ้าไหมมัดหมี่ รวมทั้งประชาชนทั่วไป โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง

4.2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เก็บรวบรวมจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร นิตยสาร วิทยานิพนธ์ รายงานประจำปี เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบการวิจัย

5. การจัดกระทำข้อมูล เมื่อได้รวบรวมแบบสอบถามคืนแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาดำเนินการดังนี้

5.1. การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

5.2. การลงรหัส (Coding) นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้วมาลงรหัสตามที่ได้กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า

5.3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

6. สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

6.1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย () และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยจะใช้วิเคราะห์ข้อมูล 3 ส่วนดังนี้

6.1.1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

6.1.2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิดโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6.1.3 การวิเคราะห์เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6.2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย คือการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีจำนวนร้อยละ 53.4 และเพศชาย จำนวนร้อยละ 46.6 ส่วนใหญ่อายุ 30 - 39 ปี มีสถานภาพสมรส การศึกษาในระดับต่ำกว่าอนุปริญญา อาชีพขาย/ธุรกิจส่วนตัว และส่วนใหญ่มียาได้ต่ำกว่า 15,000 บาท

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกลุ่มทอผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานี

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกลุ่มทอผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานีพบว่า โดยภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านร่วมในการติดตามประเมินผล รองลงมาคือ ด้านวางแผน ด้านร่วมปฏิบัติ และด้านร่วมรับผลประโยชน์ ตามลำดับดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด

การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ร่วมวางแผน	3.39	0.84	ปานกลาง
ร่วมปฏิบัติ	3.35	0.82	ปานกลาง
ร่วมรับผลประโยชน์	3.31	0.75	ปานกลาง
ร่วมในการติดตามประเมินผล	3.39	0.82	ปานกลาง
รวม	3.36	0.76	ปานกลาง

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีการพัฒนาภูมิปัญญาเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า รูปแบบด้านที่ประชาชนมีการปฏิบัติสูงสุดคือ การอนุรักษ์ร่องลามา คือ การส่งเสริมกิจกรรม

รองลงมาอีกคือ การฟื้นฟู ส่วนรูปแบบด้านที่ประชาชนมีระดับพัฒนาภูมิปัญญาดำต่ำที่สุด คือ การเผยแพร่แลกเปลี่ยน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานี

รูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการพัฒนาภูมิปัญญา
การค้นคว้าวิจัย	3.25	0.81	ปานกลาง
อนุรักษ์	3.33	0.81	ปานกลาง
การฟื้นฟู	3.30	0.84	ปานกลาง
การพัฒนา	3.22	0.84	ปานกลาง
การถ่ายทอด	3.21	0.82	ปานกลาง
การส่งเสริมกิจกรรม	3.31	0.87	ปานกลาง
การเสริมสร้างอัตลักษณ์	3.24	0.83	ปานกลาง
การเผยแพร่แลกเปลี่ยน	3.19	0.86	ปานกลาง
รวม	3.26	.78	ปานกลาง

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย: การมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานี ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง กับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกลุ่มทอผ้าหมี่ขิด ทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยเรียงตามระดับความสัมพันธ์ได้ดังนี้ การร่วมในการติดตามประเมินผล การร่วมวางแผน การร่วมรับผลประโยชน์ และการร่วมปฏิบัติตามลำดับ

การอภิปรายผล

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด โดยเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่า ประชาชนไม่ได้ให้ความร่วมมือหรือให้ความสำคัญในกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ร่วมวางแผนนโยบาย ร่วมกันให้ข้อมูล หรือร่วมกันเสนอความคิดเห็น และร่วมผลักดัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในท้องถิ่นนั้นส่วนใหญ่มีรายได้ มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทอาจไม่ถูกจำกัดด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ หรืออาจจะขาดผู้ที่ชี้แนะประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด โดยปัจจัยเหล่านี้อาจทำให้ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรัชญา เวสารัชช (2528, หน้า 170) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยดังกล่าว เป็นสิ่งที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลงานวิจัยของ นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ (2560, หน้า 15) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพลเมืองในการจัดการการท่องเที่ยว จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเปรียบเทียบกับจังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยาไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน และสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ขาดการมีส่วนร่วม คือ สภาพสังคมและเศรษฐกิจของพระนครศรีอยุธยา มีความเป็นเมืองค่อนข้างสูง ผู้คนต้องทำงานหนักและหารายได้เลี้ยงชีพอย่างเข้มข้น ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าที่ควร ทำให้ชาวบ้านส่วนมาก ไม่มีเวลามากพอที่จะใส่ใจเข้าร่วมในการบริหารกิจการบ้านเมือง

2. รูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข้า อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข้า จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับปานกลางโดยรูปแบบด้านที่ประชาชนมีการปฏิบัติสูงสุดคือ การอนุรักษ์ร่องลงมาคือ การส่งเสริมกิจกรรมร่องลงมาอีกคือ การฟื้นฟู ส่วนรูปแบบด้านที่ประชาชนมีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การเผยแพร่แลกเปลี่ยนแสดงว่า การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นประชาชนยังมีปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด กลับพบว่า โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง กับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข้า จังหวัดอุดรธานี ดังนี้แล้ว หากประชาชนมีส่วนร่วมในกลุ่มทอผ้าหมี่ขิด อยู่ในระดับสูง ก็จะทำให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข้า จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับสูงด้วย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในกลุ่มทอผ้าหมี่ขิด ทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยเรียงตามระดับความสัมพันธ์ได้ดังนี้ การร่วมในการติดตามประเมินผล การร่วมวางแผนการร่วมรับผลประโยชน์และการร่วมปฏิบัติตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ สรยุทธ จันสุข (2558) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบดังกล่าวเป็นส่วนของการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนากการพัฒนา

บทสรุป

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ในการศึกษา คือ 1) ศึกษารูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข้า อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 193 จากประชากรในตำบลนาข้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและผลิตผ้าหมี่ขิด จำนวน 375 ราย ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพรวมประชาชนมีรูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข้า จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง โดยให้ความสำคัญกับรูปแบบของการอนุรักษ์ผ้าหมี่ขิด และการส่งเสริมกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข้า จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านร่วมในการติดตามประเมินผล รองลงมาคือ ด้านร่วมวางแผนด้านร่วมปฏิบัติและด้านร่วมรับผลประโยชน์

ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือในการศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าหมี่ขิด ตำบลนาข้า จังหวัดอุดรธานี เท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ของภูมิภาคอื่นๆ ด้วย เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน แต่ปัจจุบันภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ กำลังจะเลือนหายไปเนื่องจากความเจริญต่างๆ เริ่มเข้ามาแทนที่ ดังนั้นการศึกษาถึงการพัฒนาภูมิปัญญาอย่างยั่งยืน จะมีประโยชน์ต่อชุมชนในการนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืนอย่างถาวรได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา หนูคณะ. (2550). ภูมิปัญญาพื้นบ้านสืบสานพัฒนาไทยที่ระลึกงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมทววงมหาวิทยาลัย
ครั้งที่ 5. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์. (2560). การมีส่วนร่วมของพลเมืองในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
เปรียบเทียบกับจังหวัดน่าน. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ. 5(3) หน้า 10-17.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2528). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท.
- กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจริญผล.
สรยุทธ จันสุข. (2558). ความหมายการพัฒนาชุมชน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.scribd.com/doc/>.
(สืบค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2558).

Best, John W. (1977). *Research in Education*. 3rd. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

Yamane, Taro. (1973). *Statistic: An Introduction Analysis*. 3rd. New York: Harper & Row Publisher.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
เปิดรับสมัครนักศึกษา

ปริญญาโท MBA MPA
ปริญญาเอก DBA DPA

092-442-9000 (บพิตรพินุช จักรวรรดิ)
092-442-8000 (ศาลายา)
092-442-7000 (หัวหิน)

<http://rcim.rmutr.ac.th/>

บทบาทผู้นำชุมชนกับการธำรงอัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาวบ้านท่าแร่

ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

The Role of Community Leaders to an Identity Maintenance Stars Parade Tradition, Ban Tha Rae, Tha Rae Sub-district, Muang District, Sakon Nakhon

วิชิต สุขศิริ¹ และ ชาญชัย จิวจินดา²

Wichit Suksiri and Chanchai Jewjinda

¹นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขานำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

²อาจารย์ประจำ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขานำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

E-mail : Chanchaijew@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องบทบาทผู้นำกับการธำรงอัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาวบ้านท่าแร่ ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการของประเพณีแห่ดาว (2) ศึกษารูปแบบอัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาว (3) ศึกษาบทบาทผู้นำในการธำรงอัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาว (4) นำเสนอแผนการสืบสานประเพณีแห่ดาวที่เหมาะสมโดยผู้นำชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ผู้ให้ข้อมูล 20 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนท่าแร่ 10 คน คนในชุมชนท่าแร่ 6 คน คนนอกชุมชนท่าแร่ที่เคยเข้าร่วมประเพณี 4 คน จากนั้นนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอในรูปการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า (1) ประเพณีแห่ดาวเกิดขึ้นพร้อมกับการตั้งชุมชนท่าแร่ในค.ศ.1884 (พ.ศ.2427) ซึ่งเป็นชุมชนคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก โดยการนำของบาทหลวงเกโก มิซซันนารีชาวฝรั่งเศส และครูทัน ครูคำสอนชาวเวียดนาม ที่ได้นำคริสต์ชน 40 ครอบครัว (เป็นชาวเวียดนาม คนท้องถิ่นที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นโป๊ป) ล่องแพข้ามหนองหานมาอีกฝั่งและตั้งเป็นชุมชนท่าแร่ในปัจจุบัน ประเพณีแห่ดาวเกิดจากความเชื่อทางศาสนาในการเฉลิมฉลองการกำเนิดของพระเยซูเจ้า ที่โหราจารย์ได้ตามดวงดาวไปจนพบสถานที่ประสูติ ชาวคริสต์จึงถือกันว่าดวงดาว เป็นสัญลักษณ์แห่งการประสูติในฐานะเป็นพระผู้ช่วยให้รอด จากอดีตจนถึงปัจจุบันประเพณีแห่ดาวมีวิวัฒนาการ 3 ช่วง คือ ยุคดั้งเดิม ยุควิวัฒนาการ และยุคการท่องเที่ยว (2) รูปแบบอัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาว มี 2 ประเภท คือ แห่ดาวแบบดั้งเดิมหรือที่เรียกว่าแห่ดาวมือถือ และแห่ดาวใหญ่หรือขบวนแห่ดาวประกวัด ซึ่งทั้งสองเป็นองค์ประกอบหลักของประเพณีแห่ดาวในปัจจุบัน นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมเสริมที่เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้แห่ดาวเป็นที่รับรู้ (Perception) ของคนภายนอก ซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนกันและกัน จนกลายมาเป็นอัตลักษณ์ของประเพณีแห่ดาวที่มีแห่งเดียวในประเทศไทย (3) ผู้นำชุมชน 3 ประเภท คือ ผู้นำทางสังคม ได้แก่ พระคุณเจ้า ที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณคาทอลิกในมิสซังท่าแร่-หนองแสง และในวัดอาสนวิหารอัครเทวดามีคาแอล ผู้นำทางการเมือง ได้แก่ เทศบาลตำบลท่าแร่ และผู้นำทางธุรกิจ ได้แก่ ผู้ประกอบการในชุมชน มีบทบาทเป็นอย่างมากในการธำรงอัตลักษณ์ของแห่ดาว โดยเป็นผู้กำหนดทิศทาง รูปแบบขั้นตอน และเป็นผู้บริหารจัดการให้กิจกรรมดำเนินไปตามแผนงานที่วางไว้ โดยผสานความร่วมมือกับชุมชน วัด โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (4) การสืบสานประเพณีแห่ดาวเป็นหน้าที่ของสถาบันหลักในชุมชนอันได้แก่ บ้าน วัด และโรงเรียน ที่ต้องเป็นผลจากความร่วมมือในการปลูกฝังคติความเชื่อ ค่านิยม การตระหนักรู้ถึงคุณค่าประเพณีแห่ดาวแก่เยาวชน ผู้อาวุโสต้องเป็นผู้นำในการสร้างความร่วมมือกับภาครัฐ เอกชนและบุคคลภายนอกที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ชุมชนต้องปรับบทบาทของตนเองให้มีความโดดเด่นเป็นแม่ข่ายหลัก ภาครัฐและเอกชนก็ต้องปรับบทบาทตนเองเป็นเพียงผู้สนับสนุน (Supporter) และผู้ประชาสัมพันธ์ (Promoter) อันจะทำให้แห่ดาวดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: บทบาทผู้นำชุมชน การธำรงอัตลักษณ์ ประเพณีแห่ดาว

Abstract

In this research The role of community leaders to an Identity maintenance Stars Parade Ban Tha Rae Tha Rae Sub-district Muang District Sakon Nakhon; aimed to (1) study History and Evolution of Stars Parade Tradition (2) study type of an identity stars parade tradition (3) study The role of community leaders to an Identity maintenance Stars Parade Tradition (4) Presenting a plan for celebrating the right celebrity march by community leaders. The qualitative research by means of in-depth interview, 20 informants, 10 community leaders, 10 community members, 6 community members, outsiders, community members. people then categorize information. analyze data and presented in descriptive form.

The results of the study revealed that (1) The Star of the Stars was formed in 1884 with the establishment of the Community of Minerals, a Christian Catholic community. By the introduction of the goggles. French missionary and Vietnamese teachers The church has 40 families (Vietnamese people). Vietnam, the local people accused of ghouls). Rafting across the nonghua to the other side and the community is the current mineral. The Star Parade is based on Christian faith in celebrating the birth of Jesus. The astrologer follows the star to find the place of birth. Christians are considered to be stars. Is a symbol of birth as the Savior. From the past to the present day, the Star Parade has evolved into three phases: the traditional era of evolution. And the tourism era. (2) There are two types of star identities: a traditional star or a mobile star. And the big star parade or star parade. Both are the main components of the current Stargate tradition. There is also an extra activity that is another factor that causes the star to perception of the outside, which serves to promote each other. It became the identity of the only star in Thailand. (3) There are three types of community leaders, namely, the Monsignor, the spiritual leader of the Catholic Church in Miss Sangang. And in the temple of angels, angels, angels. Political leaders include Tambon Tha Min And business leaders are entrepreneurs in the community. Plays a very important role in the identity of the star. It is the direction. Step pattern And manage the activities to follow the plan. By integrating with the community, schools, temples and related organizations. (4) Celebrating the star traditions is the duty of the main institutions in the community, including temples, temples, and schools to integrate the cooperation in cultivating the beliefs, values, awareness, values, traditions, stars, youth. Seniors must be leaders in collaborating with the government. Private individuals and outsiders who take part in the operation The community needs to adjust its role to be dominant as the main task. The public and private sectors need to adjust themselves to be supporters and promoters that will keep the star in a sustainable way.

Keywords: The role of community Leaders, Identity maintenance, Stars Parade Tradition

บทนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมประเพณีมากที่สุดในโลก เพราะภายในประเทศมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่กระจัดกระจายทั่วไปในแต่ละภูมิภาค คติความเชื่อของคนกลุ่มต่างๆจะเป็นมูลเหตุให้เกิดระบบของการอยู่ร่วมกัน ทั้งยังเป็นรากฐานของวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่มีความแตกต่างกันออกไป หลายวัฒนธรรมประเพณีเป็นที่รู้จักขณะที่มีอีกหลายประเพณีที่กำลังเลือนหายไป เนื่องจากไม่สามารถทรงคุณค่าของตัวเองได้ภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์

ประเพณีที่ยั่งยืนอยู่ได้ล้วนผ่านกระบวนการสร้างเสริมคุณค่าโดยวิธีการปรับ แต่ง เติม ลดทอน บางสิ่งจนกลายมาเป็นอัตลักษณ์ที่สร้างชื่อเสียง ความภาคภูมิใจให้คนท้องถิ่นนั้นๆ สิ่งหนึ่งที่ทำให้คงอยู่ได้คือการเข้ามามีบทบาทขององค์กรภาครัฐและเอกชน ที่นำเอาทุนทางวัฒนธรรมอันเป็นจุดเด่นของแต่ละประเพณีมาตีค่า เสริมราคาในมิติทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างจุดขาย และส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยว การเข้ามาของนักท่องเที่ยวเป็นการนำมาซึ่งเม็ดเงินหมุนเวียนอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากให้ขับเคลื่อนไป เมื่อมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักประเพณีจะกลายเป็นสิ่งดึงดูดงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ชุมชนก็มีศักยภาพในการสร้างสรรค์ แต่งเติมกิจกรรมให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้ทั้งด้านแนวคิดและปฏิบัติการซึ่งเป็นเหตุทำให้รูปแบบประเพณีเริ่มเปลี่ยนไป หลายประเพณีที่ถูกปรับกิจกรรมเพื่อสนองตอบความต้องการด้านการท่องเที่ยวให้มีกิจกรรมเพื่อความบันเทิง กิจกรรมเพื่อความผ่อนคลาย จนในที่สุดประเพณีอันดั้งเดิมกลายเป็นเพียงการแสดงโชว์ที่เน้นกิจกรรมมากกว่า พิธีกรรม ตัวอย่างเช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ จังหวัดยโสธร ที่มีคุณค่าแต่กระพี้ ไม่มีแก่นแท้ ดังคำกล่าวของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ (Koonphol, 2011)

ภายใต้บริบทดังกล่าวชุมชนท่าแร่ ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นชุมชนชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศไทย มีประเพณีที่ดึงดูดคอยยึดเหนี่ยวจิตใจ ฝนความคิด กำลังทรัพย์ และกำลังกายเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนคือ ประเพณีแห่ดาวคริสต์มาส ในวันที่ 24 ธันวาคมของทุกปี ซึ่ง ดาว เป็นสัญลักษณ์แห่งการประสูติของพระเยซูเจ้าและเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ที่โหราจารย์ติดตามดวงดาวไปจนพบสถานที่ประสูติของพระกุมาร ทำให้ชาวคริสต์ถือเอาเป็นสัญลักษณ์ในคติความเชื่อทางศาสนา ในวันดังกล่าวชาวท่าแร่จะนำดาวมาแห่เป็นขบวนรอบชุมชนไปจนถึงวัดอาสนวิหารอัครเทวดามิคาแอลอันเป็นวัดประจำหมู่บ้าน จากนั้นจะมีการแสดงละครเทวดาและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งเป็นสิ่งที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ในอดีตประเพณีแห่ดาวเป็นเพียง วัฒนธรรมชายขอบ ของชุมชนชาวคริสต์ที่อาศัยท่ามกลางวัฒนธรรมพุทธส่วนใหญ่ในพื้นที่ แต่ในปัจจุบันประเพณีแห่ดาวได้กลายมาเป็นหนึ่งภาพลักษณ์ของจังหวัดสกลนครในเวทีการท่องเที่ยว

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาที่มาของประเพณีพร้อมวิวัฒนาการจากอดีตถึงปัจจุบันอันกลายเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งปัจจัยด้านผู้นำซึ่งเป็นหนึ่งในพลวัตการดำรงอยู่ของประเพณีแห่ดาว ที่สามารถช่วงชิงพื้นที่ในการแสดง อัตลักษณ์ให้เป็นที่ยอมรับในกลุ่มวัฒนธรรมกระแสหลักและมีบทบาทเป็นหนึ่งในภาพลักษณ์ใหม่ของจังหวัดสกลนคร และในท้ายที่สุดก็จะทำการนำเสนอแผนการสืบสานประเพณีแห่ดาวที่เหมาะสมกับชุมชนเพื่อใช้ในการอนุรักษ์สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการของประเพณีแห่ดาว
2. ศึกษารูปแบบอัตลักษณ์ของประเพณีแห่ดาว
3. ศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนในการธำรงอัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาว
4. นำเสนอแผนการสืบสานประเพณีแห่ดาว

วิธีการดำเนินการวิจัย

กระบวนการวิจัย (Methodology) ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Document Analysis) สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากนั้นนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่และนำเสนอในรูปการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) มีกระบวนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ บ้านท่าแร่ ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศึกษาประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการประเพณีแห่ดาวจากเอกสาร สัมภาษณ์และการลงพื้นที่สำรวจชุมชน

ขอบเขตด้านระยะเวลา คือ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ.2560 - เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2560

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ (1) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน (2) กลุ่มคนในพื้นที่ 6 คน (3) กลุ่มคนนอกพื้นที่ 4 คน

โดยผู้วิจัย มุ่งศึกษาพัฒนาการที่เกิดขึ้นภายใต้การนำของผู้ชุมชนว่า มีบทบาทและอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการเกิดขึ้นของรูปแบบลักษณะประเพณีแห่ดาวปัจจุบันอย่างไร เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงภายใต้บริบททางสังคม ข้อค้นพบจะถูกนำมาทบทวน วิเคราะห์ ปรับปรุง สรุปอภิปรายผล เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแผนการสืบสานประเพณีแห่ดาวต่อไป

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. ประเพณีแห่ดาว พบว่า เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากการอพยพเข้ามาของชาวเวียดนามที่นับถือคริสต์ศาสนาในพื้นที่จังหวัดสกลนคร เนื่องจากมีความแตกต่างด้านชาติพันธุ์และความเชื่อจากชนพื้นถิ่นการใช้ชีวิตจึงเป็นไปอย่างยากลำบาก ทำให้บาทหลวงชาวเวียต เกโก ตัดสินใจนำกลุ่มคนเหล่านั้นซึ่งมีประมาณ 40 ครอบครัวล่องแพข้ามแม่น้ำหนองหานจากฝั่งตัวเมืองสกลนครมายังอีกฝั่งหนึ่ง ปัจจุบันคือที่ตั้งชุมชนท่าแร่ เมื่อชุมชนชาวคริสต์เวียดนามถูกก่อตั้งขึ้นทำให้มีผู้เข้ารับคริสต์ศาสนาเรื่อยมาทั้งเป็นชาวเวียดนามอพยพและชาวพื้นถิ่นเอง จากความเชื่อทางศาสนานี้ นำมาสู่การเกิดขึ้นของประเพณีแห่ดาว เพราะประเพณีแห่ดาวเป็นประเพณีที่แสดงการต้อนรับ การขอพร การอวยพร ดังให้ผู้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “ประเพณีปีที่แล้วได้พระคุณ พระพร ถ้าใครไปจะได้เป็นเหรียญ ท่านทำให้โดยจะเสกเหรียญแล้วก็ให้มาเป็นพระคุณ พระพร” นอกจากนั้นยังเป็นการรำลึกถึง 1) การกำเนิดขึ้นของพระกฤษณะ ในคำคืนวันที่ 24 2) การที่โหราจารย์ทั้ง 3 เดินทางตามดาวไปจนพบถ้าที่ประสูติของพระกฤษณะ ต่อมาชาวคริสต์จึงถือเอา ดาว เป็นสัญลักษณ์และเชื่อต่อไปอีกว่าดาวเปรียบเสมือนผู้ชี้ทางรอดให้มวลมนุษย์ในโลก ดังนั้นเมื่อถึงคำคืนวันที่ 24 ชาวชุมชนท่าแร่จึงรวมตัวกันแสดงการปฏิบัติบูชาด้วยวิธีแห่ มีดาวเป็นสัญลักษณ์ตัวแทนเหตุการณ์และเป็นตัวแทนความศรัทธาที่มีต่อพระคริสต์เจ้า การแห่จะทำการรอบชุมชนก่อน ดาวที่ใช้ถือในมือนั้น ทำมาจากไม้ไผ่ประดิษฐ์จากนั้นนำเอากระดาษมาแปะให้ดาวมีรูปลักษณะที่สวยงามก่อนจะนำเทียนมาใส่ไว้ตรงกลาง เมื่อถึงวันแห่ มวลชนก็จะนำขบวนเข้ามาเดินแห่รอบโบสถ์ในเวลาพลบค่ำและเข้าไปทำพิธีกรรมทางศาสนาภายในโบสถ์ต่อไป ซึ่งพิธีกรรมเริ่มจากการชมและแสดงละครเทวตาศาปิตท้ายด้วยทำพิธีมิสซาบูชาขอบพระคุณเมื่อพิธีกรรมเสร็จก็เป็นเวลาเย็นที่เย็นคือนพอติ ในทางความเชื่อเวลาที่ประยูรเจ้าประสูติเป็นเวลาเย็นคือนพอติ ดังให้ผู้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “ท่านจะลงมาวันที่ 24 เวลาเย็นคือนพอติ ตามความเชื่อของพวกเรา” เสร็จจากนั้นทุกคนก็จะทยอยกลับบ้านและเริ่มต้นฉลองในเช้าวันนั้นเป็นต้นไป เนื่องจากเป็นวันคริสต์มาสตามปฏิทินทางศาสนาและตามปฏิทินสากล จากอดีตถึงปัจจุบันประเพณีแห่ดาวมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในหลายด้าน ซึ่งช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงนั้นมี 3 ยุคได้แก่ 1) ยุคดั้งเดิม ค.ศ.1884-1981 (พ.ศ.2427-2524) การแห่ดาวเป็นเพียงสัญลักษณ์แทนความเชื่อของคนในชุมชน ดาวที่ถือในมือทำจากไม้ไผ่ แห่รอบชุมชน วัด และเข้าไปทำทำพิธีมิสซา ชมละครเทวตาศา 2) ยุควิวัฒนาการ ค.ศ.1982-2002 (พ.ศ.2525-2545) พระอัครสังฆราชอลเรนซ์ คาโยน์ แส่นพล่ออน ประมุขสำนักมิสซังท่าแร่-หนองแสง เป็นผู้ริเริ่มปรับเปลี่ยนแห่ดาวเพื่อออกสู่สายตาบุคคลภายนอกมากขึ้น โดยคาดหวังให้เกิดความสามัคคีในหมู่คริสต์ชนในเขตการปกครอง เพื่อสนับสนุนงานด้านศาสนาที่มีอยู่ในตัวเมืองสกลนคร และเพื่อเผยแพร่ศาสนาให้เป็นที่รู้จักสำหรับบุคคลภายนอก กระบวนการที่ใช้คือให้ชุมชนท่าแร่และชุมชนในเขตปกครองที่ประสงค์เข้าร่วม ทำการประดิษฐ์ดาวขนาดใหญ่นำมาใส่ในรถกระบะ ตกแต่งดาวและรถขบวนให้สวยงามนำมาแห่ในตัวเมืองสกลนคร ครั้งแรกจัดในปีค.ศ.1982 (พ.ศ.2525) และมีการจัดต่อมาเรื่อยๆ จนกระทั่งปี ค.ศ. 1999 (พ.ศ.2543) ได้ย้ายมาจัดที่ชุมชนท่าแร่และให้บ้านท่าแร่เป็นแม่งานในการจัดงาน 3) ยุคส่งเสริมการท่องเที่ยว ค.ศ. 2003- 2017 (พ.ศ.2546-ปัจจุบัน) หลังจากย้ายสถานที่จัดจากตัวเมืองสกลนครไปเป็นชุมชนท่าแร่ ทำให้หลายกลุ่มเรียกร้องขอให้มีการจัดในตัวเมืองอีกครั้ง ในปีค.ศ.2003 (พ.ศ.2546) นายปรานชัย บวรรัตนปราน ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการในสมัยนั้นได้บรรจุประเพณีแห่ดาวเป็นประเพณีประจำจังหวัดสกลนคร จากนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็ได้เข้ามาสนับสนุน ส่งเสริม เพื่อทำให้เป็นที่รู้จักระดับประเทศ ซึ่ง

การเข้ามาของ ททท. สำนักงานนครพนม เป็นการสร้างบรรทัดฐานใหม่ของประเพณีแห่ดาวให้เกิดขึ้นสำหรับการรับรู้ของคนกลุ่มใหม่และเป็นแรงกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในชุมชน

ผู้วิจัยเห็นว่า ประเพณีแห่ดาวเป็นพื้นที่ศูนย์รวมทางคติความเชื่อ วิถีปฏิบัติ หลักการดำเนินชีวิต ภายใต้ความหลากหลายของชุมชน เนื่องจากท่าแร่มีหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ แต่ละกลุ่มจะมีความแตกต่างในด้านคติความเชื่อ วิถีปฏิบัติเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เมื่อเข้ามาอาศัยขายคาของชุมชนท่าแร่ภายใต้ความเป็นคาทอลิกจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดซึ่งนำไปสู่การเกิดสิ่งใหม่ เช่น วิถีปฏิบัติ การแต่งกาย อาหาร เป็นต้น แต่ยังคงอยู่ภายใต้แก่นคติความเชื่อทางคริสต์ศาสนาอยู่ ดังที่ เออร์วิน ที. แชนเดอร์ส (1958) กล่าวว่า กลุ่มคนหลายๆกลุ่มมารวมกันภายใต้กฎข้อบังคับอันเดียวกันในพื้นที่บริเวณเดียวกัน จะมีความสนใจที่จะสร้างสรรค์ร่วมกัน ทำให้มีพฤติกรรมจะเหมือนกันนั้นมาจากวัฒนธรรมอันเดียวกันที่กลุ่มคนร่วมกันสรรค์สร้างขึ้น

เมื่อเวลาผ่านไปกระแสความเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงตามบริบทโลกภายใต้เงื่อนไขการพัฒนา ทำให้ชุมชนต้องปรับเปลี่ยนเปลี่ยนแปลง เสริมสร้าง ประเพณีแห่ดาวเพื่อความอยู่รอดโดยใช้กระบวนการจัดการ (Management) มาเป็นเครื่องมือ มีองค์กร หน่วยงานรัฐและเอกชนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ องค์ความรู้ และแรงงาน ซึ่งนั่นเป็นการเสริมอัตลักษณ์ ประเพณีแห่ดาวให้เป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลภายนอกและสร้างความภาคภูมิใจในประเพณีให้คนในท้องถิ่น ขณะเดียวกันแท้ของประเพณีก็ยังคงอยู่ครบถ้วน ด้วยเหตุที่ท่าแร่มีอัตลักษณ์ 3 ประการ คือ จิตวิญญาณความเป็นคาทอลิก โบราณสถาน ชุมชน และวัฒนธรรมประเพณี ที่ถึงแม้เปลือกของประเพณีจะถูกเติมแต่ง แก่นแท้ทางความเชื่อก็ยังคงอยู่เพราะมีเสาหลักทางอัตลักษณ์ด้านจิตวิญญาณความเป็นคาทอลิกยังค้ำจุนไว้อยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุตตรา มาลาवाल (2558) ที่ศึกษาเรื่องอัตลักษณ์และการดำรงอยู่ของชุมชนคาทอลิกอาสนวิหารแม่พระบังเกิด บางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าถึงแม้ว่าหลายอย่างในชุมชนจะเปลี่ยนไป แต่หลักศีลธรรมจริยธรรมยังเข้มแข็ง เพราะชุมชนนำคำสอนมาใช้ในการดำเนินชีวิต และภายในชุมชนมีบาทหลวงปกครองซึ่งใช้หลักการอภิบาล (Pastoral Care) ที่เน้นคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ทำให้ชุมชนเข้มแข็งมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนต่างศาสนาอันชาญรับกับแนวคิดศาสนาสัมพันธ์

2. รูปแบบอัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาว พบว่า มีอยู่ 2 ประเภท คือ 1) แห่ดาวแบบดั้งเดิมหรือที่คนในชุมชนเรียกว่าแห่ดาวมือถือ รูปแบบแห่ดาวดั้งเดิม มีดังนี้ ด้านความเชื่อ มีความเชื่อต้องการแสดงออกการรำลึกถึงเหตุการณ์ในวันประสูติพระกุมารเยซู มีสัญลักษณ์เป็นดาว ด้านการประดิษฐ์ดาว จะประดิษฐ์เพียงดาวมือถือที่จะใช้ในการแห่เท่านั้น โดยขั้นตอนการประดิษฐ์จะเริ่มจากการนำไม้ไผ่มาผ่าแบ่งเป็นซี่ 5 คู่ แล้วนำมามัดประสานเป็นรูปดาว 5 แฉก แล้วใช้กระดาษปะรอบดาวให้เว้นช่องว่างไว้ตรงกลางสำหรับใส่เทียน เพื่อใช้ในการจุดในวันแห่ ผู้ทำดาวจะเป็นชาวบ้านแต่ละหลังคาเรือนที่พร้อมใจทำกันเองกับคนในครอบครัว ด้านการจัดการพิธีกรรม ในวันงานจะมีการแห่รอบหมู่บ้านและโบสถ์ซึ่งอยู่ในบริเวณวัดบ้านท่าแร่ จากนั้นจะเข้าไปในโบสถ์หรือศาลาเพื่อดูการแสดงละครเทวดา รอเวลาถึงเที่ยงคืนแล้วทำพิธีมีสชาบูชาขอบพระคุณ เป็นอันเสร็จพิธีในงานประเพณีแห่ดาวดั้งเดิม ในแง่ของการจัดรูปขบวนเพื่อการแห่รอบหมู่บ้านนั้น มิได้มีการจัดการใดๆ คือ หัวขบวนจะเริ่มแห่จากวัดอาสนวิหารอัครเทวดามีคาแอล มีพระคุณเจ้า ชิสเตอร์ นักเรียนคำสอน เดินนำขบวนมาเมื่อผ่านหน้าบ้านของใคร คนในบ้านก็จะออกมาร่วมขบวนแห่และร่วมทำพิธีอื่นๆจนเสร็จ 2) แห่ดาวใหญ่หรือขบวนแห่ดาวประกวด จะเกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงยุควิวัฒนาการจนถึงยุคการท่องเที่ยว แห่ดาวประเภทนี้จะมีความแตกต่างไปจากแห่ดาวดั้งเดิมคือ ด้านคติความเชื่อ แก่นแท้ของประเพณียังคงเดิม แต่ที่เพิ่มเติมขึ้นมาคือเพื่อจุดประสงค์ทางการท่องเที่ยว ที่ต้องการดึงดูดนักท่องเที่ยวอันเป็นการเปิดชุมชนแสดงตัวตนให้กับกลุ่มคนภายนอกได้รู้จัก ด้านการประดิษฐ์ดาว เนื่องจากดาวที่จะใช้เป็นดาวขนาดใหญ่ปัจจุบันมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.50 เมตรซึ่งเป็นเกณฑ์การสร้าง ทำให้ชาวบ้านต้องเปลี่ยนวัสดุใหม่ คือ ใช้เหล็กในการทำโครงดาว ในยุควิวัฒนาการยังคงเป็นดาวใหญ่ 5 แฉกอยู่ เมื่อเข้าสู่ยุคการท่องเที่ยวดาวมีความแปลกใหม่มากขึ้นคือ มีแฉกมากกว่า 5 แฉก ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประดิษฐ์ ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “เท่าที่เห็นบางบ้านมี 5 แฉก บางบ้านมากกว่า 5 แฉก เป็นดาวอะไรก็ได้ แล้วแต่จะทำ มีความหมายคือ เป็นจินตนาการว่าทำแบบนี้มันสวย ถ้ามีแฉกเล็กๆ ขึ้นมาอีกมันจะสวย แพงด้วย” จากนั้นกระดาษที่นำมาปะ จะใช้กระดาษสี ผ้าใบที่มีสีสันต่างๆ โฟมหรือผ้า เป็นต้น ส่วนตรงกลางจะใช้ฟีนอลิกหลายสีมาใส่ไว้เพื่อความสวยงาม จากนั้นนำไฟวิทยาศาสตร์มาประดับรอบดาวให้สว่างเต็มไปด้วยสีสันงดงาม นำดาว

ขึ้นมาตั้งด้านหลังรถกระบะ จากนั้นประดับตกแต่งรถขบวนด้วยดอกไม้ แสงไฟ ประดับผ้า หรือแม้แต่การประดิษฐ์องค์ประกอบเสริมเข้าไปในรถขบวน เช่น ถ้ำแม่พระ กวาง แกะ สวนเอเดน ต้นคริสต์มาส หรือสร้างที่นั่งขนาดเล็กให้เทวดาเด็ก ขานคารอสั่น เพื่อโปรยขนมแจกผู้คนในงาน นอกจากนั้นยังมีดาวหาง หรือดาวขนาดกลางที่ชาวบ้านนิยมทำขึ้นเพื่อประดับตกแต่งภายในบ้านอันเป็นการขานรับเทศกาลที่กำลังจะมาถึง ทุกบ้านจะประดับตกแต่งด้วยดาวหางพร้อมแสงไฟที่หลากหลายไม่แพ้ดาวใหญ่ ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “ดาวหางจะใช้ประดับบ้านมีขนาดไม่เกิน 1.50 เมตร เขาจะให้งบสร้างดวงละ 1,000 บาท” ด้านการจัดการพิธีกรรม ชุมชนชนท่าแร่เป็นแม่งานหลักนับตั้งแต่ปี.ศ.1999 (พ.ศ.2543) เป็นต้นมา ทำให้การแห่มี 2 รอบ คือ แห่ในชุมชนท่าแร่ มีริ้วขบวนรถดาวใหญ่ของชุมชนท่าแร่และชุมชนใกล้เคียงประมาณ 60 คัน วันที่ 24 จะมีการแห่รอบชุมชนและวัดบ้านท่าแร่ก่อน แล้วมาจอดแสดงบริเวณศาลามาร์ติโน ชาวคริสต์ตั้งก็จะเข้าไปชมการแสดงละครเทวดา และร่วมชมการร้องเพลงประสานเสียง ปิดท้ายด้วยการทำพิธีมิสซา ปัจจุบันจะทำมิสซา ก่อนเที่ยงคืนเพราะมีเหตุทำให้ต้องปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “แต่ก่อนจะเคร่งคัด มิสซา 6 มุม ตรีซัง แสดงว่ากิจกรรมแห่ดาวเสร็จแล้วก็มาต่อด้วยมิสซาต่อด้วยรำเทวดาต้อนรับพระกุมารทรงบังเกิด รำประวัติ ที่นี้เด็ก ๆ ไม่ค่อยไป ผู้ใหญ่ก็ไม่ค่อยไป เลยเลื่อนมาประมาณ 2-3 มุม คนมาร่วมเยอะขึ้น” เมื่อเสร็จก็ชมงานมีกิจกรรมเสริมที่จัดแสดงจากภาครัฐและเอกชนจำนวนมาก แห่ดาวที่สำนักมิสซังท่าแร่-หนองแสง ซึ่งอยู่ในพื้นที่เทศบาลเมืองจังหวัดสกลนคร ส่วนใหญ่จะทำการแห่ วันที่ 25 ซึ่งในวันดังกล่าวจะมีรถขบวนกว่า 200 ดวงจากชุมชนชาวคริสต์จังหวัดนครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์ ซึ่งอยู่ในเขตการปกครองของมิสซังท่าแร่-หนองแสงเข้าร่วม ทำให้แห่ดาวมีความยิ่งใหญ่ ขบวนรถทั้งหมดจะแห่เรียงเป็นขบวนรอบตัวเมืองสกลนคร ก่อนจะมุ่งหน้ามายังสำนักมิสซัง ในบริเวณพื้นที่โรงเรียนเซนโยเซฟ สกลนคร จากนั้นจะจอดแสดงให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมพร้อมกับประกาศผลการประกวด ซึ่งเป็นรางวัลแห่งเกียรติและศักดิ์ศรีของแต่ละชุมชนที่เข้าร่วม มีกิจกรรมเสริม นิทรรศการ ร้านค้าขายของที่ระลึก ชุมดาวประดับสำหรับไว้ถ่ายภาพและทำกิจกรรม DIY แห่ดาวทั้ง 2 ประเภทนี้ดูเหมือนจะเป็นคนละส่วนแต่ถูกนำมารวมกันเป็นหนึ่งเกิดเป็นอัตลักษณ์ประเพณีที่มีแห่งเดียวในประเทศไทย

ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ประเพณีแห่ดาวมีการเปลี่ยนแปลงนั้น เนื่องจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีวิสัยทัศน์ที่กว้างขวางอันเกิดจากประสบการณ์การเข้าร่วมพิธีกรรมของท้องถิ่นอื่นโดยเฉพาะในยุโรป ทำให้ได้แนวคิดนำมาปรับใช้เพื่อขานรับพันธกิจใหม่ทางศาสนจักรโรมันอันมีพระสันตะปาปาประกาศใช้คือแนวคิดศาสนสัมพันธ์ ในช่วงต้นของยุควิวัฒนาการ กระบวนนำมาประยุกต์ใช้ของพระสังฆราชคายน์ค่อนข้างเสี่ยง เพราะในยุคสมัยนั้นคริสต์ศาสนาโดยเฉพาะท่าแร่เป็นชุมชนปิด คือยังไม่มีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนรอบข้างเท่าใดนัก เนื่องจากคติความเชื่อเดิมที่ยังคงฝังติดอยู่ทำให้การทำกิจกรรม ประเพณีต่างๆ แม้กระทั่งการดำเนินชีวิตจะวนเวียนอยู่ภายในชุมชนเท่านั้น ขณะเดียวกันชุมชนชาวพุทธแวดล้อมก็ยังไม่เปิดกว้างพอที่จะยอมรับความแตกต่างได้ ทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายตั้งแง่อคติต่อกัน และนี่คือกำแพงที่พระคุณเจ้าคายน์ต้องเผชิญ นับเป็นงานที่หนักเพราะในครั้งแรกที่จัดก็เกิดคำถามจากชาวคริสต์และชาวพุทธในเมืองถึงความคุ้มค่าและประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ถึงอย่างนั้นท่านก็สนับสนุนให้มีการจัดแห่ดาวใหญ่ขึ้นในปีต่อมา ถือเป็นความชาญฉลาดของท่านเพราะการทำเช่นนี้ถือเป็นการปฏิบัติซ้ำ (Repetition) อันเป็นแนวทางในการนิยามความหมายของประเพณีแห่ดาวเสียใหม่ ที่ไม่ใช่เพียงรักษาศรัทธาเดิมไว้แต่เป็นการสนับสนุนให้เกิดศรัทธาใหม่ขึ้นในคนกลุ่มอื่น ขณะที่ยุคการท่องเที่ยวเป็นการเข้ามามีบทบาทของภาครัฐเพื่อต่อยอดแนวคิดยุคเดิมโดยการประดิษฐ์กิจกรรมเสริมขึ้นมา การเข้ามาของรัฐนั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงการจัดการ คือมีหลักกฎเกณฑ์ มีการแข่งขัน ซึ่งถือเป็นเส้นแบ่งสู่ความเป็นสมัยใหม่ เป็นการยกระดับให้ยิ่งใหญ่เพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว โดยการลดทอนเพิ่มบางกิจกรรมเข้าไป ขยายวันจัดงานในแต่ละปี ทำให้เทศกาลมีความยิ่งใหญ่สืบต่อมา ดังที่ Eric Hobsbawm (1983, p. 4) กล่าวว่า ประเพณีประดิษฐ์ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ปรับเปลี่ยนวิถีประเพณีเก่าที่ขาดคุณสมบัติที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทสังคมขณะนั้น โดยการสร้าง ผลิตภัณฑ์ และปรับเปลี่ยนระบบคุณค่า ที่อ้างอิงวัตถุโบราณ (Ancient Material) เพื่อรับใช้บริบทสังคมที่กำลังเผชิญ สำหรับประเพณีแห่ดาวท่าแร่ดั้งเดิมที่แห่เพียงภายในชุมชนโดยใช้ดาวไม้ไผ่ เคลื่อนตัวด้วยระบบทุนนิยมและกระแสการท่องเที่ยว ทำให้แห่ดาวถูกนำมาใช้ด้วยความพยายามผลิตใหม่ทางวัฒนธรรม ผลิตซ้ำและปรับระบบคุณค่าให้สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตา ชิตบัณฑิตย์ (2543) เรื่อง ประเพณีประดิษฐ์ การเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวเชิงโยธยาหาดิของสังคมไทย กรณีศึกษา งานวิถีไท ภูมิปัญญาเพื่อการ

พึ่งตนเองและงานสงเคราะห์วัดโพธิ์ท่าเตียน พบว่า การขายสินค้า สร้างจุดต่าง เป็นการนำภูมิปัญญามาสร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อตอบสนองความต้องการที่แปลกใหม่ กรณีของประเพณีแห่ดาวท่าแร่ก็เช่นเดียวกัน การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกิจกรรมอันเกิดจากรัฐและเอกชนจะเป็นการสนับสนุนให้เกิดรูปแบบประเพณีใหม่ขึ้นเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่จะไปเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่นให้มีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น

3. บทบาทผู้นำชุมชนในการธำรงอัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาว พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีบทบาทเด่นชัดมี 3 ประเภท คือ 1) ผู้นำทางสังคม ได้แก่ พระสังฆราชซึ่งเป็นผู้ปกครองมิสซังท่าแร่-หนองแสง และเจ้าอาวาสวัดอาสนวิหารอัครเทวดามีคาแอล เนื่องจากชุมชนคาทอลิกบาทหลวงจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก เพราะในแต่ละสัปดาห์คนในชุมชนจะต้องไปร่วมพิธีกรรมในวัด มีการสวดมนต์สรรเสริญ ร้องเพลง ฟังคำสอน และอื่นๆ อันเป็นการเน้นย้ำถึงหลักปทัสฐาน (norms) ของชุมชน หากมีการละเมิดสังคมจะเป็นผู้ตัดสินโดยใช้บทลงโทษทางสังคม (Social Sanction) ลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งผู้ที่อยู่บนสุดของระบบนี้คือ พระสังฆราช ประเพณีแห่ดาวก็เช่นเดียวกัน คือ มีพระสังฆราชและเจ้าอาวาสวัดท่าแร่เป็นผู้นำสารมาประกาศให้ชุมชนรับทราบ สารดังกล่าวประกอบด้วย เนื้อหาความสำคัญของประเพณี หลักคติความเชื่อ การสื่อความหมายหลักเกณฑ์การแสดงออก ซึ่งต่อมาเป็นแนวทางการกำหนดรูปแบบประเพณีตามแนวทางของศาสนา นอกจากนั้นบทบาทอีกประการหนึ่งเมื่อยุคการท่องเที่ยวเข้ามา คือการนำขบวนแห่ดาวรอบชุมชน รอบวัดและเป็นผู้นำประกอบพิธีกรรมในช่วงงานประเพณี 2) ผู้นำทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าชุมชน บุคคลเหล่านี้จะมีบทบาทด้านการปฏิบัติการ เป็นผู้นำพาชาวบ้านปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายช่วงเทศกาล ก่อนถึงวันงานต้องพาชาวบ้านจัดเตรียมงานทั้งหมด ประดิษฐ์ดาวเล็กดาวใหญ่ จัดเตรียมอาคารสถานที่ ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “หน้าที่ผมก็ทำทั้งหมด ทั้งทำดาว ทั้งเป็นคณะกรรมการ ทำส่วนร่วม เขาเอาเงินมาชุมชนไหนทำไมได้เราก็คงไปช่วย เพราะมีชุมชนที่ทำไมได้อยู่ หมู่บ้านของผมอยู่หมู่ 1 มีอยู่ 5 ชุมชน ดาวจะมีอยู่ 5 ดวง แต่ประธานชุมชนทำไมไม่เป็น ผมก็ต้องเอาดาวมาทำแทน เราต้องไปช่วย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเทศบาล หน่วยงานที่สนับสนุน” ในวันงาน หน้าที่ของผู้นำเหล่านี้คือ เป็นผู้นำพาขบวนแห่เข้าร่วมพร้อมทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมคณะกรรมการการจัดงาน แต่ละคนจะมีหน้าที่ปฏิบัติต่างกันไป เช่น ทำหน้าที่เป็นหัวหน้า อพพร. เป็นผู้ประสานงานกับตำรวจจราจร เป็นผู้นำในการต้อนรับแขกคนสำคัญที่มาร่วม เป็นต้น เมื่อเสร็จงาน กลุ่มผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้ก็จะพาชาวบ้านจัดเก็บอาคาร สถานที่ สิ่งของ เพื่อให้ชุมชนเข้าสู่ภาวะปกติเช่นเดิม ต่อมาคือผู้นำทางการเมือง ได้แก่ เทศบาลตำบลท่าแร่ ซึ่งเป็นแม่งานหลักในประเพณีแห่ดาว บทบาทของเทศบาลคือเป็นผู้ทำโครงการของงบประมาณสนับสนุนและกำหนดแผนงาน โดยเชิญทุกภาคส่วนเข้าร่วมประชุมวางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการ แบ่งหน้าที่ ในวันงานเทศบาลจะเป็นเพียงผู้คล้อยตามกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ช่วงของการแห่เทศบาลจะเป็นผู้รับสมัครขบวนรถดาวใหญ่ที่ประสงค์จะเข้าร่วมแห่และร่วมประกวด ทั้งยังเป็นผู้เรียงลำดับขบวนก่อนทำการแห่ 3) ผู้นำทางธุรกิจ ได้แก่ เจ้าของกิจการร้านค้าในชุมชน เป็นผู้นำอีกกลุ่มที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ ในช่วงเทศกาลจะมีบทบาทในด้านการสนับสนุน (Supporter) เป็นหลักในด้านทุนและแรงงาน กล่าวคือ ในบางปีที่ต้องการจัดงานต้องดำเนินการก่อน เช่น การทำดาวใหญ่และขบวนแห่ซึ่งต้องใช้งบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ขณะที่งบกลางจากเทศบาลยังไม่อนุมัติชาวบ้านก็ต้องหาเงินออกมาก่อน ซึ่งแหล่งทุนเหล่านั้นก็มาจากเจ้าของธุรกิจในชุมชน ที่ยอมให้สินเชื่อก่อนยังไม่คิดดอกเบี้ย เมื่องบกลางอนุมัติชาวบ้านก็นำมาคืนให้กับเจ้าของธุรกิจในชุมชน ที่ยอมให้สินเชื่อและยังไม่ได้คิดดอกเบี้ย เมื่องบกลางอนุมัติชาวบ้านก็นำมาคืนให้กับเจ้าของธุรกิจในชุมชน นอกจากนั้นเจ้าของธุรกิจยังร่วมบริจาคสมทบทุน เนื่องจากมีการระดมเงินจากผู้มีจิตศรัทธาเพื่อนำมาใช้จ่ายเพิ่ม เพราะบางปีงบประมาณส่วนกลางไม่เพียงพอ ต้นทุนการผลิตวัสดุอุปกรณ์มีราคาสูงขึ้น ชาวบ้านจึงใช้วิธีดังกล่าวในการแก้ปัญหา ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า เราไปขอยืมเงินจากร้านค้าเขามาก่อน เพราะงบยังไม่ออก หรือบางปีค่าใช้จ่ายมากกว่าเงินที่เทศบาลให้มา เราก็ต้องขอรับบริจาคเพิ่ม ในแง่ของแรงงานเจ้าของธุรกิจจะลงไปร่วมจัดเตรียมสถานที่พร้อมชาวบ้านคนอื่น เพราะประเพณีแห่ดาวก็เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตเขาเช่นกันในฐานะชาวคริสต์ ภายในบริเวณบ้านก็จะจัดเตรียมให้สวยงามประดับตกแต่งด้วยดาวหางพร้อมแสงสีเพื่อต้อนรับเทศกาลเช่นเดียวกับบ้านหลังอื่น ในวันแห่ก็จะเข้าร่วมทำพิธี

ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้นำทั้ง 3 ประเภทมีบทบาทสูงในการบูรณาการความคิดแบบทันสมัยใช้การจัดการเข้าไปเป็นเครื่องมือในการเสริมอัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาวให้โดดเด่น โดยการสร้างคุณค่าให้กับกิจกรรมเสริม ทำให้กิจกรรมใหม่มีคุณค่าและมูลค่า

นับเป็นรูปแบบอัตลักษณ์ใหม่ที่เกิดในการรับรู้ (Perception) ของผู้คน อันเกิดจากทัศนคติ วิสัยทัศน์ผู้นำที่มีอยู่ในตัว อีกทั้งเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากคนในชุมชน การเห็นชอบในด้านการจัดงานของผู้นำทั้ง 3 มีส่วนทำให้แห่ดาวได้รับการสนับสนุนมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าผู้นำทั้ง 3 มีศักยภาพสูงในมิติการจัดการ สอดคล้องกับแนวคิดของ สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2537) ที่กล่าวว่า บุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับในแง่ของการคิดกับการปฏิบัติจริงตามสิ่งที่พูด อันจะก่อให้เกิดความเชื่อถือแก่ชาวบ้านทั้งในชุมชนและภายนอกชุมชน เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของราชการ องค์กรพัฒนา เอกชนและสถาบันการศึกษา

ปัจจุบันประเพณีแห่ดาวมีลักษณะเป็นรูปแบบการจัดการวัฒนธรรม (Cultural Management) อย่างเป็นระบบ มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบกลายเป็น ผู้จัดการทางวัฒนธรรม (Cultural Organizer) ซึ่งก็คือเทศบาลตำบลท่าแร่ มีผู้สนับสนุน (Supporter) คือภาครัฐและเอกชน และมีประชาสัมพันธ์ (Promoter) ได้แก่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำงานในระบบแบ่งงานกันทำ (Division of labor) โดยจะถูกกำหนดขึ้นในการประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดหน้าที่ก่อนเริ่มงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายร่วมซึ่งถือว่าเป็นการผสานความต่างด้านการจัดการนำมาใช้เพื่อชูประเพณีแห่ดาวให้โดดเด่น อันเป็นผลงานชิ้นเอกของผู้นำทั้ง 3 ที่ได้แสดงศักยภาพความเป็นผู้นำของตนออกมา ถึงแม้ผู้นำทั้ง 3 จะเป็นปัจเจกบุคคลและองค์กร แต่ก็สามารถแสดงบทบาทได้อย่างเต็มที่ในเรื่องการส่งเสริมให้ความรู้ ถ่ายทอดแก่ชุมชน สร้างสามัคคี ประสานงาน เตรียมทรัพยากรให้พร้อม แก้ปัญหาท้องถิ่น และบริการ ตามแนวคิดของ วิรัตน์ สมตน (2527) ทั้งนี้เพื่อรักษาขนบธรรมเนียมชุมชนให้คงอัตลักษณ์ต่อไป

4. การสืบสานประเพณีแห่ดาว พบว่า ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่แสดงทัศนะเป็น 2 ประการคือ 1) ปลุกฝัง ไปยังกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยการปลุกฝังแนวคิดทัศนคติ ความเชื่อทางศาสนา ให้หยั่งรากฝังไว้ในใจของเด็ก กระบวนการเริ่มตั้งแต่สนับสนุนให้เด็กไปเรียนคำสอนทุกเช้า ในระยะแรกอาจมีการบังคับบ้าง แต่เมื่อทำเป็นประจำกระทั่งเด็กรู้สึกว่าเป็นกิจวัตร เขาจะไปทำกิจกรรมนั้นๆด้วยความเต็มใจ ซึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ผู้ใหญ่คาดไว้ ดังผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า เรา ก็ปลุกฝังไปตั้งแต่ตรงนี้ เวลาเข้าอายุประมาณ ป.4 ก็ต้องได้ไปวัดพาไปเรียนคำสอนทุกวัน มันก็ปลุกฝัง" เมื่อเด็กเหล่านั้นได้รับรู้ถึงคำสอน ความสำคัญของประเพณีศาสนา จะมีการตระหนักถึงคุณค่าอันมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและนำมาซึ่งแบบแผนการดำเนินชีวิตในอนาคต เมื่อถึงเทศกาลแห่ดาว เมื่อเด็กตระหนักถึงคุณค่าประเพณี การแสดงสัญลักษณ์การรำลึกผ่านดาว เขาจะมีความกระตือรือร้น มีแรงจูงใจ ในการเข้าร่วมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามวัย เช่น การประดิษฐ์ดาว การแห่ดาว การเข้าร่วมชม และแสดงละครเทวดา การเข้าร่วมประกอบพิธีมิสซา แม้กระทั่งกิจกรรมเสริมที่จัดเตรียมไว้ ซึ่งถือเป็นก้าวที่สำคัญในการสืบสาน เพราะเมื่อเด็กรู้จักตัวตนและรากเหง้าของตัวเอง รูปแบบประเพณีแห่ดาวจะต้องได้รับการสืบต่ออย่างแน่นอน 2) ปฏิบัติด้วยตนเอง ประเพณีแห่ดาวเป็นกิจกรรมประสานความร่วมมือส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน แม้จะมีกิจกรรมอื่นที่สำคัญก็จะต้องหาเวลาเข้าร่วมให้ได้ เพราะการเข้าร่วมเป็นการแสดงให้เห็นถึงศรัทธาที่มีต่อศาสนา โดยผู้นำชุมชนจะเป็นผู้นำพาชาวบ้านร่วมทำกิจกรรมทุกประเภท ฉะนั้นชาวบ้านจึงต้องร่วมให้ได้มากที่สุดอันจะเป็นการสืบต่อประเพณีต่อไป เพราะการเข้าร่วมเป็นการปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่างแก่เยาวชน ในรูปแบบของอัตลักษณ์ถูกต้องดังงามที่จะเป็นบรรทัดฐานในอนาคต นอกจากนั้นการเข้าร่วมยังเป็นการตอกย้ำให้ศรัทธาที่มีอยู่แล้วในใจ มีความแน่วแน่ มั่นคงมากขึ้นด้วยการผลิตซ้ำซึ่งคุณค่าและการปฏิบัติ สุดท้ายจะด้วยความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม หากคนในชุมชนเข้าร่วมทุกครั้งจะเป็นการรักษาธรรมเนียมปฏิบัติโดยพลตินัย ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวต่อไปอีกว่า ทั้งหมดนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องช่วยกันทั้งคนในและคนนอก คนในหมายถึงชุมชนท่าแร่ซึ่งประกอบด้วยหน่วยย่อย 4 หน่วย ได้แก่ บ้าน หมายถึงชาวบ้านที่ต้องทำหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกในชุมชน เข้าร่วมประเพณีทั้งในฐานะผู้จัดการที่มีส่วนรับผิดชอบงานและในฐานะคริสต์ศาสนิกชนที่มีศรัทธา พร้อมกับสร้างบรรยากาศรักษาคุณค่าของประเพณีให้แก่นักท่องเที่ยวคงปรากฏ วัด หมายถึงองค์กรทางศาสนามีนักบวชและพระสังฆราชเป็นผู้นำ ต้องส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มที่ พร้อมกับหนักแน่นมั่นคงด้านแนวทางประเพณี หากมีความฝ่าฝืนทางประเพณีเกิดขึ้น ต้องยับยั้งและดึงกลับมาสู่รากเหง้าที่ดั้งเดิม ต้องไม่หลงไปตามคตินิยมนิยม ต้องพยายามคงบทบาทการเป็นผู้นำในประเพณีแห่ดาวไว้ให้ได้ โรงเรียน เป็นหน่วยย่อยของชุมชนที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการสืบสานประเพณีแห่ดาว เพราะโรงเรียนทั้งหมดในเขตชุมชนท่าแร่ เป็นโรงเรียนรัฐที่มีหลักสูตรท้องถิ่นสอดแทรก ซึ่งเป็นหลักสูตรเกี่ยวกับศาสนา โรงเรียนจะนำเด็กมาเรียนคำสอนตั้งแต่ ป.1-ป.6 ทุกสัปดาห์มีครูเป็นผู้นำ ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า เด็กตั้งแต่ ป.1-ป.6 ทางวัดจะเอาเข้า

มาเรียนคำสอนทุกเช้า เพื่อซึมซับ ไม่นานก็จะไปตาม” หลักสูตรศึกษาประเพณีท้องถิ่นก่อนจะถึงเทศกาล โรงเรียนจะมีการสอนให้เด็กได้รู้ถึงคุณค่า ความสำคัญของประเพณี พร้อมกับให้สร้างสิ่งประดิษฐ์ อาทิเช่น ดาว ในช่วงโม่งเรียน จากนั้นจะกำหนดให้เด็กเข้าร่วมพิธีกรรมอันเป็นนโยบายการศึกษาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมอันเป็นอย่างดียิ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการสืบสานที่เห็นผลได้อย่างชัดเจน เทศบาลตำบลท่าแร่ เป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาท ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐกับประชาชน ดังนั้นเทศบาลจึงมีพันธกิจนำความเป็นชุมชนเสนอให้รัฐได้ทราบ จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาส เพื่อจะได้นำไปกำหนดนโยบายพัฒนาต่อยอดได้ถูกจุด เช่นเดียวกันประเพณีแห่ดาว เทศบาลมีพันธกิจส่งเสริมงานด้านศาสนาอยู่ ทุกปีจึงมีการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณเพื่อจัดงานอันเป็นการเชิดชู ส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่นให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นแม่งานหลัก เทศบาลยังคงให้เกียรติกับทางวัดเป็นประการสำคัญ เพราะหากเทศบาลจะจัดกิจกรรมใด ๆ เสริมเข้ามา ต้องได้รับความเห็นชอบจากทางวัดหรือสภาวัดด้วย ด้วยเหตุนี้จึงถือเป็นจุดแข็งท่าแร่เพราะใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นกลไกขับเคลื่อนโดยใช้แนวทางศาสนาเป็นหลัก บุคคลภายนอก เป็นปัจจัยหนึ่งในการสืบสานประเพณีแห่ดาว ในที่นี้หมายถึง ภาครัฐ ที่ต้องให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานยังคงเอกลักษณ์ความยิ่งใหญ่ สวยงามต่อไป ประกอบด้วย วัฒนธรรมการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสกลนคร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครพนม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร หน่วยงานเหล่านี้จะสนับสนุนด้านงบประมาณ กิจกรรม ประชาสัมพันธ์ ประสานงาน สร้างเครือข่าย ให้องค์ความรู้ ซึ่งเป็นการเสริมอัตลักษณ์แห่ดาว ภาคเอกชน ก็มีส่วนขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน เพราะการเข้ามาของเอกชนทำให้การท่องเที่ยวมีสีสัน มีกิจกรรมซื้อขายสินค้า เกมส์ ของที่ระลึกซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ไม่น้อย ส่วนนักท่องเที่ยวก็เป็นปัจจัยสืบสานประเพณีแห่ดาวอีกประการหนึ่ง เพราะหากไม่มีนักท่องเที่ยวการจัดงานก็ถือว่าประสบความสำเร็จล้มเหลว ประเพณีแห่ดาวนั้น ตรงกันข้าม ในแต่ละปีตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 เป็นต้นมา นักท่องเที่ยวมีจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีตัวชี้วัดคือ พาหนะของนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณมากเกินความคาดหมาย ทำให้ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขแผนงานในปีต่อมา การเข้ามาของนักท่องเที่ยวแสดงให้เห็นว่า คนภายนอกรู้จักประเพณีแห่ดาวและชุมชนท่าแร่มิติของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมพร้อมกับต้องการที่จะเข้าร่วม ถือเป็นความสำเร็จของผู้จัดงาน เพราะเมื่อนักท่องเที่ยวกลับไปก็มีการบอกต่อทำให้ประเพณีแห่ดาวเป็นที่กล่าวถึงในวงกว้างขึ้นไปอีก

ผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนการสืบสานประเพณีแห่ดาว ชุมชนต้องเป็นแม่งานหลักในการกำหนดทิศทางของประเพณีว่าจะให้เป็นไปในทิศทางใด มีองค์ประกอบใดบ้าง สื่อความหมายอย่างไร ขณะที่หน่วยงาน องค์กรต่างๆ เป็นเพียงผู้สนับสนุนส่งเสริม ทำหน้าที่ในการเป็นที่เลี้ยงเท่านั้น เพราะเมื่อใดที่ชุมชนสูญเสียบทบาท ความภาคภูมิใจ การเห็นคุณค่าประเพณีจะค่อย ๆ เลือนหายไป จากนั้นความสำคัญจะถูกตีความหมายใหม่ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการเห็นกระพริบที่เกินกว่าแก่แท้ ดังนั้นเพื่อให้แห่ดาวยังคงดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนชุมชนต้องเป็นผู้นำ ในระดับหน่วยย่อยของชุมชนต้องมีการบวนการผลิตซ้ำทางคติความเชื่อ เพื่อให้คนในชุมชนทุกเพศวัยได้ตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ ของประเพณีอันเป็นการทำความเข้าใจตนเอง นำไปสู่การให้คุณค่าความสำคัญที่ไม่อาจมองข้ามการเป็นส่วนหนึ่งของประเพณี ทำให้เกิดความร่วมมือในด้านต่างๆ เช่น การสืบทอดภูมิปัญญา การสร้างเครือข่าย การเผยแพร่องค์ความรู้ ตามทัศนะของ บุษบา กิตติจันทโรภาส (2554) ปฏิบัติอย่างเป็นทางการ หมายถึง ใช้แนวคิดการจัดการอันเป็นแนวคิดของโลกนิยมเข้ามาเป็นเครื่องมือในการเสริมอัตลักษณ์ โดยใช้องค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ประสบการณ์ของชุมชนมาประกอบกันสร้างแบบแผนประเพณีแห่ดาวให้สอดคล้องกันหลักการทางศาสนา สื่อความหมายให้ตรงกับคติความเชื่อมากที่สุด ปฏิบัติอย่างมีพิธีกรรม หมายถึง ลดทอน แต่งเติมกิจกรรมอื่นๆได้ แต่พิธีกรรมทางศาสนาในวันแห่ดาวจะทำให้ผิดเพี้ยนไปจากเดิมไม่ได้ เพราะเป็นหนึ่งในหัวใจของประเพณี พร้อมกับนำกำหนดการมาใช้เพื่อเรียบเรียงกิจกรรมให้ดำเนินไปเป็นขั้นตอนตามแผนงาน

กล่าวโดยสรุปประเพณีแห่ดาวจะสืบสานต่อไปได้ต้องอาศัยปัจจัย 2 ส่วนคือ ทรัพยากรมนุษย์และระบบการจัดการสมัยใหม่ นำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างและเพิ่มคุณค่า จัดหาทุนการสนับสนุน อันจะเป็นการสร้างบรรทัดฐานใหม่เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาวให้ยิ่งใหญ่ที่โดดเด่น พร้อมทั้งจะดำรงอยู่และสืบสานต่อไปได้ภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลง

สรุปผล

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเพณีแห่ดาวจะเป็นหนึ่งในประเพณีที่ได้รับการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสาน จากชุมชน รัฐและเอกชนในปัจจุบัน ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรงเช่นนี้ก็เสี่ยงต่อการสูญเสียดุลยภาพได้เช่นกัน หากยังมุ่งพัฒนาเพียงกิจกรรมให้มีความหลากหลายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เป็นเพียงเปลือกนอกของประเพณี รูปแบบที่เปลี่ยนไปให้เห็นได้ชัดของประเพณีแห่ดาวในช่วงเวลาที่ผ่านมามี คือ นำเทคโนโลยีเข้ามาประกอบ มีการแห่และประกวด มีการเสริมเติมแต่งกิจกรรม รื้อขบวน ดังนั้นการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสานรากเหง้าเดิม คือหลักคติทางศาสนา วิถีชีวิตแบบคาทอลิก ให้มีความมั่นคงแข็งแรงจะยิ่งยืนยันว่าโดยวิธีการปลูกฝังให้ตระหนักรู้คุณค่าความสำคัญและนำมาปฏิบัติในวิถีชีวิต มีผู้นำชุมชนทั้ง 3 เป็นแกนนำประสานสร้างความร่วมมือ สร้างเครือข่าย ขยายองค์ความรู้ให้กว้างขวาง รัฐและเอกชนอันเป็นบุคคลภายนอกจะต้องปรับบทบาทตนเพื่อสนับสนุนให้เกิดความยั่งยืนด้วยการทำหน้าที่เสมือนเป็นพี่เลี้ยง

เอกสารอ้างอิง

- สนธยา พลศรี. (2547). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร.
- อนุตตรา มาลาवाल. (2558). **อัตลักษณ์และการดำรงอยู่ของชุมชนคาทอลิกอาสนวิหารแม่พระบังเกิด บางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม**. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุษบา กิตติจันทโรภาส. (2554). **เทียนพรรษา รูปแบบการจัดการเพื่อสร้างความร่วมมือในการสืบสานประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี**. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สายชล แก้วบริสุทธิ. (2556). **เทศกาลกินเจ พื้นที่ประดิษฐ์เพื่อการท่องเที่ยว**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- Hobsbawm, Eric and Ranger, Terrence. (1983). **The Invention of Tradition**. Cambridge: Cambridge University press.
- Cohen, J.M. and N.T. Uphoff. (1981). **Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**. Cornell: Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Ranger, Terence.(1993). **The Individual, Consumption Culture and the Fate of Community**.

RCIM
เปิดรับสมัครในทันที

รับสมัครนักศึกษาใหม่
บริหารธุรกิจ - รัฐประศาสนศาสตร์

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
(มหาวิทยาลัยขวอรัฐ)

สาขา
หัวหิน

ปริญญาโท
MBA & MPA

ปริญญาเอก
DBA & DPA

<http://www.rcim.in.th>

092-442-7000 (หัวหิน)
092-442-8000 (สาขลา)

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกองทุนกับความสำเร็จของการบริหารจัดการ
กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี

The Relationship between Factors of Fund Management and
Success of Women Empowerment Fund Management

at Chombueng, Ratchaburi Province

จิตติรัตน์ ปากวิเศษ และ สมคิด ดวงจักร์

Jittirat Pakwiset and Somkid Duangchak

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Email: somkid08@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี 2) ศึกษาความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี และ 4) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้ประสบผลสำเร็จ อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี รวมทั้งสิ้นจำนวน 361 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าความตรงเท่ากับ 1.0 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .95 และ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน 2) แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผลการศึกษา พบว่า 1) ปัจจัยการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านนโยบาย ด้านการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ตามลำดับ 2) ความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านกิจกรรมของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ด้านวัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ด้านการเงิน และด้านความพึงพอใจของสมาชิกตามลำดับ 3) ปัจจัยการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) แนวทางในการพัฒนากองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ประกอบด้วย การบริหารจัดการกองทุนด้วยความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบของกองทุน การบริหารงบประมาณกองทุน และการบริหารจัดการกองทุนด้วยหลักธรรมาภิบาล

คำสำคัญ: กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี การบริหารจัดการ

ABSTRACT

The purposes of this research were to find 1) the factors of fund management of women empowerment fund at Chombueng District, Ratchaburi province 2) the success of women empowerment fund management at Chombueng, Ratchaburi province 3) the relationship between factors of fund management of women empowerment fund and the success of women empowerment fund management at Chombueng district, Ratchaburi province 4) the guideline for success of women

empowerment fund at Chombueng, Ratchaburi province. The samples were 361 on women empowerment fund with simple random at Chombueng district, Ratchaburi province. The data collection instruments were a questionnaire with 5 rating scales approved on score 1.0 of content validity and score .95 of reliability by the expert. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, means, standard deviation, and Pearson's product - moment correlation coefficient. And interview data were analyzed by content analysis from in-depth interviews with key informants.

The results were as follows: 1) The factors of fund management of women empowerment fund at Chombueng, Ratchaburi province overall were found at high level. There were the policies of women empowerment fund, women empowerment fund management and the participation of fund members, respectively. 2) The success of women empowerment fund management at Chombueng district, Ratchaburi province overall were found at high level. There were the activities of the women empowerment fund, the objectives of the women empowerment fund, the financial management and the member satisfaction, respectively. 3) The relationship between factors of fund management of women empowerment fund and the success of women empowerment fund management overall were a positive correlated at .01 level of statistical significance. 4) The guidelines for success of women empowerment fund at Chombueng, Ratchaburi province were to improve the fund Management with honesty, morality, Knowledge of understanding of women empowerment fund regulations and women empowerment fund management with a good governance.

Keywords: women empowerment fund, management

บทนำ

การพัฒนาบทบาทสตรีของไทยมีการพัฒนาอย่างก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องซึ่งผลที่เห็นเด่นชัดคือจากการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาสตรีในภาครัฐและมีการตื่นตัวขององค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งชุมชนระดับต่างๆ และมีข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรที่เป็นสตรีมากกว่าประชากรชาย (กรมการปกครอง, 2559) และความก้าวหน้าทางการแพทย์ส่งผลให้สตรีมีอายุขัยเพิ่มขึ้น แต่การที่จำนวนประชากรสตรีที่มีมากกว่าบุรุษไม่ได้หมายความว่าสตรีจะได้รับโอกาสทางสังคม การศึกษา และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าเทียมกับบุรุษแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามสังคมไทยยังคงเผชิญกับปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชายซึ่งเป็นผลมาจากการที่คนในสังคมบางส่วนยังมีเจตคติว่าสตรีมีความสามารถด้อยกว่าบุรุษ และปลูกฝังให้สตรีเป็นผู้ตาม เป็นช้างเท้าหลังส่งผลให้สตรีตกเป็นเหยื่อความรุนแรง ขาดโอกาสและขาดการยอมรับในการเข้าร่วมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง และตำแหน่งการตัดสินใจในระดับสูง (นงนภัส ไพรศรี 2558, หน้า 53-56) นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ปัญหาความมั่นคง เทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร และสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพ ความมั่นคงปลอดภัย โอกาส สิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และคุณภาพชีวิตของสตรี ยังต้องได้รับการพัฒนาอีกมาก

รัฐบาลไทยเกือบทุกรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับสตรี และในสมัยของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีก็ได้สนับสนุนให้ผู้หญิงมีสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกันอย่างเป็นรูปธรรม เพราะเชื่อว่าประเทศไทยมีผู้หญิงเก่งที่ยังไม่ได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ โดยรัฐบาลยุคนี้ได้มีแนวนโยบายในการส่งเสริมสตรีในเรื่องสิทธิ บทบาทเพื่อให้เกิดความทัดเทียมในเรื่องของความเป็นมนุษย์ ความเป็นผู้หญิงต่อครอบครัว รวมทั้งการส่งเสริมรายได้ อาชีพและคุณภาพแรงงานของสตรีในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว และต่อมาคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบอนุมัติจัดตั้ง “กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

แห่งชาติ”ตามนโยบายดังกล่าว โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาศรี ซึ่งเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นใน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) การสร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนพัฒนาศรีแบบดอกเบี๋ยต่ำ 2) การพัฒนาโอกาสในการงานและอาชีพการพัฒนาศรีภาพ การเพิ่มบทบาท และการสร้างภาวะผู้นำ 3) การเฝ้าระวังและดูแลปัญหาของสตรีช่วยเหลือเยียวาศรี และ 4) การรณรงค์ให้สังคมเข้าใจปัญหาสตรีในทุกมิติ (วันทนา สุวะจันทร์ และจิระ ฤทธิรอด, 2558)

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ภายใต้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ต่อมา คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีมติเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2557 ให้โอนย้ายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมาอยู่ กรมการพัฒนาชุมชน และนายกรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2557 โดยให้กรมการพัฒนาชุมชนดำเนินการขอจัดตั้ง กองทุนที่มีวัตถุประสงค์เดียวกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้จัดตั้งกองทุนพัฒนา บทบาทสตรี เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2558 ขึ้นในกรมการพัฒนาชุมชน ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2559 ให้ควรวัดกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เข้ากับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี กรมการพัฒนาชุมชน ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2559 ซึ่งทำให้การบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการพัฒนาชุมชน โดยกรมการพัฒนาชุมชนได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนพัฒนา บทบาทสตรี เพื่อบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ภายใต้พระราชบัญญัติการบริหารทุนหมุนเวียน พ.ศ. 2558 และข้อบังคับ คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ว่าด้วยการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2559 และได้กำหนด กำหนดวัตถุประสงค์ของกองทุนไว้ 4 ประการด้วยกัน (กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี, 2559) คือ 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ดอกเบี๋ยต่ำ ในการสร้างโอกาสให้สตรีเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจให้แก่สตรีและองค์กรของสตรี 2) เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริมบทบาทและ พัฒนาศรีภาพสตรีและเครือข่ายสตรี ในการเฝ้าระวังดูแลและแก้ไขปัญหาของสตรี การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของ สตรี นำไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ หรือสวัสดิการเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของสตรีและผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ ในสังคม และ 3) เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรี การสร้างภาวะผู้นำ การพัฒนาองค์ ความรู้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านสังคมให้แก่สตรีและองค์กรของสตรี 4) เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนโครงการ อื่นๆ ที่เป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสตรีตามที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จึงเป็นนโยบายของรัฐบาลที่เด่นชัดเพื่อการพัฒนาสตรีในประเทศไทย โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อยกระดับและเสริมศักยภาพสตรีในทุกมิติโดยนำศักยภาพและความแตกต่างระหว่างหญิงชายซึ่งนับว่าเป็นพลัง สังคมอย่างหนึ่งที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบให้มีการนำมาใช้อย่างสร้างสรรค์รวมทั้งเพื่อพัฒนาและขยายศักยภาพ บทบาทสตรีให้เป็นพลังทางสังคมที่เข้มแข็งสามารถช่วยนำพาและร่วมสร้างสังคมไปสู่ความเสมอภาคอย่างสร้างสรรค์และมี สันติสุข ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวรัฐบาลจะทำงานร่วมกับองค์กรสตรีตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศเพื่อให้โอกาสสตรี ในทุกพื้นที่ทุกชุมชนได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา เพื่อสตรีทุกคนโดยความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรสตรีต่างๆ ในการขับเคลื่อนกองทุนเพื่อให้สตรีทุกคนได้ใช้ประโยชน์จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีใน การมีส่วนร่วมสร้างสรรค์พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกับความสำเร็จของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงเป็น กระบวนการสำคัญทางการบริหารที่จะทำให้ทราบว่ากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้ดำเนินการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ของนโยบายหรือไม่ โดยมีปัจจัยต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อผลของการนำนโยบาย ไปปฏิบัติ จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยในฐานะผู้ที่รับผิดชอบงานด้านกองทุนบทบาทสตรีขององค์การบริหารส่วนตำบล จึง มีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกองทุนพัฒนาศรีกับความสำเร็จของการบริหาร จัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี อันจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานของกองทุนบทบาท สตรีให้ประสบความสำเร็จและเป็นข้อมูลในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี
4. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้ประสบผลสำเร็จ อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยการดำเนินงาน (X_{tot}) กับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ปัจจัยการดำเนินงานด้านบริหารจัดการ (X_1) กับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ปัจจัยการดำเนินงานด้านนโยบาย (X_2) กับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ปัจจัยการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม (X_3) กับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .95 และ เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 361 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 เมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์ โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้ประสบผลสำเร็จในอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (means) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-moment Correlation Coefficient)

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 12 คน ประกอบด้วย

- 1) คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี 2) ผู้นำสตรีของอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี
- 3) หัวหน้าพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดราชบุรี 4) เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกองทุนกับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี มีดังนี้

1. จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 361 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ เพศหญิง จำนวน 323 คน คิดเป็นร้อยละ 89.50 ส่วนเพศชายมีจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ อายุระหว่าง 41-50 ปีจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40 อายุระหว่าง 51-60 ปีจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 18.30 และน้อยที่สุดคือ อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็น ร้อยละ 3.30 ตามลำดับ ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 77.30 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40 ระดับปริญญาโทจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30 ตามลำดับ และตำแหน่งที่เกี่ยวข้องของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ คณะกรรมการกองทุนฯ จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 69.80 และเป็นสมาชิกในชุมชนจำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 30.20 ตามลำดับ

2. ปัจจัยการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.30$, S.D.=0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านนโยบาย ($\bar{x}=4.60$, S.D.= 0.52) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ($\bar{x}=4.22$, S.D.= 0.66) และด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{x}=4.08$, S.D.= 0.45) ตามลำดับ

3. ความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.19$, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ กิจกรรมของกองทุนฯส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิกในชุมชน ($\bar{x}=4.39$, S.D.=0.64) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานด้านการเงิน ($\bar{x}=4.24$, S.D.=0.74) และกิจกรรมของกองทุนสร้างความพึงพอใจแก่สมาชิกในชุมชน ($\bar{x}=4.24$, S.D.=0.74) ตามลำดับ

4. ปัจจัยในการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภोजอมบึง (X_{tot}) กับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี (Y_{tot}) โดยรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy}=0.273$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยในการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ด้านนโยบาย (x_2) มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี (Y_{tot}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy}=0.589$)

ปัจจัยการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ด้านการมีส่วนร่วม (x_3) มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี (Y_{tot}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy}=0.807$)

5. แนวทางในการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้ประสบผลสำเร็จ ควรมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

5.1. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรสนับสนุนกิจกรรมที่มีประโยชน์ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

5.2. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรบริหารจัดการด้วยความซื่อสัตย์ ความมีคุณธรรมจริยธรรมของทั้งคณะกรรมการกองทุนฯ และสมาชิกกองทุน อาทิเช่น กรณีที่สมาชิกไม่ส่งเงินคืนก็อาจทำให้กองทุนฯ ประสบความล้มเหลวทางการเงินได้

5.3. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรมีคณะกรรมการดำเนินงานที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบของกองทุนฯ และการบริหารงบประมาณกองทุนเป็นอย่างดี

5.4. ความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คือการที่เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกองทุนให้ความร่วมมือและประสานงานอย่างเป็นระบบ และบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้นำไปสู่การอภิปรายผลดังนี้

1. จากสมมติฐานที่ว่า ปัจจัยการดำเนินงาน (X_{tot}) กับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยในการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภอจอมบึงกับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภอจอมบึงจังหวัดราชบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยในการดำเนินงานทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านนโยบาย และด้านการมีส่วนร่วมนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการดำเนินงานขององค์กรทุกๆ องค์กรให้สามารถนำไปปฏิบัติสู่ความสำเร็จได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของนางนภัสไพโรศรี (2558) ที่สรุปว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรบริหารจัดการตามตัวแบบที่เรียกว่า $CP+RM+EM = 2SE$ Model คือ 1) การประสานงานและการมีส่วนร่วม 2) ทรัพยากรในการดำเนินงาน และการบริหารจัดการทรัพยากร 3) นโยบายต้องมีการประเมินผล และการติดตามผล เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงาน และ 4) ผลลัพธ์ในความสำเร็จของนโยบาย ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของสมาชิกและความเสมอภาค และสอดคล้องกับงานวิจัยของชลดา จันทรสาขา และคณะ (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปปฏิบัติ กรณีศึกษา: หมู่บ้านที่ได้รับมาตรฐานการบริหารจัดการกองทุนระดับที่ 1 (AAA) อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนโยบายนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปปฏิบัติคือ ปัจจัยการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุน เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนในแต่ละหมู่บ้านมีพื้นฐานทางการศึกษาไม่เท่ากัน ทำให้สามารถรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในระดับที่ไม่เท่ากัน ส่งผลให้มีทักษะของการบริหารและประชาสัมพันธ์นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้แก่ชาวบ้านในแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน

2. ปัจจัยการดำเนินงานด้านบริหารจัดการ (X_1) กับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการดำเนินงานด้านบริหารจัดการ กับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการบริหารจัดการเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการวางแผน การจัดองค์กร การจัดคน การจัดงบประมาณ และการประเมินผลที่เป็นระบบ ทำให้หน่วยงานหรือองค์กรประสบผลสำเร็จได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรางค์ อีลา (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน: ศึกษากรณี ตำบลเรียง อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยรวมใน 4 ด้านคือ ด้านการประชุม ด้านการอนุมัติเงินกู้ ด้านการดำเนินงาน ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการติดตาม ค่อนข้างมาก ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการหมู่บ้าน ได้แก่ การได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิก การประสานงานภายในคณะกรรมการการสนับสนุนด้านวิชาการ และการจัดการ ส่วนปัจจัย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับกองทุน การได้รับการฝึกอบรมและแนะนำ และความรู้ ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ไม่เป็นปัจจัยต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านสำหรับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน คือกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ กรรมการกองทุนหมู่บ้านขาดความรู้ ความสามารถในการทำงานและสมาชิกส่งเงินไม่ตรงตามกำหนด

3. ปัจจัยการดำเนินงานด้านนโยบาย (X_2) กับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการดำเนินงานด้านนโยบาย กับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากว่า นโยบายเป็นสิ่งสำคัญในอันดับต้นๆของการปฏิบัติงานให้องค์กรบรรลุความสำเร็จ และนโยบายนั้นเป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางและแนวทางการดำเนินการพัฒนาสังคม ทิศทางหรือแนวทางนั้นอาจเกิดขึ้นมาจากความริเริ่มของรัฐบาล ของภาคเอกชน หรือของภาคประชาชนก็ได้ โดยกระบวนการสร้างนโยบายที่ดี ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสังคมเข้ามาทำงานร่วมกัน โดยร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความรู้ต่างๆ ร่วมกำหนดทิศทางหรือแนวทางของนโยบาย ร่วมดำเนินการตามนโยบายเหล่านั้น ร่วมติดตามผลและร่วมทบทวนนโยบาย เพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาต่อเนื่อง จึงเป็นกระบวนการที่สร้างความสำเร็จให้กับองค์กรทั้งระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนงนภัส ไพโรศรี (2558) ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ที่พบว่า 1) ประสิทธิภาพการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติประกอบด้วย 2.1) ปัจจัยด้านนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีส่วนใหญ่นำนโยบายลงไปปฏิบัติมีความชัดเจน และในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในด้านนโยบายสามารถวัดผลและด้านประเมินผลได้ 2.2) ปัจจัยด้านการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ มีการปฏิบัติไปตามกฎระเบียบข้อปฏิบัติของกองทุนในทิศทางเดียวกัน และในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากในด้านสตรีมีศักยภาพสูงขึ้น

4. ปัจจัยการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม (X_2) กับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม กับความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมนั้นเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของประชาชน การให้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชนในการแก้ปัญหาร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของอนิรุทธิ์ รัตนวิจิตร (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในเขต ตำบลวังจันทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดระยอง ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในระดับสูงคือ สมาชิกส่วนใหญ่คิดว่ากองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลวังจันทร์ มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนส่วนปัจจัยที่อยู่ในระดับมากคือ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของสมาชิกการประสานงานของกองทุน เช่น มีการจัดคณะกรรมการให้บริการ อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำแก่สมาชิก มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบขั้นตอนในการกู้ยืม และการตรวจสอบ และติดตามผลการดำเนินงานเช่น มีการเปิดรับสมาชิกอย่างเปิดเผย การอนุมัติให้สมาชิกแต่ละรายกู้ยืม มีเหตุผลและความเหมาะสม โปร่งใสตรวจสอบได้ ส่วนปัจจัย ด้านภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลางคือ ผู้นำให้ความร่วมมือในการพัฒนางานกองทุนหมู่บ้านและเป็นแบบอย่างที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1. ควรมีมาตรการที่ชัดเจนในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการกองทุน โดยกำหนดให้สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนอย่างชัดเจน และควรมีการสร้างตระหนักให้สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีความสำคัญกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้มากขึ้น

2. ควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอย่างต่อเนื่องด้วยสื่อที่หลากหลาย และควรมีความเคร่งครัดในระเบียบปฏิบัติเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หลักของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรี ภายใต้บริบทและภาวะแวดล้อมที่แตกต่างกันโดยจัดทำในพื้นที่จังหวัดหรือภาคอื่นๆ และกลุ่มประชากรอื่น
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติด้านปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลในด้านอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2559). **ระบบสถิติทางการทะเบียน**. [ออนไลน์].

เข้าถึงจาก http://stat.bora.dopa.go.th/stat/y_stat59.htm (สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2559).

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. (2559). [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก <https://www.womenfund.in.th>

(สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2559).

จำแลง จิระวิชัยฤทธิ์. (2546). **ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอ่างทอง**. ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

นงนภัส ไพรศรี. (2558). **ประสิทธิผลการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

ปยุตา จันทรเส็ง. (2557). **การประเมินโครงการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลบ่อ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

วันทนา สุวะจันทร์ และจิระ ฤทธิรอด. (2558). ปัญหาที่พบในการดำเนินงานโครงการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี.

วารสารบริหารท้องถิ่น. 8(4), หน้า 54-63.

สายฝน โนบิง. (2558). **การประเมินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีชุมชนกล้วยกลางตำบลกล้วยแพะ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง**. ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities.

Journal of Education and Psychological Measurement. 10 (11), p. 308.

ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอ
ตามมาตรฐานอำเภอยิ้มของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

The Effectiveness on Service of Staff in Registration Offices of Amphoeyim
Project at Meuxng Phatthalung District, Phatthalung Province

สุดารัตน์ บัวเนียม

Sudarat Buaniam

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Email : pupui2528@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอยิ้มของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอยิ้ม ดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากประชาชนผู้รับบริการ ของสำนักทะเบียนอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มารับบริการ ที่สำนักทะเบียนอำเภอเมืองพัทลุง จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ ค่าที และการทดสอบค่าความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอยิ้ม ของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอยิ้มของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทนำ

ในปี พุทธศักราช 2545 ประเทศไทยได้มีการปฏิรูประบบราชการครั้งใหญ่ ดังปรากฏในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับที่ 5 พ.ศ.2545 มาตรา 3/1 ระบุว่า “การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจการตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน ” ทั้งนี้ โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลงาน และได้กำหนดเป็นพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 และยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย ที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง เน้นบริการประชาชน เชิงรุกและบริการร่วมมือ เป้าประสงค์หลักคือ 1) พัฒนาคูณภาพการให้บริการประชาชนที่ดีขึ้น (Better Service Quality) 2) ปรับบทบาท ภารกิจ และขนาดให้มีความเหมาะสม (Rightsizing) 3) ยกระดับขีดความสามารถของข้าราชการและมาตรฐานการทำงานของหน่วยงานภาครัฐให้อยู่ในระดับสูง และเทียบเท่าเกณฑ์มาตรฐานสากล (High Performance) 4) ตอบสนองต่อการบริหารปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเปิดระบบราชการสู่กระบวนการความเป็นประชาธิปไตย (Democratic Governance) กระทรวงมหาดไทย มีภารกิจหลักในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน จากการปฏิรูประบบราชการนโยบายเชิงรุกของกระทรวงมหาดไทยด้านการบริการจะมีการมุ่งเน้นด้านการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี โดยนำเทคโนโลยีและการสื่อสารสมัยใหม่ มาใช้ในการบริการประชาชนควบคู่ กับการปลูกจิตสำนึกข้าราชการให้มีความรู้ความสามารถทันกับการเปลี่ยนแปลงของ

เทคโนโลยี กรมการปกครอง เป็นหน่วยงาน หลักของกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจหลักที่สำคัญในการนำนโยบายของรัฐบาล และกระทรวงมหาดไทย ไปขยายผลในการปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และใกล้ชิดกับประชาชน มากที่สุดตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายไม่ว่าเรื่องสุขหรือทุกข์ ดังวิสัยทัศน์ “กรมการปกครองมุ่งบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้ประชาชน โดยบูรณาการการทำงานในระดับพื้นที่ เพื่อให้สังคมร่มเย็นเป็นสุข สมานฉันท์ สงบเรียบร้อย และมั่นคงภายใต้การปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ” ด้วยภารกิจ พัฒนาคุณภาพการบริการประชาชนให้มี ประสิทธิภาพด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรมให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล จึงกำหนดกลยุทธ์ โครงการและกิจกรรมใน การพัฒนาระบบการให้บริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงที่ว่าการอำเภอ/กิ่งอำเภอทั่วประเทศให้ทำงานตอบสนองกับ ความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงนำนโยบาย ที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางมาปฏิบัติโดยได้เข้าร่วม ดำเนินการโครงการศูนย์บริการร่วมอำเภอยิ้ม กับสำนักงาน ก.พ.ร. โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางการ บริหารงานในระดับอำเภอ เพื่อให้อำเภอเป็นศูนย์รวมของการให้บริการประชาชนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็น ที่พึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการโครงการอำเภอยิ้ม เกิดจากแนวคิดการพัฒนาระบบบริหารราชการรูปแบบใหม่ เพื่อให้อำเภอ เป็นศูนย์กลางการให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ โดยมุ่งพัฒนาบริการในระดับอำเภอให้มีความหลากหลาย เป็นรูปธรรม สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างสะดวกรวดเร็วและถูกต้องสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนผู้มารับบริการเกณฑ์มาตรฐาน บริการอำเภอยิ้ม อำเภอเมืองพัทลุงจังหวัด

มาตรฐานอำเภอยิ้ม เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา ยกระดับ และรักษามาตรฐานงานบริการของอำเภอ โดยรวมให้มีความเป็นเลิศ และเกิดผลสัมฤทธิ์ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลในทุกด้านตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่มีเป้าหมายสำคัญสูงสุด คือ การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen - centered) และมุ่งให้เกิดประโยชน์สุข แก่ประชาชน โดยกรมการปกครองได้มีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของอำเภอในด้านต่างๆ ให้ดีขึ้น (Better Service Quality) ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ในหลายๆ ส่วนมาโดยตลอด ทำให้คุณภาพบริการของอำเภอ มีมาตรฐานสามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนผู้ใช้บริการ (พรสุข จันทรแก้ว, 2553) ได้แก่

1. การปรับปรุงสถานที่ และสภาพแวดล้อม ได้แก่ การปรับปรุงสถานที่บริการให้เอื้ออำนวยต่อการบริการประชาชน รวมทั้งการสร้างรูปแบบมาตรฐานของอาคารสถานที่ทุกอำเภอทั้งภายใน และภายนอกที่เป็นเอกลักษณ์ อาทิ จัดให้มีลานจอดรถ ปรับภูมิทัศน์ภายนอกให้สวยงาม จัดที่สำหรับนั่งพักคอยอย่างพอเพียง จัดให้มีเคาน์เตอร์บริการที่เป็นมาตรฐาน รวมทั้ง เคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ส่วนหน้าการจัดให้มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ ตู้น้ำดื่ม การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์กำหนดขั้นตอน และ ระยะเวลาแล้วเสร็จ การปรับปรุงห้องสุขา เป็นต้น

2. การพัฒนาระบบงาน ได้แก่ การขยายเวลาการให้บริการประชาชน (Extra - Hour Services) มีการ ให้บริการในช่วงพักเที่ยงและวันหยุดราชการ การจัดทำตู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ ร้องเรียน แสดงความคิดเห็น (Suggestion Box) การจัดให้มีบริการเสริมต่างๆ อาทิ ร้านกาแฟ ร้านขายสินค้า OTOP นวดเพื่อสุขภาพ บริการเสริมสวย ฯลฯ การให้บริการ นอกสถานที่ อาทิ อำเภอเคลื่อนที่ (Mobile Unit) หน่วยบริการอำเภอยิ้มในห้างสรรพสินค้า และรูปแบบเคาน์เตอร์บริการ ประชาชน (Government Counter Service) ในห้างสรรพสินค้า รวมทั้งรูปแบบการบริการในลักษณะศูนย์บริการร่วม (Service Link)

3. การพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพ ทักษะที่ดี และมีความพร้อมสำหรับการ บริการประชาชน การรณรงค์กิจกรรม อำเภอ..ยิ้ม เพื่อปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม ค่านิยมของบุคลากรให้เอื้อต่อการบริการ ประชาชน การสร้างแรงจูงใจ และดูแลสวัสดิการและความก้าวหน้าการจัดหาเครื่องแบบบริการ

4. การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศการบริการ ได้แก่ การขยายระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ทั่วประเทศ เพื่อให้ ประชาชนสามารถขอรับบริการทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนได้ในทุกสำนักทะเบียนใดก็ได้ การจัดทำบัตรประชาชนจำ

ตัวประชาชนแบบเอนกประสงค์ (Smart Card) การจัดทำโครงการศูนย์บริการร่วมอำเภออัม (Amphoe Government Outlet) ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริการจากระบบมือ (Manual Service) เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ (eService)

5. การประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรภายนอก อาทิ การให้บริการข้อมูลแก่หน่วยงานที่ร้องขอ โครงการสำนักบริการประชาชนแบบเบ็ดเสร็จ การบริการในรูปแบบเคาน์เตอร์บริการประชาชน (Government Counter Service) ณ ห้างสรรพสินค้า และรูปแบบศูนย์บริการร่วม (Service Link)

อย่างไรก็ตาม กรมการปกครองจะต้องมีการพัฒนา ยกระดับ และรักษามาตรฐานการบริการของอำเภอให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกอำเภอทั่วประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนที่จะได้รับการที่ดี มีมาตรฐานทัดเทียม และถ้วนทั่วเหมือนกันในหน่วยบริการทุกแห่ง ไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใดก็ตาม โดยเฉพาะปัจจุบันการให้บริการประชาชนส่วนใหญ่เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ทั่วประเทศ ซึ่งทำให้ประชาชนสามารถติดต่อขอรับบริการจากหน่วยบริการใดก็ได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องต้องมีการสร้างมาตรฐานบริการประชาชนของอำเภอ ในแต่ละด้านไม่ว่าจะเป็นด้านบริหารจัดการ ด้านสถานที่ด้านบุคลากร ด้านระบบงาน ด้านการบริการเชิงรุก เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุง รักษามาตรฐาน และบริหารคุณภาพของงานบริการได้ ทุกหน่วยงานบริการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อการประเมินผลการสำรวจความคาดหวัง และความพึงพอใจ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานบริการ เนื่องจากมีเกณฑ์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานกำหนดไว้อย่างชัดเจน

ปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับประชาชนได้เพิ่มมากขึ้น ประชาชนมีสิทธิ์ เรียกร้องการบริการ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคม ระดับการศึกษาและค่านิยม ประชาธิปไตยที่ทำให้ประชาชนเปิดเผยความต้องการของตนให้สังคมรับรู้เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับนโยบายการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุ้มค่ากับภาษีประชาชน หน่วยงานภาครัฐต่างๆ จึงพยายามพัฒนางานบริการต่าง ๆ ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน อำเภอเมืองพัทลุง เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่หลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งปัจจุบันการบริหารจัดการ และการบริการสาธารณะของอำเภอเมืองพัทลุงนั้น แบ่งการบริการด้านงานทะเบียนราษฎรสำนักทะเบียนอำเภอเมืองพัทลุงนั้น เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลโดยตรง ได้แก่ การแจ้งเกิด การแจ้งตาย การแจ้งย้ายที่อยู่ การแจ้งเกี่ยวกับการขอเลขบ้าน และการขอมีบัตรประจำตัวประชาชน 2 การบริการงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนในอดีตมีความล่าช้า มีขั้นตอนในการบริการที่สลับซับซ้อน ต่อมามีการพัฒนาในด้านต่างๆ และมีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ทำให้ประชาชนมีความต้องการสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาก รัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง รัฐจึงแก้ไขปัญหาโดยการจัดรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล กรุงเทพมหานคร และพัทยาเพื่อแก้ไขปัญหาการบริการสาธารณะที่ไม่ทั่วถึง (สุวัฒน์ สุขวิบูลย์, 2548, หน้า 1)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ผู้ศึกษาในฐานะดำรงตำแหน่ง ปลัดอำเภอ (จพ.ปกครองปฏิบัติการ) จึงสนใจที่จะศึกษาประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐาน อำเภออัมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการดำเนินการพัฒนา ยกระดับ และรักษาคุณภาพ การให้บริการประชาชนของอำเภอให้มีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายให้ประชาชนผู้ใช้บริการได้รับความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นธรรม รวมทั้งมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของอำเภอ ทั้งยังให้อาเภอมีเกณฑ์เปรียบเทียบเป็นบรรทัดฐานในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับการให้บริการของอำเภอไปสู่ความเป็นเลิศต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอ ตามมาตรฐานอำเภออัมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอ ยัมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอ ยัมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากประชาชนผู้รับบริการ ของ สำนักทะเบียนอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มาติดต่อสำนักทะเบียนอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง เฉลี่ยวัน ละ 120 คน ใน 1 เดือน เฉลี่ย 3,600 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดตัวอย่าง (Sampling Size) โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ซึ่งมี สูตรดังนี้

$$n = N / (1 + Ne^2)$$

เมื่อ n แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนของประชากร

e แทน ระดับความคาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

แทนค่า $n = 3600 / (1 + 3600 (0.05^2)) = 360$ คน

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการของที่ทำ การปกครองอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง จำนวนที่คำนวณได้ในขั้นที่ 1

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตาม มาตรฐานอำเภอ ยัมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ “ประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตาม มาตรฐานอำเภอ ยัมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยสังเคราะห์จาก เกณฑ์มาตรฐาน บริการอำเภอ ยัม สรุปมา 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านสถานที่ให้บริการ 3) ด้านบุคลากรให้บริการ 4) ด้าน กระบวนการให้บริการ 5) ด้านการให้บริการเชิงรุก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจากประชาชนผู้รับบริการของสำนักทะเบียนอำเภอ เมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง แบ่งออกเป็น 3 ตอน รายละเอียดของแบบสอบถามในแต่ละตอนมีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐาน อำเภอ ยัมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุงประกอบด้วย

- ด้านการบริหารจัดการ

- ด้านสถานที่ให้บริการ
- ด้านบุคลากรให้บริการ
- ด้านกระบวนการให้บริการ
- ด้านการให้บริการเชิงรุก

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะ

ลักษณะของแบบสอบถาม ประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้แบบ Rating scale โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ (อ้างอิงในกาสิก เตชะชันหมาก, 2553, หน้า 42) ดังนี้

- 5 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการมาก
- 3 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการปานกลาง
- 2 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการน้อย
- 1 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนและการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง เพื่อเป็นฐานในการสร้างเครื่องมือ
2. สร้างเครื่องมือในการรวบรวม
3. นำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอข้อเสนอแนะ
4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง
6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนที่ใช้บริการงานทะเบียนราษฎร อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนที่มาใช้บริการสำนักทะเบียนอำเภอเมืองพัทลุง จำนวน 360 คน และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 360 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด
2. นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่ได้รับแบบสอบถามคืนจากประชาชนผู้มาใช้บริการสำนักทะเบียนอำเภอเมืองพัทลุง แล้วนำแบบสอบถามมาประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องมือไมโครคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยวิธีหาค่าร้อยละ (Percentage) และความถี่ (Frequency) แล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

2.3 วิเคราะห์ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุงโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.21 - 5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 - 4.20 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.61 - 3.40 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.81 - 2.60 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.80 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

2.3 การทดสอบ ค่า t-test เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง จำแนกตามเพศ

2.4 การทดสอบ ค่า F-test เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง จำแนกตามอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 59.20 ส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 31.90 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 51.10 ส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30 และส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40

2. ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.38$, S.D.=0.544) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.38$, S.D.=0.544)

2.2 ด้านสถานที่ให้บริการ พบว่า ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ด้านสถานที่ให้บริการ โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.35$, S.D.=0.602)

2.3 ด้านบุคลากรให้บริการ พบว่า ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียน อำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ด้านบุคลากรให้บริการ โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.48$, S.D.=0.551)

2.4 ด้านกระบวนการให้บริการ พบว่า ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียน อำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ด้านกระบวนการให้บริการ โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.33$, S.D.=0.682)

2.5 ด้านการให้บริการเชิงรุก พบว่า ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียน อำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ด้านการให้บริการเชิงรุก โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.33$, S.D.=0.682)

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน ประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภออัยมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เพื่อนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภออัยมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภออัยมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภออัยมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภออัยมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภออัยมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภออัยมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง มี 5 ด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ ประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภออัยมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

ประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภออัยมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.38$, S.D.=0.544) น่าจะสอดคล้องกับงานวิจัยของพิศาล เกินมะเริง ได้ทำการศึกษา เรื่อง การปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาล กรณีศึกษาสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลเมืองยาง อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลเมืองยาง อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา เกิดความล่าช้าในการให้บริการนั้นเกิดจากมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานในการให้บริการและจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีจำนวนที่ยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎร และได้รับการเสนอแนะจากผู้รับบริการในการปรับปรุง ประสิทธิภาพการให้บริการงานทะเบียนราษฎร โดยการเพิ่มเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ พร้อมกับเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ ควรจะมีเอกสารแนะนำขั้นตอนการปฏิบัติงาน การให้บริการ มีป้ายบอกขั้นตอนต่างๆ และ เพิ่มการบริการในวันเสาร์ เพิ่มอุปกรณ์อำนวยความสะดวก รวมถึง การจัดสถานที่ทำงานให้สะอาดเรียบร้อย จัดที่นั่งไว้ให้เพียงพอต่อการมาติดต่อบริการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีประสิทธิภาพ และการให้บริการ น่าจะสอดคล้องกับงานวิจัยของชาติรี ปันติ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ของสำนักทะเบียนอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่เห็นว่าการบริการของข้าราชการแต่เดิมที่ผ่านมามีส่วนใหญ่น่าพอใจ และส่วนใหญ่รู้สึกพอใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 56.9 แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการที่มายื่นคำร้องขอบริการ

ในสำนักทะเบียนอำเภอนี้ คือ ไม่รู้ว่ามีขั้นตอนอะไรบ้าง รองลงมา คือระเบียบกฎหมายไม่ชัดเจน แต่ส่วนใหญ่ไม่หงุดหงิดจากการรับบริการเพราะประชาชนผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่ไม่เคยถูกปฏิเสธจากเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการ โดยเห็นว่าเหตุผลที่เจ้าหน้าที่แจ้งกรณีไม่ดำเนินการให้ตามคำร้องนั้นถูกต้องแล้ว เพราะเห็นว่าเป็นไปตามระเบียบทางราชการ และเนื่องจากการเตรียมเอกสาร ไม่ครบของผู้มาติดต่อเอง ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่คิดว่าความพร้อม ความกระตือรือร้นและความมีอัธยาศัยไมตรีของเจ้าหน้าที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความพึงพอใจในการมารับบริการ เพราะประชาชนจะได้อุ่นใจและได้รับความสะดวกในการมาติดต่อราชการและทำให้มาใช้บริการมากขึ้น และส่วนใหญ่พอใจต่อการจัดสำนักงานของสำนักทะเบียนอำเภอสันทราย โดยให้เหตุผลว่า เป็นสัดส่วนเป็นระเบียบเรียบร้อยดี รวดเร็ว ปรับปรุงทุกด้านดีขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะพึงพอใจอันดับหนึ่งในด้านเจ้าหน้าที่บริการดี พูดจาไพเราะยิ้มแย้มแจ่มใส รองลงมา ได้แก่ ระบบการให้บริการดี เป็นธรรมต่อทุกคน เน้นระบบคิวจากผลการศึกษาทัศนคติและขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่ต่อการบริการประชาชนด้านทะเบียนและบัตร พบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ความเป็นธรรมในการพิจารณาความดีความชอบนั้นไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง และเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่งานทะเบียนและบัตรฯ ทำให้ไม่ได้รับความเจริญก้าวหน้ามากที่สุดโดยให้ความเห็นว่าสังกัดคนละงาน คนละตำแหน่ง คนละสายงาน ไม่ตรงตามกรอบอัตราค่าจ้าง ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่างานทะเบียนเป็นงานที่ไม่มีผลประโยชน์เกื้อกูลสำหรับปัญหาการบริการด้านทะเบียนและบัตร ในสำนักทะเบียนอำเภอสันทราย พบว่าปัญหาที่ได้รับความสำคัญอันดับหนึ่ง ได้แก่ ระเบียบ กฎหมาย ลำห้หลัง และเจ้าหน้าที่ขาดขวัญและกำลังใจเป็นปัญหาอันดับหนึ่งของเจ้าหน้าที่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภออียัมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x}=4.41$, $S.D.=0.556$) น่าจะสอดคล้องกับงานวิจัยของพิศาล เกินมะเริง ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาล กรณีศึกษาสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล เมืองยาง อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพการให้บริการของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลเมืองยาง อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา เกิดความล่าช้าในการให้บริการนั้นเกิดจากมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานในการให้บริการและจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีจำนวนที่ยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎร และได้รับการเสนอแนะจากผู้รับบริการในการปรับปรุง ประสิทธิภาพการให้บริการงานทะเบียนราษฎร โดยการเพิ่มเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ พร้อมกับเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอควรจะมีเอกสารแนะนำขั้นตอนการปฏิบัติงาน การให้บริการ มีป้ายบอกขั้นตอนต่างๆ และ เพิ่มการบริการในวันเสาร์ เพิ่มอุปกรณ์อำนวยความสะดวก รวมถึงการจัดสถานที่ทำงานให้สะอาดเรียบร้อยจัดที่นั่งไว้ให้เพียงพอต่อการมาติดต่อบริการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีประสิทธิภาพและการให้บริการ น่าจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาพร คล่องแคล่ว (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการ ให้บริการด้านงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลเมืองกรณีศึกษาสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า ผู้มาใช้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเมืองมุกดาหาร มีความต้องการเกี่ยวกับการใช้บริการงานทะเบียนราษฎรในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านการจัดสำนักงานในการให้บริการงานทะเบียนราษฎร โดยรวมร้อยละ 85.94 ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการงานทะเบียนราษฎร โดยรวมร้อยละ 100 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการงานทะเบียนราษฎรโดยรวม ร้อยละ 100 ด้านกระบวนการบริการและมาตรฐานเวลาการบริการในการให้บริการงาน ทะเบียนราษฎร โดยรวมร้อยละ 100 และผู้มารับบริการงานทะเบียนราษฎรส่วนใหญ่เสนอแนะว่าเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาในการเขียนแบบฟอร์ม การอธิบาย ในการเขียนแบบฟอร์ม รองลงมาคือการให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานให้เป็นกลาง ควรปฏิบัติงานกับประชาชนด้วยความทัดเทียมกัน เจ้าหน้าที่ควรมีความสุภาพเป็นกันเองหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส มีความกระตือรือร้นและมีความเต็มใจในการให้บริการและควรมีการกำหนดเวลาในการ ให้บริการให้เป็นมาตรฐานในการให้บริการ

1.2 ด้านสถานที่ให้บริการ พบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภออียัมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.35$, $S.D.=0.602$)น่าจะสอดคล้องกับงานวิจัยของของชาตรี ปันดิ (2546) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการงานทะเบียนและ

บัตรประจำตัวประชาชน ของสำนักทะเบียน อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่เห็นว่าการให้บริการของข้าราชการแต่เดิมที่ผ่านมาส่วนใหญ่พอใจ และส่วนใหญ่รู้สึกพอใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 56.9 แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการที่มายื่นคำร้องขอบริการในสำนักทะเบียนอำเภอนี้ คือ ไม่รู้ว่ามีขั้นตอนอะไรบ้าง รองลงมา คือระเบียบกฎหมายไม่ชัดเจน แต่ส่วนใหญ่ไม่หงุดหงิดจากการให้บริการเพราะประชาชนผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่ไม่เคยถูกปฏิเสธจากเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการ โดยเห็นว่าเหตุผลที่เจ้าหน้าที่แจ้งกรณีไม่ดำเนินการให้ตามคำร้องนั้นถูกต้องแล้ว เพราะเห็นว่าเป็นไปตามระเบียบทางราชการ และเนื่องจากการเตรียมเอกสารไม่ครบของผู้มาติดต่อเอง ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่คิดว่าความพร้อม ความกระตือรือร้นและความมีอัธยาศัยไมตรีของเจ้าหน้าที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความพึงพอใจในการมารับบริการ เพราะประชาชนจะได้เข้าใจและได้รับความสะดวกในการมาติดต่อราชการและทำให้มาใช้บริการมากขึ้น และส่วนใหญ่พอใจต่อการจัดสำนักงานของสำนักทะเบียนอำเภอสนทราย โดยให้เหตุผลว่า เป็นสัดส่วน เป็นระเบียบเรียบร้อยดีรวดเร็ว ปรับปรุงทุกด้านดีขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะพึงพอใจอันดับหนึ่ง ในด้านเจ้าหน้าที่บริการดี พูดจาไพเราะยิ้มแย้มแจ่มใส รองลงมา ได้แก่ ระบบการให้บริการดี เป็นธรรมต่อทุกคน เน้นระบบคิว จากผลการศึกษาทัศนคติและขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่ต่อการบริการประชาชนด้านทะเบียนและบัตรพบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ความเป็นธรรมในการพิจารณาความดีความชอบนั้นไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง และเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่งานทะเบียนและบัตรฯ ทำให้ไม่ได้รับความเจริญก้าวหน้ามากที่สุดโดยให้ความเห็นว่าสังกัดคนละงาน คนละตำแหน่ง คนละสายงาน ไม่ตรงตามกรอบอัตราค่าจ้าง ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า งานทะเบียนเป็นงานที่ไม่มีผลประโยชน์เกื้อกูล สำหรับปัญหาการบริการด้านทะเบียนและบัตรในสำนักทะเบียนอำเภอสนทราย พบว่าปัญหาที่ได้รับความสำคัญอันดับหนึ่ง ได้แก่ ระเบียบ กฎหมาย ลำห้ และเจ้าหน้าที่ขาดขวัญและกำลังใจเป็นปัญหาอันดับหนึ่งของเจ้าหน้าที่

1.3 ด้านบุคลากรให้บริการ พบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียน อำเภอตามมาตรฐานอำเภออัมของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.48$, S.D.=0.551) น่าจะสอดคล้องกับงานวิจัยของพิศาล เกินมะเร็ง ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับปรุงประสิทธิภาพการ ให้บริการของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาล กรณีศึกษาสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล เมืองยาง อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพการให้บริการของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลเมืองยาง อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา เกิดความล่าช้าในการให้บริการนั้นเกิดจากมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานในการให้บริการและจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีจำนวนที่ยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎร และได้รับการเสนอแนะจากผู้รับบริการในการปรับปรุง ประสิทธิภาพการให้บริการงานทะเบียนราษฎร โดยการเพิ่มเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ พร้อมกับเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอควรจะมีเอกสารแนะนำขั้นตอนการปฏิบัติงาน การให้บริการมีป้ายบอกขั้นตอนต่างๆ และเพิ่มการบริการในวันเสาร์ เพิ่มอุปกรณ์อำนวยความสะดวก รวมถึง การจัดสถานที่ทำงานให้สะอาดเรียบร้อย จัดที่นั่งไว้ให้เพียงพอต่อการมาติดต่อบริการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีประสิทธิภาพและการให้บริการ น่าจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาพร คล่องแคล่ว (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการ ให้บริการด้านงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลเมืองกรณีศึกษาสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาล เมืองมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า ผู้มาใช้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเมืองมุกดาหาร มีความต้องการเกี่ยวกับการใช้บริการงานทะเบียนราษฎรในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านการจัดสำนักงานในการให้บริการงานทะเบียนราษฎร โดยรวมร้อยละ 85.94 ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการงานทะเบียนราษฎร โดยรวมร้อยละ 100 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการงานทะเบียนราษฎรโดยรวม ร้อยละ 100 ด้านกระบวนการบริการและมาตรฐานเวลาการบริการในการให้บริการงานทะเบียนราษฎร โดยรวมร้อยละ 100 และผู้มารับบริการงานทะเบียนราษฎรส่วนใหญ่เสนอแนะว่าเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาในการเขียนแบบฟอร์ม การอธิบาย ในการเขียนแบบฟอร์ม รองลงมาคือการให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานให้เป็นกลาง ควรปฏิบัติงานกับ ประชาชนด้วยความทัดเทียมกัน เจ้าหน้าที่ควรมีความสุภาพเป็นกันเองหน้าตาอ้วนยิ้มแย้มแจ่มใส มีความกระตือรือร้นและมีความเต็มใจในการให้บริการและควรมีการกำหนดเวลาในการ ให้บริการให้เป็นมาตรฐานในการให้บริการ

1.4 ด้านกระบวนการให้บริการ พบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอ ตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x}=4.33$, $S.D.=0.682$) น่าจะ สอดคล้องกับงานวิจัยของชาติรี ปันติ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการงานทะเบียนและ บัตรประจำตัวประชาชนของสำนักทะเบียน อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่เห็นว่า งานบริการของข้าราชการแต่เดิมที่ผ่านมาส่วนใหญ่พอใจ และส่วนใหญ่รู้สึกพอใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 56.9 แต่ยังพบปัญหาและอุปสรรคในการที่ยื่นคำร้องขอบริการในสำนักทะเบียนอำเภอนี้ คือ ไม่รู้ว่ามีขั้นตอนอะไรบ้าง รองลงมา คือระเบียบกฎหมายไม่ชัดเจน แต่ส่วนใหญ่ไม่หลุดหนีจากการรับบริการเพราะประชาชนผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่ไม่เคยถูกปฏิเสธจากเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการ โดยเห็นว่าเหตุผลที่เจ้าหน้าที่แจ้งกรณีไม่ดำเนินการให้ตามคำร้องนั้นถูกต้องแล้ว เพราะเห็นว่าเป็นไปตามระเบียบทางราชการ และเนื่องจากการเตรียมเอกสารไม่ครบของผู้มาติดต่อเอง ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่ คิดว่าความพร้อม ความกระตือรือร้นและความมีอัธยาศัยไมตรีของเจ้าหน้าที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความพึงพอใจในการมารับ บริการ เพราะประชาชนจะได้อุ่นใจและได้รับความสะดวกในการมาติดต่อราชการและทำให้มาใช้บริการมากขึ้น และส่วนใหญ่ พอใจต่อการจัดสำนักงานของสำนักทะเบียนอำเภอสนทราย โดยให้เหตุผลว่า เป็นสัดส่วนเป็นระเบียบเรียบร้อยดี รวดเร็ว ปรับปรุงทุกด้านดีขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะพึงพอใจอันดับหนึ่งในด้านเจ้าหน้าที่บริการดี พูดจาไพเราะยิ้มแย้มแจ่มใส รองลงมา ได้แก่ ระบบการให้บริการดี เป็นธรรมต่อทุกคน เน้นระบบคิว จากผลการศึกษาทัศนคติและขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่ต่อการ บริการประชาชนด้านทะเบียนและบัตร พบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ความเป็นธรรมในการพิจารณาความดี ความชอบนั้นไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง และเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่งานทะเบียนและบัตรฯ ทำให้ไม่ได้รับความ เจริญก้าวหน้ามากที่สุด โดยให้ความเห็นว่าสังกัดคนละงาน คนละตำแหน่งคนละสายงาน ไม่ตรงตามกรอบอัตราค่าจ้าง ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่างานทะเบียนเป็นงานที่ไม่มีผลประโยชน์เกื้อกูลสำหรับปัญหาการบริการด้านทะเบียนและบัตรใน สำนักทะเบียนอำเภอสนทราย พบว่าปัญหาที่ได้รับความสำคัญอันดับหนึ่ง ได้แก่ ระเบียบ กฎหมาย ลำห้ และเจ้าหน้าที่ ขาดขวัญและกำลังใจเป็นปัญหาอันดับหนึ่งของเจ้าหน้าที่

1.5 ด้านการให้บริการเชิงรุก พบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียน อำเภอตาม มาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.33$, $S.D.=0.682$) สอดคล้อง กับงานวิจัยของพิรพัฒน์ แก้วกัญญา และศิริวัฒน์ เปลียนบางยาง (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับ ประสิทธิภาพในการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ที่พบว่า ประสิทธิภาพในการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐมโดยภาพ รวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ พิศาล เกินมะเร็ง ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับปรุงประสิทธิภาพการ ให้บริการของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาล กรณีศึกษาสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล เมืองยาง อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพการให้บริการของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลเมืองยาง อำเภอ เมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา เกิดความล่าช้าในการให้บริการนั้นเกิดจากมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ยังไม่เพียงพอต่อการ ดำเนินงานในการให้บริการและจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีจำนวนที่ยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎร และ ได้รับการเสนอแนะจากผู้รับบริการในการปรับปรุง ประสิทธิภาพการให้บริการงานทะเบียนราษฎร โดยการเพิ่มเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ พร้อมกับเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอควรจะมีเอกสารแนะนำขั้นตอนการปฏิบัติงาน การให้บริการ มีป้ายบอกขั้นตอนต่าง ๆ และ เพิ่มการบริการในวันเสาร์ เพิ่มอุปกรณ์อำนวยความสะดวก รวมถึง การจัดสถานที่ทำงานให้สะอาดเรียบร้อยจัดที่นั่งไว้ให้ เพียงพอกับการมาติดต่อบริการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีประสิทธิภาพและการให้บริการ น่าจะสอดคล้อง กับงานวิจัยของ ยุภาพร คล่องแคล่ว (2551) ได้ทำการศึกษา เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการ ให้บริการด้านงาน ทะเบียนราษฎรของเทศบาลเมือง กรณีศึกษาสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาล เมืองมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ผล การศึกษาพบว่า ผู้มาใช้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเมืองมุกดาหาร มีความต้องการเกี่ยวกับการใช้ บริการงานทะเบียนราษฎรในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการจัดสำนักงานในการให้บริการงานทะเบียนราษฎร โดยรวมร้อยละ 85.94 ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการงานทะเบียนราษฎร โดยรวมร้อยละ 100 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกใน

การให้บริการงานทะเบียนราษฎรโดยรวม ร้อยละ 100 ด้านกระบวนการบริการและมาตรฐานเวลาการบริการในการให้บริการงานทะเบียนราษฎรโดยรวม ร้อยละ 100 และผู้มารับบริการงานทะเบียนราษฎรส่วนใหญ่เสนอแนะว่าเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาในการเขียนแบบฟอร์ม การอธิบาย ในการเขียนแบบฟอร์ม รองลงมาคือการให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตนให้เป็นกลาง ควรปฏิบัติงานกับ ประชาชนด้วยความทัดเทียมกัน เจ้าหน้าที่ควรมีความสุภาพเป็นกันเองหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส มีความกระตือรือร้นและมีความเต็มใจในการให้บริการและควรมีการกำหนดเวลาในการ ให้บริการให้เป็นมาตรฐานในการให้บริการ

2. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐาน ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เพื่อนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ น่าจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี อินทวงศ์ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ย คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านอาคารสถานที่ ผลการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ทั้งในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ผู้มาใช้บริการที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้มาใช้บริการเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดีมากกว่าเพศชาย ผู้มาใช้บริการที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดีโดยภาพรวม ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านอาคารสถานที่ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพบว่า แตกต่างกัน แต่เมื่อทดสอบเป็น รายคู่ไม่พบความแตกต่าง ผู้มาใช้บริการที่มีระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ น่าจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดมพร สุคนธฉายา (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาประสิทธิผลของการให้บริการประชาชนแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ : กรณีศึกษาประชาชนผู้มาขอรับบริการ ณ สำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนผู้มาขอรับบริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นหญิง 220 คน มีอายุ 21 - 30 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัท สำหรับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนผู้มาขอรับบริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จนั้นประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อมาวิเคราะห์รายด้านแล้วพบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสถานที่ให้บริการอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านกระบวนการให้บริการด้านบุคลากร ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งถือว่าการให้บริการประชาชนแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จนั้นมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก เช่นกันสำหรับการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลนั้นปรากฏว่า เพศ อาชีพ มีผลต่อความพึงพอใจในการบริการประชาชนแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ ส่วนอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ไม่มีผลต่อความพึงพอใจในการบริการประชาชนแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จโดยรวม

สมมติฐานที่ 3 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ น่าจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี อินทวงศ์ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ย คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านอาคารสถานที่ ผลการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ทั้งในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ผู้มาใช้บริการที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้มาใช้บริการเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดีมากกว่าเพศชาย ผู้มาใช้บริการที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดีโดยภาพรวม ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านอาคารสถานที่ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า แตกต่างกัน แต่เมื่อทดสอบเป็นรายคู่ไม่พบความแตกต่าง ผู้มาใช้บริการที่มีระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดีโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน น่าจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สมมติฐานที่ 4 พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ น่าจะสอดคล้องกับงานวิจัยของอุดมพร สุคนธฉายา (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาประสิทธิผลของการให้บริการประชาชนแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ : กรณีศึกษาประชาชนผู้มาขอรับบริการ ณ สำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนผู้มาขอรับบริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นหญิง 220 คน มีอายุ 21-30 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัท สำหรับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนผู้มาขอรับบริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จนั้นประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อมาวิเคราะห์รายด้านแล้วพบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสถานที่ให้บริการอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านกระบวนการให้บริการด้านบุคลากร ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งถือว่าการให้บริการประชาชนแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จนั้นมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก เช่นกันสำหรับการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลนั้นปรากฏว่า เพศ อาชีพ มีผลต่อความพึงพอใจในการบริการประชาชนแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ ส่วนอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ไม่มีผลต่อความพึงพอใจในการบริการประชาชนแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จโดยรวม

สมมติฐานที่ 5 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ น่าจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี อินทวงศ์ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ย คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านอาคารสถานที่ ผลการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลทั้งในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ผู้มาใช้บริการที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้มาใช้บริการเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดีมากกว่าเพศชาย ผู้มาใช้บริการที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดีโดยภาพรวม ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านอาคารสถานที่ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

พบว่า แตกต่างกัน แต่เมื่อทดสอบเป็นรายคู่ไม่พบความแตกต่าง ผู้มาใช้บริการที่มีระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดีโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอำเภอตามมาตรฐานอำเภอของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

1. ควรปรับปรุงสถานที่บริการให้เอื้ออำนวยต่อการบริการประชาชน รวมทั้งการสร้างรูปแบบมาตรฐานของอาคารสถานที่ทุกอำเภอทั้งภายใน และภายนอกที่เป็นเอกลักษณ์ อาทิ จัดให้มีลานจอดรถ ปรับภูมิทัศน์ภายนอกให้สวยงาม จัดที่สำหรับนั่งพักคอยอย่างพอเพียง จัดให้มีเคาน์เตอร์บริการที่เป็นมาตรฐาน รวมทั้งเคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ส่วนหน้า การจัดให้มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ ตู้น้ำดื่ม การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์กำหนดขั้นตอน และระยะเวลาแล้วเสร็จ การปรับปรุงห้องสุขา เป็นต้น

2. ควรพัฒนาระบบงาน การปรับขยายเวลาการให้บริการประชาชน (Extra - Hour Services) มีการให้บริการในช่วงพักเที่ยงและวันหยุดราชการ การจัดทำตู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ ร้องเรียน แสดงความคิดเห็น (Suggestion Box) การจัดให้มีบริการเสริมต่างๆ อาทิ ร้านกาแฟ ร้านขายสินค้า OTOP นวดเพื่อสุขภาพ บริการเสริมสวย ฯลฯ การให้บริการนอกสถานที่ (Off - House Service) อาทิ อำเภอเคลื่อนที่ (Mobile Unit) หน่วยบริการอำเภอเฉลิมพระเกียรติในห้างสรรพสินค้า และรูปแบบเคาน์เตอร์บริการประชาชน (Government Counter Service) ในห้างสรรพสินค้า รวมทั้งรูปแบบการบริการในลักษณะศูนย์บริการร่วม (Service Link)

3. ควรพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ ให้มีศักยภาพ ทักษะที่ดี และมีความพร้อมสำหรับการบริการประชาชน การณรงค์กิจกรรม อำเภอยิ้ม เพื่อปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม ค่านิยมของบุคลากรให้เอื้อต่อการบริการประชาชน การสร้างแรงจูงใจ และดูแลสวัสดิการและความก้าวหน้า การจัดหาเครื่องแบบบริการ

4. ควรพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศการบริการ อาทิ การขยายระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนสามารถขอรับบริการทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนได้ในทุกสำนักทะเบียนใดก็ได้ การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบเอนกประสงค์ (Smart Card) การจัดทำโครงการศูนย์บริการร่วมอำเภอ (Amphoe Government Outlet) ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริการจากระบบมือ (Manual Service) เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ (eService)

5. ควรประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรภายนอก อาทิ การให้บริการข้อมูลแก่หน่วยงานที่ร้องขอโครงการสำนักบริการประชาชนแบบเบ็ดเสร็จ การบริการในรูปแบบเคาน์เตอร์บริการประชาชน (Government Counter Service) ณ ห้างสรรพสินค้า และรูปแบบศูนย์บริการร่วม (Service Link)

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานของอำเภอต้องให้ความสำคัญ และมีทัศนคติเชิงบวกในลักษณะการเป็นเจ้าของ (Ownership) ร่วมกันในการพัฒนา ยกระดับ และรักษาคุณภาพการให้บริการตามเกณฑ์มาตรฐานบริการอำเภออย่างจริงจัง

2. การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ยกระดับ และรักษาคุณภาพการให้บริการตามเกณฑ์มาตรฐานบริการอำเภออย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดกระแสความร่วมมือกันทั่วทั้งอำเภอ ทั้งในด้านการวางแผน การปฏิบัติ และการประเมิน

3. ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานควรพัฒนาคุณภาพการให้บริการโดยบุคลากร หรือต่อยอดจากการดำเนินงานด้านบริการที่อาเภอดำเนินการอยู่แล้ว ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานบริการอาเภอ

4. ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานควรพัฒนาคุณภาพการให้บริการตามเกณฑ์มาตรฐานบริการอาเภอให้มีความยืดหยุ่นและสามารถประยุกต์เกณฑ์มาตรฐานฯ ให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ที่แตกต่างกันในแต่ละอาเภอ โดยคำนึงถึงเป้าหมายสูงสุด คือ ความพึงพอใจของประชาชนเป็นสำคัญ

5. ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานควรจัดการความรู้ (Knowledge management - KM) ในระหว่างเครือข่ายการทำงาน โดยการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม คิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนและประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อให้เกิดกระบวนการสร้างสรรค์พัฒนางาน และสร้างนวัตกรรมการให้บริการประชาชนเพื่อนำอาเภอไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization - LO)

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสำนักทะเบียนอาเภอตามมาตรฐานอาเภอของอาเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาการดำเนินการพัฒนา การยกระดับ และการรักษาคุณภาพการให้บริการประชาชนของอาเภอมีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนผู้ใช้บริการได้รับความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นธรรม รวมทั้งมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของอาเภอ

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบบรรทัดฐานในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนตามเกณฑ์มาตรฐานบริการอาเภอ

3. ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาและยกระดับการให้บริการของอาเภอไปสู่ความเป็นเลิศต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

กาสิก เตชะชั้นหมาก. (2553). **หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ชาติรี ปันติ. (2546). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน**

ของสำนักทะเบียนอาเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ปราณี อินทวงศ์. (2551). **ประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี อาเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี**.

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

พีรพัฒน์ แก้วกาญญา และศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง. (2560). **การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิผลในการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยด้วน อาเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม**.

วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ. 5(1), หน้า 67-74.

ยุภาพร คล่องแคล่ว. (2551). **แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการด้านงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลเมืองกรณีศึกษาสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาล เมืองมุกดาหาร อาเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร**.

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุวัฒน์ สุขวิบูลย์. (2548). **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ**

ณ สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร: ศึกษาเฉพาะกรณี งานทะเบียนราษฎร.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุดมพร สุคนธฉายา. (2547). **การศึกษาประสิทธิผลของการให้บริการประชาชนแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ :**

กรณีศึกษาประชาชนผู้มาขอรับบริการ ณ สำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

Service Effectiveness of Samutsakorn City Municipality, Mahachai Sub-district,

Muang District, Samutsakorn Province

จันทร์จิรา ไยญาติ¹ และ เพ็ญศรี ฉิรินัง²

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

²รองศาสตราจารย์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Email: queen.miink@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 385 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลที่ได้แสดงให้เห็นว่า ระดับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประชาชนที่มีเพศ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ประสิทธิผลการให้บริการ ความคิดเห็น เทศบาลนครสมุทรสาคร

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the service effectiveness of Samutsakorn city municipality, Mahachai sub-district, Muang district, Samutsakorn province and 2) to examine people's opinion to the service effectiveness of Samutsakorn city municipality, Mahachai sub-district, Muang district, Samutsakorn province by classifying from personal factors. The samples for this study were 385 people live in Samutsakorn city municipality selected by age over 18 years. The statistic used for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and One-way Anova.

The results have been shown that level of effectiveness in service of Samutsakorn city municipality, Mahachai sub-district, Muang district, Samutsakorn province were in high level. The overall, different genders and monthly incomes people were almost the same opinion of the service effectiveness of Samutsakorn city municipality, Mahachai sub-district, Muang district, Samutsakorn province. As for people who different ages, education levels and occupations have different opinions at

0.05 level of significance of the service effectiveness of Samutsakorn city municipality, Mahachai sub-district, Muang district, Samutsakorn province.

Keywords: Service effectiveness, Opinion and Samutsakorn city municipality

บทนำ

เทศบาลในประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้นมาภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2497 แนวความคิด และรูปแบบโครงสร้างของเทศบาลจัดได้ว่าเป็นหน่วยปกครองท้องถิ่นของไทยที่มีรูปแบบการปกครอง เช่นเดียวกับประเทศตะวันตก และนับเป็นหน่วยปกครองท้องถิ่นไทยที่มีลักษณะใช้หลักการกระจายอำนาจมากที่สุด เนื่องจากท้องถิ่นในประเทศไทยมีสภาพแตกต่างกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 มีผลทำให้สุขาภิบาลจำนวน 981 แห่งต้องเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาล ตำบล ซึ่งมีผลในวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539)

ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การปรับปรุงการให้บริการภาครัฐประสบความสำเร็จได้ก็คือการมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีจิตสำนึกในการให้บริการและปรารถนาที่จะปรับปรุงบริการภาครัฐ ทั้งนี้เนื่องจากการบริการเป็นกระบวนการของกิจกรรมในการส่งมอบบริการจากผู้ให้บริการไปยังผู้รับบริการ ไม่ใช่สิ่งที่จับต้องได้ชัดเจนแต่ออกมาในรูปของเวลา สถานที่ และที่สำคัญเป็นสิ่งเอื้ออำนวยทางจิตวิทยาให้เกิดความพึงพอใจ ดังนั้นจิตสำนึกในการให้บริการจึงเป็นกุญแจสำคัญในการปรับปรุงบริการภาครัฐ จิตสำนึกในการให้บริการมีความหมายไปในเชิงของการรับรู้ว่าตนเองมีหน้าที่ของการให้บริการดังนั้นจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่าจะต้องพยายามกระทำการสิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดการบริการที่ดีโดยมุ่งหวังให้งานที่รับผิดชอบนั้นประสบความสำเร็จมากที่สุดเท่าที่จะทำได้นั้นหมายความว่าถ้าใครมีจิตสำนึกสูงก็อาจจะส่งผลส่งเสริมให้เขามีความพยายามในการกระทำการสิ่งที่เหมาะสมแม้จะอดทนก็ยินยอมจะกระทำในทางตรงกันข้ามบุคคลที่ขาดจิตสำนึกก็คือ คนที่ไม่สนใจอย่างแท้จริงที่จะกระทำการสิ่งต่างๆ อย่างเหมาะสมไม่ว่างานจะสำเร็จหรือไม่ก็ตามก็จะไม่รู้สึกรู้สีก่อตัวอะไร ผลที่ตามมาอย่างแท้จริงก็มักจะเป็นความล้มเหลวของการทำงานและองค์การ (ชอลดา ห่วงน้ำ, 2545)

เทศบาลนครสมุทรสาครสมุทรสาคร เป็นหน่วยงานการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการจัดตั้งเทศบาล คือต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง โดยมีเทศบาลเป็นศูนย์กลางและมีหน้าที่หลักคือ การดำเนินกิจการทั้งปวงเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น แต่ในการพัฒนาจัดการด้านการให้บริการแก่ประชาชน ยังคงมีปัญหาย่อยหลายประการได้แก่ 1) ปัญหาด้านกระบวนการให้บริการ เช่น ความรวดเร็วในการให้บริการแต่ละขั้นตอน 2) ปัญหาด้านพนักงานผู้ให้บริการ เช่น การแต่งกายของพนักงานผู้ให้บริการ และกิริยามารยาทของพนักงานผู้ให้บริการ และ 3) ด้านอาคารสถานที่ เช่น ขนาดของพื้นที่ในอาคารกว้างขวางสะดวกกับการให้บริการ เป็นต้น โดยปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลนครสมุทรสาครยังไม่มีประสิทธิภาพ ต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อระบบการปฏิรูประบบราชการ โดยเน้นการให้บริการที่รวดเร็ว มีคุณภาพ และสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนผู้ใช้บริการ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการปรับปรุงการให้บริการแก่ประชาชนผู้มาใช้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ให้เกิดการพัฒนาการให้บริการที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบระดับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
2. ทำให้ทราบความแตกต่างของประสิทธิผลต่อการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาในลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ประชาชนที่มีรายชื่ออยู่ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชาชนที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 10,026 คน (เทศบาลนครสมุทรสาคร, 2557) ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (ซัยถุทธิ์ ศีลาเดช, 2545) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 385 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ (Purposive Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีจำนวนใกล้เคียงกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านพนักงานผู้ให้บริการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านละ 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อเทศบาลนครสมุทรสาคร

การทดสอบเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ตลอดจนให้คำแนะนำแก้ไขปรับปรุง
2. นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ไม่ต่ำกว่า 0.5 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชาชนในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย และนำแบบสอบถามไปทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของครอนบาค ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha) เท่ากับ 0.818

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ถึงนายกเทศมนตรีนครสมุทรสาครเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
3. จัดเก็บข้อมูลโดยประสานงานกับเทศบาลนครสมุทรสาคร พร้อมส่งหนังสือนำหนังสืออนุมัติให้ศึกษาวิจัยและเก็บข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ผู้วิจัยตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืน และคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ลงรหัสข้อมูลแล้ว มาทำการวิเคราะห์ประมวลผลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบแบบสอบถาม คัดแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ลงรหัสข้อมูล เพื่อดำเนินการวิจัย
2. ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน
3. ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้ในการวัดประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้
คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 ระดับความเห็นมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 ระดับความเห็นมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 ระดับความเห็นปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 ระดับความเห็นน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 ระดับความเห็นน้อยที่สุด
4. การทดสอบค่า t-test เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตาม เพศ
5. การทดสอบค่า F-test เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทดสอบรายคู่โดยวิธี LSD

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีอาชีพรับจ้างหรือพนักงานจ้างบริษัท และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000-10,000 บาท
2. ประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก เทศบาลนครสมุทรสาครได้มีการนำหลักการให้บริการแบบภาคเอกชนมาปรับใช้ในการให้บริการกับประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการให้บริการ 2) ด้านพนักงานผู้ให้บริการ และ 3) ด้านอาคารสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปราณี อินทวงศ์, 2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ภาครัฐในปัจจุบันได้มุ่งเน้นการให้บริการเป็นหลักนั้น เพื่อสร้างภาพพจน์ขององค์การและตอบสนองต่อความต้องการเพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับผู้รับบริการ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มาใช้บริการ โดยภาพรวม (n=375)

ประสิทธิผลการให้บริการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. ด้านกระบวนการให้บริการ	3.88	0.63	มาก
2. ด้านพนักงานผู้ให้บริการ	3.85	0.64	มาก
3. ด้านอาคารสถานที่	3.95	0.57	มาก
รวม	3.89	0.54	มาก

3. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก เทศบาลนครสมุทรสาครได้ให้บริการกับประชาชนผู้ใช้บริการทั้งเพศชายและเพศหญิงด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปราณี อินทวงศ์, 2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ปัจจุบันบุคคลไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงได้รับการรับรองสิทธิต่างๆ มากมายในฐานะมนุษย์และในฐานะอื่นๆ ทุกคนมีสิทธิสามารถ แสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน ทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ (n=375)

ประสิทธิผลการให้บริการ	เพศ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ด้านกระบวนการให้บริการ	ชาย	183	3.91	0.65	0.70	0.48
	หญิง	192	3.86	0.62		
ด้านพนักงานผู้ให้บริการ	ชาย	183	3.85	0.68	-0.10	0.91
	หญิง	192	3.86	0.60		
ด้านอาคาร/สถานที่	ชาย	183	3.96	0.54	0.55	0.58
	หญิง	192	3.93	0.61		
รวม	ชาย	183	3.91	0.54	0.43	0.67
	หญิง	192	3.89	0.54		

4. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก เทศบาลนครสมุทรสาครมีการให้บริการกับประชาชนผู้ใช้บริการทุกช่วงอายุอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พนิตตา นรสิงห์, 2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันภาครัฐได้มีมติสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญต่อการให้บริการประชาชน ที่มุ่งเน้นคุณภาพการให้บริการประชาชนเป็นสำคัญ ไม่ว่าประชาชนนั้นจะอยู่ในช่วงอายุใดก็ตาม ต้องให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน ทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ (n=375)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านกระบวนการให้บริการ					
ระหว่างกลุ่ม	3.76	4	0.94	2.40	0.05
ภายในกลุ่ม	145.12	370	0.39		
รวม	148.88	374			
ด้านพนักงานผู้ให้บริการ					
ระหว่างกลุ่ม	2.64	4	0.66	1.61	0.17
ภายในกลุ่ม	151.69	370	0.41		
รวม	154.33	374			
ด้านอาคาร/สถานที่					
ระหว่างกลุ่ม	1.66	4	0.42	1.18	0.29
ภายในกลุ่ม	124.09	370	0.33		
รวม	125.75	374			
โดยภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	1.95	4	0.49	1.68	0.15
ภายในกลุ่ม	107.63	370	0.30		
รวม	109.58	374			

5. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านพนักงานผู้ให้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยภาพรวมประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการต่ำกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่มีการศึกษา ระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจเรื่องคุณภาพการให้บริการสาธารณะในด้านต่างๆ ของเทศบาลนครสมุทรสาคร จึงทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางลักขณ์ อุทัยธรรม (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้มาติดต่อที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า บุคคลผู้มาติดต่อที่มีการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการให้บริการของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกันทั้งนี้เนื่องจากระดับการศึกษาของประชาชนที่แตกต่างกันทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการของ เทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา (n375)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านกระบวนการให้บริการ					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	7.17	4	1.79	7.68*	0.00
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	141.72	370	0.38		
รวม	148.89	374			
ด้านพนักงานผู้ให้บริการ					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	7.14	4	1.79	4.49*	0.00
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	147.18	370	0.39		
รวม	154.33	374			
ด้านอาคารสถานที่					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2.96	4	0.74	2.23	0.06
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	122.79	370	0.33		
รวม	125.75	374			
โดยภาพรวม					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	4.03	4	1.01	3.53*	0.01
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	105.55	370	0.28		
รวม	109.58	374			

6. ประชาชนที่มีการประกอบอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านพนักงานผู้ให้บริการ และด้านอาคารสถานที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยภาพรวมประชาชนที่มีอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการต่ำกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้เนื่องจากการประกอบอาชีพและ การดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันของบุคคลทำให้มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาครแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางลักษณ อุทัยธรรม ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้มาติดต่อที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า บุคคลผู้มาติดต่อที่มีอาชีพต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการให้บริการของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพหน้าที่การงานและการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละเขตพื้นที่มีลักษณะแตกต่างกันไป ทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอาชีพ (n375)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านกระบวนการให้บริการ					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	7.55	5	1.51	3.94*	0.00
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	141.33	369	0.38		
รวม	148.88	374			
ด้านพนักงานผู้ให้บริการ					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	6.37	5	1.27	3.18*	0.00
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	147.95	369	0.40	369	
รวม	154.33	374			
ด้านอาคารสถานที่					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	5.08	5	1.01	3.11*	0.00
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	120.67	369	0.32		
รวม	125.75	374			
โดยภาพรวม					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	5.81	5	1.16	4.13*	0.00
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	103.77	369	0.28		
รวม	109.58	374			

7. ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก เทศบาลนครสมุทรสาครมีการให้บริการกับประชาชนผู้ใช้บริการในลักษณะแบบเดียวกัน แม้ว่าประชาชนจะมีฐานะต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพิ่มศักดิ์ อินทสร (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของคณพิการต่อการให้บริการสงเคราะห์ช่วยเหลือของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก การให้บริการของภาครัฐในปัจจุบันได้มุ่งเน้นคุณภาพการให้บริการ เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีขององค์กรและเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนผู้ใช้บริการ แม้ประชาชนจะมีรายได้ที่แตกต่างกัน ทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร
ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน
 (n375)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านกระบวนการให้บริการ					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.95	4	0.49	1.23	0.30
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	146.93	370	0.40		
รวม	148.88	374			
ด้านพนักงานผู้ให้บริการ					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2.31	4	0.58	1.41	0.23
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	152.01	370	0.41		
รวม	154.33	374			
ด้านอาคารสถานที่					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2.39	4	0.60	1.79	0.13
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	123.36	370	0.33		
รวม	125.75	374			
โดยภาพรวม					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.52	4	0.38	1.30	0.27
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	108.06	370	0.29		
รวม	109.58	374			

ข้อเสนอจากการวิจัย

1. ด้านกระบวนการให้บริการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องมีการจัดระบบการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มาใช้บริการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น เทศบาลนครสมุทรสาคร ควรมีการจัดมุมสถานที่และสมุดบันทึกให้ประชาชนผู้มาใช้บริการได้เขียนแสดงความคิดเห็นต่อการให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการให้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้มาใช้บริการ

2. ด้านพนักงานผู้ให้บริการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อกิริยามารยาทของพนักงานผู้ให้บริการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น เทศบาลนครสมุทรสาคร ควรมีการจัดฝึกอบรม เสริมทักษะกิริยามารยาทของการเป็นผู้ให้บริการที่ดีให้กับพนักงานผู้ให้บริการของเทศบาลนครสมุทรสาคร เพื่อให้ประชาชนผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจในการให้บริการของพนักงาน

3. ด้านอาคารสถานที่ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อสำนักงานและอาคารสถานที่ตกแต่งสวยงามสะอาดมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น เทศบาลนครสมุทรสาคร ควรมีการปรับปรุงอาคารสถานที่ และปรับปรุงภูมิทัศน์รอบอาคารสถานที่ให้มีความสวยงาม และสะอาดอย่างสม่ำเสมอ เพราะความสวยงาม ความสะอาดของอาคารสถานที่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนผู้ใช้บริการมีความรู้สึกประทับใจและพึงพอใจเมื่อมาใช้บริการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่องประสิทธิผลการให้บริการขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นใน จังหวัดสมุทรสาครทุกเขตพื้นที่ โดยกำหนดเขตพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนของจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

2. ควรมีการวิจัยเรื่องประสิทธิผลการให้บริการขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอื่นๆ ทุกภาคส่วน เพื่อให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปประกอบการพัฒนาในการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. (2545). ประชากรกลุ่มตัวอย่างการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยสถิติพื้นฐานสำหรับงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: พิณเนศพรินตัง เซ็นเตอร์ จำกัด.
- ชอลดา หวังน้ำ. (2545). การสร้างจิตสำนึกของการให้บริการภาครัฐ. ผลงานลำดับที่ 2. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานจัดหางานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
- เทศบาลนครสมุทรสาคร. (2557). ข้อมูลประชากร 2557. [ออนไลน์]. จากเข้าถึงได้จาก <http://sakhoncity.go.th/public/communityinfo/data/index/menu/177>. (สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2558)
- นงลักษณ์ อุทัยธรรม. (2551). ความคิดเห็นของผู้มาติดต่อที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอยุธยา.
- ปวันภัสตร์ สมใจทวีพร. (2560). ประสิทธิภาพการให้บริการของ อบต.ปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ. 5(2) หน้า 58.
- ปราณี อินทวงศ์. (2550). ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- พนิตดา นรสิงห์. (2550). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เพิ่มศักดิ์ อินทสร. (2550). ความพึงพอใจของคณาธิการต่อการให้บริการสงเคราะห์ช่วยเหลือของสำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สารภี บัวบาน. (2559). ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนด้านงานทะเบียนราษฎร กรณีศึกษาสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาล ตำบลมาบอำมฤต จ.ชุมพร. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ. 4(2) หน้า 65.

RCIM
เปิดรับสมัครใหม่

รับสมัครนักศึกษาใหม่
บริหารธุรกิจ - รัฐประศาสนศาสตร์

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
(มหาวิทยาลัยขอรัฐ)

สาธิตา
หัวหิน

ปริญญาโท
MBA & MPA

ปริญญาเอก
DBA & DPA

<http://www.rcim.in.th>

092-442-7000 (หัวหิน)
092-442-8000 (สาธิตา)

พฤติกรรม การเลือกชมภาพยนตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
Cinema Choosing Behavior of Students' Faculty of Mass Communication
Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon
ฉันทนา ปาปัดถา สายธาร สุภาพร ชินศักดิ์ หอมดิบ บัลลังค์ คงแคล้ว
ประภัสสร เป่าอยู่ และชานนท์ จันทรมณีกุล
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
E-mail: chantana.p@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกชมภาพยนตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำนวน 300 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 53.00 สาขาวิชาเทคโนโลยีมีเดีย ร้อยละ 40.33 และศึกษาชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 27.00 มีพฤติกรรมการเลือกรับชมภาพยนตร์รอบ 20.00-22.30 นาฬิกา ร้อยละ 35.00 มีความถี่ในการรับชมภาพยนตร์สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร้อยละ 22.33 เลือกชมภาพยนตร์กับเพื่อน ร้อยละ 32.33 และเลือกชมภาพยนตร์แนว action โดยพิจารณา ตัวอย่างภาพยนตร์ จากเวลา และนักแสดงนำ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเลือกชมภาพยนตร์

ABSTRACT

The purpose of the research was to study cinema choosing behavior of students' faculty of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. The data were collected by using questionnaires sampling from 300 students. Data analysis employed frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation (S.D.).

The results of study showed that: The most gender was male (53.00%), department of multimedia technology (40.33%), and third-years (27.00%). Students had cinema choosing behavior at 20.00-22.30 o'clock (35.00%), watched movie once a week (22.33%), cinema choosing with friend (32.33%), and watching action cinema that was selection from teaser trailer, movie time, and lead actor.

Keywords: Cinema Choosing Behavior

บทนำ

สื่อภาพยนตร์เป็นสื่อที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มาก เพราะด้วยความหลากหลายของแนวภาพยนตร์ ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้าง เช่น ภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชั่น ก็จะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก หรือภาพยนตร์แอ็คชั่น ก็ จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ชาย หรือภาพยนตร์แนวดราม่า ความรัก ก็จะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้หญิง เป็นต้น นอกจากแนวภาพยนตร์ที่ทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจแล้ว ภาพยนตร์ยังเป็นสื่อที่เผยแพร่วัฒนธรรมของประเทศต่างๆได้ เช่น ภาพยนตร์แนวประวัติศาสตร์ของกรุงโรม ก็จะเผยแพร่วัฒนธรรมของคนในสมัยกรุงโรม หรือจะภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ชาติ ไทย ที่ได้เผยแพร่วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของคนไทยในสมัยก่อนให้ได้คนรุ่นหลังได้รับรู้ และภาพยนตร์ยังเป็นสื่อที่ทำให้ผู้รับ

สารได้รับข้อคิดดีๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ภาพยนตร์จะดำรงอยู่ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับผลตอบแทนทางการค้าเป็นสำคัญ ดังนั้นการผลิตภาพยนตร์ จึงต้องวิเคราะห์การตอบสนองความต้องการและรสนิยมของผู้ชมกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งวิเคราะห์สภาพการแข่งขันทางการตลาดและการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ด้วยการที่จะกล่าวว่า ภาพยนตร์จะประสบความสำเร็จทางการค้าหรือไม่ ส่วนหนึ่งต้องพิจารณาจากจำนวนผู้เข้าชมภาพยนตร์ เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สร้างรายได้และผลกำไรให้แก่ธุรกิจภาพยนตร์ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าผู้ชมที่มีความนิยมในอดีตที่มีต่อผู้สร้างหรือภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ จะเป็นเครื่องที่ประกันความสำเร็จในอนาคตได้เสมอไป ด้วยเหตุผลที่ภาพยนตร์เป็นสินค้าประเภทเดียวที่ซื้อขายกันโดยที่ไม่มีโอกาสเห็นตัวสินค้าก่อน ผู้บริโภคเข้าชมเพราะความชอบหรือความพึงพอใจเป็นหลัก ทำให้สามารถคาดคะเนความต้องการของผู้บริโภคได้ ในการลงทุนสร้างภาพยนตร์ที่ดี มีคุณภาพนั้นต้องใช้เงินลงทุนสูงมาก จากการที่ภาพยนตร์เป็นงานที่ใช้เงินลงทุนสูง การที่จะใช้แนวคิดในการสร้างต้องมีการสังเกตพฤติกรรมของผู้ชม เพื่อค้นหาความต้องการของผู้ชมที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของตน โดยการนำผลที่ได้จากการสำรวจและวิจัยพฤติกรรมของผู้ชมมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจในการวางแผนทิศทางการผลิตภาพยนตร์รวมถึงการวางแผนการสื่อสารการตลาดด้วย (ปิยะกุล เลาว์ณศิริ, 2556)

ภาพยนตร์เป็นธุรกิจค่านับหนึ่งที่มีมูลค่ามหาศาล และมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการที่ภาพยนตร์จะสามารถดำรงอยู่ได้หรือไม่ในสภาวะการณ์ปัจจุบันนั้นจึงขึ้นอยู่กับผลตอบแทนทางการค้าเป็นสำคัญ ดังนั้นการผลิตภาพยนตร์จึงต้องคำนึงความต้องการและรสนิยมของผู้ชมกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ การที่จะกล่าวว่า ภาพยนตร์จะประสบความสำเร็จทางการค้าหรือไม่ ส่วนหนึ่งต้องพิจารณาจากจำนวนผู้เข้าชมภาพยนตร์ในเรื่องนั้นๆ เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สร้างรายได้และผลกำไรให้แก่ธุรกิจภาพยนตร์ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าผู้ชมที่มีความนิยมในอดีตที่มีต่อผู้สร้างภาพยนตร์หรือภาพยนตร์เรื่องนั้น จะเป็นเครื่องประกันความสำเร็จในอนาคตเสมอไป ด้วยเหตุที่ภาพยนตร์เป็นสินค้าที่ซื้อขายกันโดยที่ไม่มีโอกาสเห็นตัวสินค้าก่อน ผู้ชมเข้าชมเพราะความชอบหรือพอใจเป็นหลัก ซึ่งแต่ละคนมีความชอบหรือความพึงพอใจในภาพยนตร์เรื่องใดเรื่องหนึ่งแตกต่างกัน ทำให้ไม่สามารถคาดคะเนความต้องการของผู้ชมได้ ในการลงทุนสร้างภาพยนตร์ที่ดีมีคุณภาพนั้นต้องใช้เงินลงทุนสูงมาก (ธัญญา, 2553)

ผู้ชมภาพยนตร์ถือเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ภาพยนตร์อยู่ได้ เนื่องจากรายได้มาจากผู้ชมภาพยนตร์โดยตรง แม้ว่าในปัจจุบันรายได้ส่วนหนึ่งจะมาจากการจำหน่ายดีวีดี (DVD) แต่รายได้จากการเข้าชมภาพยนตร์ยังคงเป็นรายได้หลัก ดังนั้นจึงต้องมีการสังเกตพฤติกรรมของผู้ชม เพื่อค้นหาความต้องการของผู้ชมที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของตน โดยการนำผลที่ได้จากการสำรวจและวิจัยพฤติกรรมของผู้ชมมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจในการวางแผนทิศทางการผลิตภาพยนตร์สาเหตุเพราะภาพยนตร์ในปัจจุบันมีมากมายทั้งภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ต่างประเทศ ตัวเลือกในการชมภาพยนตร์จึงมีมากมายตามไปด้วย ดังนั้นภาพยนตร์ที่ไม่มีคุณภาพหรือไม่เป็นที่ต้องการของผู้ชมภาพยนตร์ จะไม่สามารถอยู่ได้ (ธัญญา, 2553) ซึ่งการจัดรอบฉายภาพยนตร์ การเลือกประเภทภาพยนตร์ มีความสำคัญอย่างยั่งยืนต่อธุรกิจโรงภาพยนตร์ ดังนั้น จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเลือกชมภาพยนตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกชมภาพยนตร์ของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล โดยแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางประกอบความเรียง

ประชากรได้แก่ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำนวน 771 คน โดยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, Taro, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อน (e) ขนาดประชากรที่ยอมรับได้ $\pm 5\%$ ซึ่งประชากร 800 คน จะได้ขนาดตัวอย่าง 261 คน ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดีที่สุดและสะดวกต่อการกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 300 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้แก่ การสุ่มแบบแบ่งชั้น และการสุ่มแบบง่ายด้วยการเลือกจากรหัสนักศึกษาที่เป็นเลขคี่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 4.21-5.00 มีพฤติกรรมในการเลือกชมภาพยนตร์ จำแนกตามประเภท และเหตุการณ์ตัดสินใจในระดับมากที่สุด
- 3.41 – 4.20 มีพฤติกรรมในการเลือกชมภาพยนตร์ จำแนกตามประเภท และเหตุการณ์ตัดสินใจในระดับมาก
- 2.61 – 3.00 มีพฤติกรรมในการเลือกชมภาพยนตร์ จำแนกตามประเภท และเหตุการณ์ตัดสินใจในระดับปานกลาง
- 1.81 – 2.60 มีพฤติกรรมในการเลือกชมภาพยนตร์ จำแนกตามประเภท และเหตุการณ์ตัดสินใจในระดับน้อย
- 1.00 – 1.80 มีพฤติกรรมในการเลือกชมภาพยนตร์ จำแนกตามประเภท และเหตุการณ์ตัดสินใจในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สาขาวิชา และชั้นปีที่ศึกษา ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	300	100.00
เพศชาย	159	53.00
สาขาวิชาเทคโนโลยีมีเดีย	121	40.33
ชั้นปีที่ 2	110	36.67

จากตารางที่ 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษาที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.00 กำลังศึกษาในสาขาวิชาเทคโนโลยีมีเดีย ร้อยละ 40.33 กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 36.67

2. พฤติกรรมในการรับชมภาพยนตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมในการรับชมภาพยนตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ

พฤติกรรมในการรับชมภาพยนตร์	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงเวลาที่รับชมภาพยนตร์รอบ 20.00-22.30 น.	105	35.00
ความถี่ในการรับชมภาพยนตร์สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	64	22.33
รับชมภาพยนตร์กับเพื่อน	97	32.33

จากตารางที่ 2 แสดงพฤติกรรมการรับภาพยนตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ส่วนใหญ่เลือกรับชมภาพยนตร์เวลา 20.00-22.30 น. ร้อยละ 35.00 มีความถี่ในการรับชมภาพยนตร์สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร้อยละ 22.33 และรับชมภาพยนตร์กับเพื่อน เวลา 32.33

3.พฤติกรรมการเลือกรับชมแนวภาพยนตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ จำแนกตามประเภทภาพยนตร์ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการเลือกรับชมภาพยนตร์ของนักศึกษา จำแนกตามประเภทภาพยนตร์

แนวภาพยนตร์	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
แนว Action	4.29	0.81	มากที่สุด
แนว Animation	4.13	0.86	มาก
แนว Adventure	4.11	0.77	มาก
แนว Comedy	4.04	0.86	มาก
แนว Fantasy	4.02	0.90	มาก
แนว Romance	3.63	1.12	มาก
แนว Drama	3.59	1.09	มาก
แนว Thriller	3.56	1.10	มาก
ภาพรวม	3.93	0.93	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงพฤติกรรมการเลือกรับชมภาพยนตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ จำแนกตามประเภทภาพยนตร์ ในภาพรวมมีการเลือกรับชมภาพยนตร์อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.93 โดยส่วนใหญ่ตัดสินใจรับชมภาพยนตร์แนว Action อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.29 รองลงมาอีก 2 อันดับ ได้แก่ ตัดสินใจรับชมภาพยนตร์แนว Animation อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 ตัดสินใจรับชมภาพยนตร์แนว Adventure อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.11 ตามอันดับ ส่วนที่มีตัดสินใจรับชมภาพยนตร์แต่ละแนวน้อยที่สุดคือ ตัดสินใจรับชมภาพยนตร์แนว Thriller อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.56

4. พฤติกรรมการเลือกรับชมภาพยนตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ จำแนกตามเหตุผลในการตัดสินใจปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4 พฤติกรรมการเลือกรับชมภาพยนตร์ของนักศึกษา จำแนกตามเหตุผลในการตัดสินใจ

แนวภาพยนตร์	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ตัวอย่างภาพยนตร์	4.02	0.87	มาก
เวลา	3.86	1.02	มาก
นักแสดงนำ	3.79	1.03	มาก
การโฆษณา (โปรเตอร์ หนังสือ เว็บไซต์)	3.75	0.94	มาก
เพื่อน	3.74	1.01	มาก
ค่าใช้จ่าย	3.71	1.04	มาก
กระแสสังคม	3.70	0.98	มาก
ระบบภาพยนตร์	3.70	1.09	มาก

ตารางที่ 4 พฤติกรรมการเลือกรับชมภาพยนตร์ของนักศึกษา จำแนกตามเหตุผลในการตัดสินใจ (ต่อ)

แนวภาพยนตร์	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
การเดินทาง	3.68	1.04	มาก
ค่ายหนัง	3.67	1.08	มาก
ผู้กำกับ	3.56	1.12	มาก
ภาพรวม	3.74	1.02	มาก

จากตารางที่ 4 แสดงพฤติกรรมการเลือกรับชมภาพยนตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ จำแนกตามเหตุผลในการตัดสินใจ ในภาพรวมมีการตัดสินใจเลือกรับชมภาพยนตร์ของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.74 ส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกรับชมภาพยนตร์จากตัวอย่างภาพยนตร์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.02 รองลงมาอีก 2 อันดับ ได้แก่ ตัดสินใจเลือกรับชมภาพยนตร์จากเวลา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.86 ตัดสินใจเลือกรับชมภาพยนตร์จากนักแสดงนำ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.79 ตามอันดับ ส่วนที่มีการตัดสินใจเลือกรับชมภาพยนตร์น้อยที่สุดคือ ตัดสินใจเลือกรับชมภาพยนตร์จากผู้กำกับ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.67

อภิปรายผล

การเลือกชมภาพยนตร์ของนักศึกษาโดยระดับการตัดสินใจเลือกรับชมแนวภาพยนตร์ของนักศึกษา พบว่าพฤติกรรมการเลือกรับชมภาพยนตร์รอบ 20.00-22.30 น. ร้อยละ 35.00 สอดคล้องกับการศึกษาของ (ธนวัฒน์ ประสานสุข, 2554) ที่พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีพฤติกรรมการเลือกชมภาพยนตร์ในช่วงเวลา 19.00-21.00 น.

ความถี่ในการรับชมภาพยนตร์สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร้อยละ 22.33 ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ (ธัญญชญา อ่อนคง, 2554) ที่พบว่า นักศึกษาจาก 8 สถาบันในเขตกรุงเทพมหานครมีความถี่ในการรับชมภาพยนตร์น้อยกว่า 1 ครั้งต่อเดือน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากจากการเปลี่ยนแปลงและความนิยมของกลุ่มวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันตามยุคสมัย

พฤติกรรมการไปชมภาพยนตร์กับเพื่อน ร้อยละ 32.33 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวัยของนักศึกษา เป็นช่วงวัยที่จะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (พิรญา เรืองกิจภิญโญกุล, 2555) ที่พบว่า ส่วนใหญ่ชมภาพยนตร์กับเพื่อน โดยใช้บริการชมภาพยนตร์ครั้งละ 2 คน และสอดคล้องกับมัชฌิมา ศรีทราพร และอดิสร่า พงศ์ยี่หล้า (2558) ที่พบว่า ไปชมภาพยนตร์กับกลุ่มเพื่อน/แฟน

พฤติกรรมการเลือกรับชมแนวภาพยนตร์ อยู่ในระดับมาก โดยส่วนใหญ่ตัดสินใจรับชมภาพยนตร์แนว Action อยู่ในระดับมากที่สุด โดยพิจารณา ตัวอย่างภาพยนตร์ จากเวลา และนักแสดงนำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ภาพยนตร์แนว Action เป็นภาพยนตร์แบบแอคชั่น ยิ่ง ต่อสู้ ระทึกใจ ในภาพยนตร์แนวนี้นี้จะมีฉากยิง ระเบิด เผาสิ่งต่างๆ ที่เราอาจจะหาได้ ปัจจุบัน ภาพยนตร์ประเภทนี้ มีออกมาฉายกันมากและได้รับการตอบกลับอย่างดี แต่ก็ต้องมีเนื้อหาสาระและมุมมองของการออกแบบฉากได้อย่างลงตัวและสมจริงด้วยสอดคล้องกับการศึกษาของการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่ พบว่า ส่วนใหญ่ตัดสินใจรับชมภาพยนตร์แนว Action สอดคล้องกับการศึกษาของมัชฌิมา ศรีทราพร และอดิสร่า พงศ์ยี่หล้า (2558) ที่มีพฤติกรรมการเลือกชมภาพยนตร์ต่างประเทศเป็น ภาพยนตร์แอคชั่น

บทสรุป

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครมีพฤติกรรมการเลือกรับชมภาพยนตร์รอบ 20.00-22.30 นาฬิกา ร้อยละ 35.00 เลือกชมภาพยนตร์กับเพื่อน ร้อยละ 32.33 และเลือกชมภาพยนตร์แนว action โดยพิจารณา ตัวอย่างภาพยนตร์ จากเวลา และนักแสดงนำ

เอกสารอ้างอิง

พันชัย ปาทาน. (2556). อิทธิพลของสื่อสังคมฯ ศึกษากรณีสื่อภาพยนตร์. [ออนไลน์].

เข้าถึงจาก <http://pathan-buddy.blogspot.com/2013/01/blog-post.html> (สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2559)

ปิยกุล เลาว์ณย์ศิริ. (2556). การวิเคราะห์ผู้ชมภาพยนตร์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

ธัญญา อ่อนคง. (2553). พฤติกรรมการชมภาพยนตร์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. 3d ed.

New York: Harper and Row Publication.

ธนวัฒน์ ประสานสุข. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกชมโรงภาพยนตร์ในจังหวัดเชียงใหม่ของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. รายงานในกระบวนวิชา 751409. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธัญญา อ่อนคง. (2553). พฤติกรรมการชมภาพยนตร์ การเข้าร่วม และความพึงพอใจต่อกิจกรรม Starpics

ฟุตฟิต For Film ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

สาขาวิชานิเทศศาสตร์การตลาด บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

พริญา เรืองกิจบุญกุล. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ในเครือโรงภาพยนตร์เอส เอฟ.

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

มัชฌิมา ศรีธราพร และอดิลา พงศ์ยี่หล้า. (2558). การศึกษาพฤติกรรมการเลือกชมภาพยนตร์ต่างประเทศ

ของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

The banner features the RCIM logo on the left, which includes the text 'RCIM' and 'เปิดรับสมัครในทันที'. The main text in the center reads 'รับสมัครนักศึกษาใหม่' (Recruit New Students) and 'บริหารธุรกิจ - รัฐประศาสนศาสตร์' (Business Administration - Public Administration). On the right, it mentions 'วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ' (Innovation Management College) and 'มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (มหาวิทยาลัยขวธัญ)' (Rajabhat Mahachulalongkornrajavidyalaya University). Below this, two columns list programs: 'ปริญญาโท MBA & MPA' and 'ปริญญาเอก DBA & DPA'. At the bottom, the website 'http://www.rcim.in.th' is provided, along with contact numbers '092-442-7000 (หัวหน้า)' and '092-442-8000 (สาขา)' next to a WhatsApp icon. The background shows a building facade.

รูปแบบการจัดบทความ วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เป็นวารสารระดับชาติ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และด้านอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดเผยแพร่วารสาร ปีละ 3 ครั้ง (เดือนมกราคม-เมษายน พฤษภาคม-สิงหาคม และ กันยายน-ธันวาคม)

1. บทความวิจัย

ก. ส่วนปก ประกอบด้วย

1. ชื่อบทความ (Title) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรสั้นกะทัดรัด ชี้ถึงเป้าหมายหลักของการวิจัย
2. ชื่อผู้เขียนทุกท่าน (Authors) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม
3. ที่อยู่สำหรับการติดต่อ E-mail และโทรศัพท์
4. ตัวเลขยก ให้เขียนไว้บนนามสกุลเพื่อระบุว่าเป็นที่อยู่ของผู้เขียนท่านใด
5. บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรสั้นตรงประเด็น ครอบคลุมสาระสำคัญของการศึกษา
6. คำสำคัญ (Keyword) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ที่สามารถนำไปใช้สืบค้นในระบบฐานข้อมูล (Keyword หากมีมากกว่า 1 คำ ให้เขียน Keywords)

ข. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย

1. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของความสำคัญและมูลเหตุที่นำไปสู่การวิจัย พร้อมวัตถุประสงค์ และการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. วิธีการทดลอง (Materials and Methods) วิธีการศึกษา (Research Methodology) เป็นการอธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยซึ่งขึ้นอยู่กับการศึกษาแต่ละประเภท
3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล หรือผลการศึกษาและอภิปรายผล (Results and Discussion) ควรเสนอผลอย่างชัดเจน ตรงประเด็น เป็นผลที่ค้นพบ โดยลำดับตามหัวข้อที่ศึกษา พร้อมการวิจารณ์ผล
4. สรุป (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษา
5. กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements) กล่าวถึง บุคคลหรือหน่วยงานที่ช่วยเหลืองานวิจัย (อาจมีหรือไม่ก็ได้)
6. เอกสารอ้างอิง (References) ต้องใช้ตามแบบที่วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการกำหนดอย่างเคร่งครัด และเขียนเอกสารอ้างอิง เฉพาะเอกสารที่นำมาอ้างอิงในเนื้อหาเท่านั้น

2. รูปแบบการพิมพ์บทความ

การตั้งค่าหน้ากระดาษ

- ระยะขอบ

ขอบบน (Top Margin) และขอบซ้าย (Left Margin) 2.5 ซม.

ขอบล่าง (Bottom Margin) และ ขอบขวา (Right Margin) 2.00 ซม.

- กระดาษ

ขนาดกระดาษ A4 (กำหนดเอง) ความกว้าง 19 ซม. ความสูง 27 ซม.

รูปแบบตัวอักษร

แบบตัวอักษรใช้ TH SarabunPSK เท่านั้น

หมายเลขหน้า

ตำแหน่ง ด้านล่าง กึ่งกลางหน้ากระดาษ ขนาดตัวอักษร 14

การย่อหน้า

เคาะ 8 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 9

จำนวนหน้าทั้งหมด

6 -12 หน้า

การพิมพ์ส่วนปก

พิมพ์เต็มหน้ากระดาษ (พิมพ์ 1 คอลัมน์)

การพิมพ์ส่วนเนื้อหา

พิมพ์ 1 คอลัมน์

ชื่อบทความ

ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ขนาดอักษร 18 (ตัวหนา)

จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

ชื่อผู้เขียน

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 (ตัวหนา)

ระหว่างชื่อกับนามสกุล เว้น 2 เคาะ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

ตัวเลขยกบนหลังนามสกุล

ขนาดตัวอักษร 16 (ตัวเลขยกบนหลังนามสกุล ใส่เฉพาะกรณี
มีผู้เขียนมากกว่า 1 คน และมีที่อยู่ต่างกัน)

ที่อยู่

ภาษาไทย ขนาดตัวอักษร 12 (ใส่ตัวเลขยกบนหน้าที่อยู่ ใส่
เฉพาะกรณีมีผู้เขียนมากกว่า 1 คน และมีที่อยู่ต่างกัน)

E-mail และโทรศัพท์

ขนาดตัวอักษร 12 (ตัวเอียง)

ชื่อบทคัดย่อ

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 (ตัวหนา)

จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

เนื้อหาบทคัดย่อ

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14

ชื่อคำสำคัญ (Keyword)

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 (ตัวหนา)

คำสำคัญ

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14

ชื่อหัวเรื่องใหญ่

ประกอบด้วย 1. บทนำ 2. วิธีการทดลอง หรือ วิธีการศึกษา
3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผลหรือผลการศึกษาและอภิปรายผล
4. สรุปผล 5. กิตติกรรมประกาศ

6. เอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 18 (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย

ชื่อหัวเรื่องรอง

ขนาดตัวอักษร 16 (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย

ชื่อหัวเรื่องย่อ

ขนาดตัวอักษร 14 (ตัวหนา) ย่อ 4 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 5

เนื้อหาบทความ

ขนาดตัวอักษร 14 จัดกระจายแบบไทย

ชื่อตาราง

ขนาดตัวอักษร 16 ตัวหนา อยู่ด้านบนของตาราง จัดชิดซ้าย

ชื่อภาพ ชื่อแผนภูมิ

ขนาดตัวอักษร 16 ตัวหนา อยู่ใต้ภาพหรือแผนภูมิ จัดกึ่งกลาง

เนื้อหาในตาราง/ แผนภูมิ

ขนาดตัวอักษร 12

การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง

ใช้ระบบนาม - ปี เช่น วีระพล (2554, หน้า 54) หรือ (วีระพล, 2554, หน้า 54) หรือ Dan and Hamasaki (2011, p.54) หรือ เทพบุตร และ วุฒิชัย (2552, หน้า 54) หรือ Dan et al., 2010, p.54 หรือ สุภาพ และคณะ, 2547, หน้า 54 เป็นต้น

ถ้าเป็นออนไลน์ใช้ นาม - ปี - วันที่สืบค้น เช่น Heeks (2008, 21 November 2012) หรือ ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง, 2558, 3 กุมภาพันธ์ 2559 เป็นต้น

การอ้างอิงท้ายเรื่อง

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. **ชื่อหนังสือ**. ครั้งที่พิมพ์. สำนักพิมพ์: เมืองที่พิมพ์.

2. บทความวารสาร

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**. ปีที่ (ฉบับที่) : หน้าแรกถึง หน้าสุดท้าย ของบทความ.

3. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. **ชื่อวิทยานิพนธ์**. สถานศึกษา : เมืองที่พิมพ์.

3. ออนไลน์

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. **ชื่อบทความ**. [Online]. เข้าถึงจาก: ชื่อเว็บไซต์. (สืบค้นเมื่อ วันที่สืบค้นข้อมูล)

หมายเหตุ ต้นฉบับบทความที่นำส่งจะต้องถูกต้องตามหลักเกณฑ์การเขียนที่กำหนดเท่านั้น มิฉะนั้นจะไม่ได้รับการพิจารณาดำเนินการประเมินบทความก่อนตีพิมพ์

* ตัวอย่างการเขียนอ้างอิงท้ายเรื่อง

จงกลรัตน์ อาจศัตรุ. 2544. การศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนตามแบบวัฏจักรการเรียนรู้ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการศึกษาวิทยาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

พานิช อินต๊ะ และ นคร ทิพย์าวงศ. 2550. การวัดการกระจายขนาดละอองลอยจากเครื่องยนต์ดีเซล ด้วยเครื่องวิเคราะห์ ขนาดอนุภาคแบบใช้หลักการเคลื่อนตัวทางไฟฟ้า. วารสารสังคมศาสตร์และพัฒนา มจร. 30(4), 649-658.

เริงชัย หมื่นชนะ. 2538. จิตวิทยาธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. โอเดียนสโตร์: กรุงเทพฯ.

ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง. 2558. ประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/47964> (สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2559).

Davis, Fred D. 1989. Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology. *MIS Quarterly*. 13(3), 319-340.

Friedlander, Frank & Pickle, Hal. 1968. Components of Effectiveness in Small Organizations. *Administrative Science Quarterly*. 13(2), 289-304.

Kotler, Philip. 2003. *Marketing Management*. (7th ed). New Jersey: Prentice Hall.

Katz, Daniel & Kahn, Robert L. 1978. *The Social Psychology of Organization*. (2nd ed). New York: Wiley & Son.

Richard Heeks. 2008. *What is eGovernment?*. [Online].

Available: <http://www.egov4dev.org/success/definitions.shtml>. (2012, November 21).

ตัวอย่างการจัดรูปแบบบทความ

ชื่อบทความวิจัยภาษาไทย

ชื่อบทความภาษาอังกฤษ ตัวอักษรแรกของคำต้องเป็นตัวใหญ่

ชื่อ-สกุลผู้เขียน

Name Lastname

หน่วยงานต้นสังกัด หรือสาขาที่ศึกษา

Email: และหมายเลขโทรศัพท์ สำหรับการติดต่อสื่อสาร

บทคัดย่อ

การเขียนบทคัดย่อภาษาไทย จะต้องจัดทำให้เป็น 1 ย่อหน้า โดยใช้แบบอักษร TH SarabunPSK 14 สรุปการเขียนบทคัดย่อให้กะทัดรัดและได้ใจความ และคำสำคัญ ควรเลือกคำสำคัญจากชื่อบทความ ไม่ควรเกิน 4 คำ ระหว่างคำนั้น ให้เคาะวรรค 2 เคาะ

คำสำคัญ: ภาษาไทย

Abstract

การเขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ จะต้องจัดทำให้เป็น 1 ย่อหน้า โดยใช้แบบอักษร TH SarabunPSK 14 สรุปการเขียนบทคัดย่อให้กะทัดรัดและได้ใจความ และ Keyword ควรเลือกคำสำคัญจากชื่อบทความ ไม่ควรเกิน 4 คำ ระหว่างคำนั้น ให้ใช้เครื่องหมาย “,” ระหว่างคำ

Keywords: English

บทนำ

การเขียนบทนำในวารสารนั้น เทียบกับรายงานฉบับสมบูรณ์ คือ บทที่ 1 เป็นการนำบทที่ 1 มาสรุปให้ได้ใจความ เพราะเป็นส่วนของความสำคัญและมูลเหตุที่นำไปสู่การวิจัย พร้อมวัตถุประสงค์ และการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง (เทียบกับรายงานฉบับสมบูรณ์ คือ บทที่ 2) ใช้แบบอักษร TH SarabunPSK 14

หัวข้อย่อย

หากมีหัวข้อย่อยให้ใช้แบบอักษร TH SarabunPSK 16 หน้า ในหัวข้อย่อย ส่วนเนื้อหาให้ใช้ ฟอนต์ขนาด 14 และหากมีข้อย่อยลงมาอีกให้ใช้ ฟอนต์ขนาด 14 หน้า ตัวอย่างลักษณะการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา เช่น

สุชาติ บำรุงสุข (2547, หน้า 103-104) หรือ (สุชาติ บำรุงสุข, 2547, หน้า 103-104)

Brown (2001, p.70) หรือ (Brown, 2001, p.70)

Hair (2006, pp.19-20) หรือ (Hair, 2006, pp.19-20)

Hair and Anderson (2006, pp.19-20) หรือ (Hair and Anderson, 2006, pp.19-20)

Harrison, J., and others (1999, pp. 18-54) หรือ (Harrison, J., and others, 1999, pp. 18-54) สำหรับผู้แต่งมากกว่า 5 คนขึ้นไป

ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง (2558, 8 ธันวาคม 2558)

Katz and Tony, 1999 (อ้างถึงในยุคคัล เบ็ญจรงค์, 2550, หน้า 86)

กรมพล ท่องธรรมชาติ, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2550

วิธีดำเนินการวิจัย

การเขียนวิธีการทดลองหรือวิธีการศึกษาหรือวิธีการดำเนินการวิจัยในวารสารนั้น เทียบกับรายงานฉบับสมบูรณ์ คือ บทที่ 3 เป็นการนำบทที่ 3 มาสรุปให้ได้ใจความ เพราะเป็นการอธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยซึ่งขึ้นอยู่กับการวิจัยแต่ละประเภท

ผลการวิจัย

การเขียนผลการทดลองและวิจารณ์ผลหรือผลการศึกษาในวารสารนั้น เทียบกับรายงานฉบับสมบูรณ์ คือ บทที่ 4 ซึ่งควรเสนอผลอย่างชัดเจน ตรงประเด็น เป็นผลที่ค้นพบ โดยลำดับตามหัวข้อที่ศึกษา

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเขียนสรุปในวารสารนั้น เทียบกับรายงานฉบับสมบูรณ์ คือ บทที่ 5 เป็นการสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษา พร้อมการอภิปรายผล หากผลการทดลองเป็นตาราง ให้อภิปรายตารางนั้นด้วย รวมถึงข้อเสนอแนะ ทั้งข้อเสนอจากการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ (อาจมีหรือไม่ก็ได้)

การเขียนกิตติกรรมประกาศในวารสารนั้นจะกล่าวถึงบุคคลหรือหน่วยงานที่ช่วยเหลืองานวิจัย ซึ่งไม่ใช่การเยินยอกันเอง

เอกสารอ้างอิง

การเขียนเอกสารอ้างอิง ต้องใช้ตามแบบที่วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ กำหนดอย่างเคร่งครัด และเขียนเอกสารอ้างอิง เฉพาะเอกสารที่นำมาอ้างอิงในเนื้อหาเท่านั้น และควรเรียงจากตัวอักษรไทย ก-ฮ และ ตัวอักษร A-Z เช่น จงกลรัตน์ อาจศัตรุ. 2544. การศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนตามแบบวัฏจักรการเรียนรู้ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาการศึกษาวิทยาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

พานิช อินต๊ะ และ นคร ทิพย์าวงศ์. 2550. การวัดการกระจายขนาดล้อของรถยนต์ดีเซล ด้วยเครื่องวิเคราะห์

ขนาดอนุภาคแบบใช้หลักการเคลื่อนตัวทางไฟฟ้า. วารสารสังคมศาสตร์และพัฒนา มจร. 30(4), 649-658.

เริงชัย หมื่นชนะ. 2538. จิตวิทยาธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. โอเดียนสโตร์: กรุงเทพฯ.

ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง. 2558. ประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก [https://www.tci-thaijo.org/index.php/](https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/47964)

Veridian-E-Journal/article/view/47964 (สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2559).

Friedlander, Frank & Pickle, Hal. 1968. Components of Effectiveness in Small Organizations.

Administrative Science Quarterly. 13(2), 289-304.

Kotler, Philip. 2003. Marketing Management. (7th ed). New Jersey: Prentice Hall.

Katz, Daniel & Kahn, Robert L. 1978. The Social Psychology of Organization. (2nd ed).

New York: Wiley & Son.

Richard Heeks. 2008. What is eGovernment?. [Online].

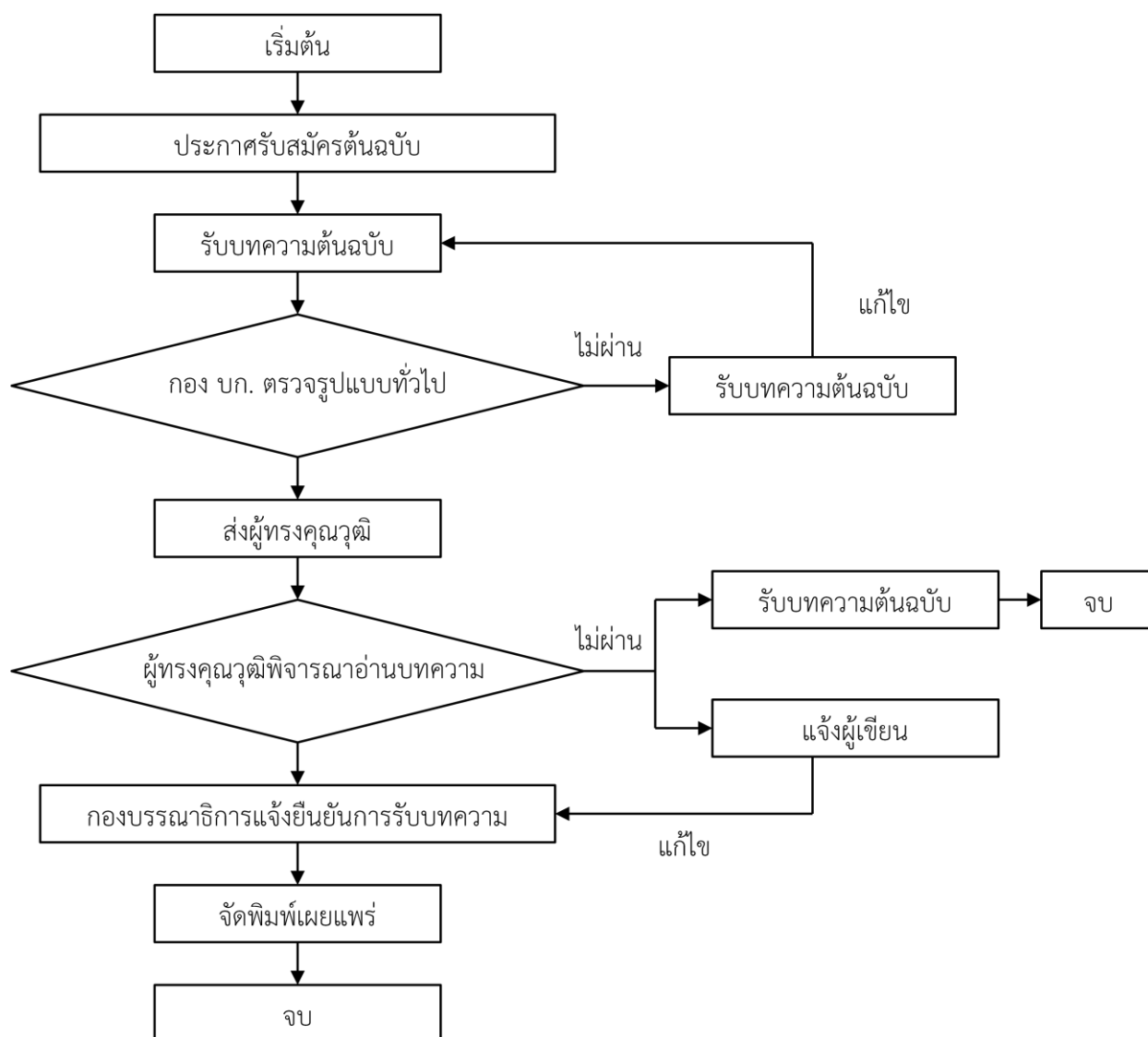
Available: <http://www.egov4dev.org/success/definitions.shtml>. (2012, November 21).

3. หลักเกณฑ์การประเมินบทความเพื่อตอบรับการตีพิมพ์

กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการ พิจารณา จะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ประเมินจากภายนอก เมื่อผลการประเมินผ่าน หรือไม่ผ่าน หรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ

เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับวารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ฉบับที่นำบทความ ลงตีพิมพ์ผลงาน จำนวน 1 ฉบับ พร้อมหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความ

ขั้นตอนการจัดทำวารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ

แบบฟอร์มการส่งบทความวิจัย
วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

วันที่ เดือน พ.ศ.

1. ข้าพเจ้า นาย / นาง / นางสาว

2. ระดับการศึกษาสูงสุด

ตำแหน่งทางวิชาการ

3. ชื่อบทความ (ภาษาไทย)

(ภาษาอังกฤษ)

4. ชื่อผู้เขียนร่วม (1)

(2)

(3)

(4)

(5)

5. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

.....

.....

.....

.....

โทรศัพท์ มือถือ แฟกซ์

E-mail :

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อนและยินยอมว่าบทความที่ตีพิมพ์ลงในวารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ลงชื่อ

(.....)

RCIM

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

96 หมู่ 3 ถ.พุทธมณฑลสาย 5 ต.ศาลายา

อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

โทรศัพท์/โทรสาร 02-441-6067